

ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

คณิชนิตย์ ปุฒันรัมย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

เมษายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**NEEDS OF SOCIAL WELFARE OF THE ELDERLY IN
MUANGPAI SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, NONG KI DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

Khanungnit Puranrum

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Public Administration
Program in Public Administration**

April 2021

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ นางสาวคณิณิตย์ ภูล้านรัมย์
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ)

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะวัน)

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่.....

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....

ชื่อเรื่อง	ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์		
ผู้วิจัย	คณินนิตย์ ปลัดรัมย์		
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ประชัน คะเนวัน	ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย และด้านนันทนาการ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 297 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราประมาณค่า และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9345 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษามีดังนี้

1. ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ จะได้ดังนี้ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย และด้านนันทนาการ ตามลำดับ
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน รองลงมา คือ ผู้สูงอายุต้องการเบี้ยยังชีพเพิ่ม และผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ของผู้สูงอายุตามความเหมาะสม ตามลำดับ

TITLE Needs of Social Welfare of the Elderly in MuangPai Sub-district Administrative Organization, Nong Ki District, Buriram Province

AUTHOR Khanungnit Puranrum

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

Assistant Professor Dr. Thanyarat Phutthipongchaicharn Major Advisor

Associate Professor Prachan Kanewan Co-advisor

DEGREE Master of Public Administration **MAJOR** Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2021

ABSTRACT

The objective of this study was to examine needs of social welfare of the elderly in MuangPai Sub-district Administrative Organization, Nong Ki district, Buriram province based on the four aspects which included health and medical treatment, income, residence, and recreation. The samples were 297 people selected by using Krejcie and Morgan's table. Then, the samples were randomly distributed among villages based on the proportion by simple random sampling using lottery. The data were collected by using a questionnaire which consisted of three parts: checklist, 5-rating scale and open-ended with the reliability level of 0.9345. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The results were as follows:

1. The need of social welfare of the elderly in MuangPai Sub-district Administrative Organization, Nong Ki district, Buriram province was at a high level in overall aspects. When considering each aspect, it was found that every aspect was at a high level. The aspect with the highest mean was health and medical treatment followed by income, residence, and recreation, respectively.
2. Other comment and suggestion which received the greatest number was that the activities in the family and community should be organized followed by the elderly living allowance should be increased and activities on special occasions or an important days such as

New Year's day Songkran Festival or Buddhist Holidays and should appropriately be organized for the elderly, respectively.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คะเนวัน ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่เอื้ออำนวยและ ประสานงานในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ และนายหิรัญวุฒิ บุญล้อม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนงกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณนายหิรัญวุฒิ บุญล้อม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ที่ให้ความ อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและประสานงานในการแจกแบบสอบถาม และขอขอบคุณผู้นำชุมชนที่เป็น กลุ่มตัวอย่างทุก ๆ ท่าน ได้เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามงานวิจัยและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ใน การวิจัยครั้งนี้ตลอดจนพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ รป.ม. 19 ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลในการวิจัยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณบิดา - มารดา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ ผู้วิจัยด้วยตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จาก การทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่อง บูชาพระคุณ แด่บิดา มารดา บुरพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิด สติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

คณิงนิตย์ บุณันรัมย์

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ฉ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์	6
แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	16
แนวคิดนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	39
สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย	51
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	58
บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	90
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	116
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	121
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	121
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	122
การเก็บรวบรวมข้อมูล	124
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	124
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	125
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	126
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	126
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	126
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	126
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	137
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	137
วิธีการดำเนินวิจัย	137
สรุปผลการวิจัย	138
อภิปรายผล.....	139
ข้อเสนอแนะ	141
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	141
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	142
บรรณานุกรม.....	144

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	153
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	154
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย.....	158
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	160
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	162
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	170
ประวัติย่อของผู้วิจัย	173

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 แสดงปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่ต้องได้รับการพัฒนาของ จังหวัดบุรีรัมย์ปี 2558	57
2.2 แสดงจำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน.....	103
2.3 แสดงจำนวนผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านแยกชาย - หญิง.....	104
3.1 แสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุและกลุ่มตัวอย่าง.....	121
4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	127
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน	129
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมและรายข้อ	130
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านรายได้ โดยภาพรวมและรายข้อ	131
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมและรายข้อ	133
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านนันทนาการ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	134
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	136

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

2.1 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์..... 12

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้สูงอายุถือว่าเป็นปวงชนวัยบุคคล เป็นที่พึ่งทางใจของบุตรหลาน ที่เคารพนับถือของบุคคลในวงศาความญาติ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ที่ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามตลอดจนประสบการณ์ชีวิตที่ได้สร้างสมไว้ให้กับสังคมจากคนรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง มีความคิดอ่านสุขุมรอบคอบ เคยทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมมาแล้วเมื่อตอนอยู่ในวัยทำงาน ทำให้เกิดสังคมที่ดี มีคุณธรรมและเป็นสังคมที่ยึดถือผู้สูงอายุเป็นหลักสำคัญของครอบครัวเป็นผู้นำครอบครัวไว้ในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ผู้สูงอายุที่สังคมถือเป็น ปวงชนวัยบุคคลลงไว้สังคมควรตระหนักในความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้สูงอายุ ตอบแทนเมื่อท่านอยู่ในวัยถดถอย หรืออยู่ในช่วงเวลาที่ศักยภาพเสื่อมถอย ให้ได้รับการคุ้มครอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุกประเทศไทยมีแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และอายุยืนยาวมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา อาจมาจากการสาธารณสุขเจริญขึ้น ประชาชนเข้าถึงการบริการทางการแพทย์สะดวกขึ้น รวมทั้งแหล่งข้อมูลทางสาธารณสุขได้เร็วและแม่นยำมากขึ้น การคมนาคมสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยรวดเร็วขึ้น จึงมีกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้นประกอบกับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมพัฒนาเด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ ต้องได้รับการเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิที่เกี่ยวกับสิทธิได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในมาตรา 53 ซึ่งระบุว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และ ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ”

ปัญหาผู้สูงอายุในประเทศไทยนับวันแต่จะมีเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงผู้สูงอายุก็จะประสบกับปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างรวดเร็ว ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เหมือนแต่ก่อน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ รุมเร้าจนผู้สูงอายุอาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เหมือนบุคคลปกติทั่วไปตลอดจนการขยายตัวของเมืองและการเกิดระบบสังคมอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุเริ่มลดลงตามลำดับ การย้ายถิ่นฐานจากเขตชนบทเข้าสู่เมืองของคนวัยแรงงาน ส่งผลให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งและเกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ จากผลการศึกษาและวิจัยจำนวนมากพบว่าผู้สูงอายุส่วน

ใหญ่ที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียรวมทั้งในประเทศไทยยังคงต้องอาศัยอยู่กับบุตรเกือบทั้งหมด ดังนั้น ผู้สูงอายุจะมีหลักประกันที่มั่นคงทางการเงิน ได้จำเป็นต้องมีเงินทุนสะสมไว้ตั้งแต่ตอนยังหนุ่มสาว หรือการมีลูกหลานไว้ดูแลส่งเสริมเมื่อคราวชรา ครอบครัวจึงเป็นหน่วยสังคมที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากที่จะต้องให้ความรักและดูแลเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในปัจจุบัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นองค์กรที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ ด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั้น ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสไว้ในหมวดสองมาตรา 16 (10) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17 (27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 70)

ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันของ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือการช่วยเหลือ สงเคราะห์เบี้ยยังชีพไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจ ในปัจจุบันของผู้สูงอายุบางกลุ่มอาจไม่มีความต้องการในด้านที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดให้ จึงไม่ตอบสนองสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบล จัดให้บางเรื่องอาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในผู้สูงอายุในชนบทส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาการขาดความอบอุ่นใน ครอบครัวการทอดทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่ตามลำพัง และไม่มีโอกาสที่จะร่วมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันในยามว่าง ในขณะที่บางหน่วยงานประสบกับปัญหาด้านบุคลากร และงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถ ให้บริการได้อย่างทั่วถึง อีกอย่างผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่มักจะมีปัญหา ด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียนทั้งโรคทางร่างกายและสภาพจิตใจ ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีลูกหลานดูแลเลี้ยงดู ไม่มีรายได้ เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ บางคนไม่มีที่อยู่อาศัย ทำให้ได้รับความลำบากอีกอย่างผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ไม่ค่อยมีโอกาสได้รับความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับวัย และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะไม่ได้รับ

การยกย่องจากสังคมเหมือนเดิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการ ตำแหน่งผู้สูงอายุส่วนมากไม่ได้
 ได้รับความดูแลเอาใจใส่ และความอบอุ่นจากลูกหลานอย่างเพียงพอผู้สูงอายุส่วนมากจะว่าหว่า
 อ้างว้าง เพราะลูกหลาน ญาติพี่น้องทอดทิ้งไปทำงานในเขตเมืองทิ้งพ่อแม่ให้เฝ้าบ้านเลี้ยงดูหลาน
 ทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการดูแลและได้รับความอบอุ่นดังเช่นอดีตที่ผ่านมา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ใน
 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการสงเคราะห์
 ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ด้อยโอกาส จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความต้องการ
 การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อจะได้ทราบว่าการดำเนินการด้านต่าง ๆ นั้นที่ผ่าน
 มาได้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่
 จังหวัดบุรีรัมย์ มากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การ
 บริหารส่วน ตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของ
 ผู้สูงอายุเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับถึงความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การ
 บริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการและส่งเสริมสวัสดิการ
 สังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ และ
 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา
 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต
 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแนวความคิดของ โกวით์
 พวงงาม (2552 : 441 - 445) จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้

ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านการสร้างบริการและเครือข่าย การเกื้อหนุน แต่ผู้วิจัยเลือกศึกษาโดยบูรณาการเพียง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการ รักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย และด้านนันทนาการ ทั้งนี้เพราะจำนวน 4 ด้านนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัด บุรีรัมย์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ รวม 18 หมู่บ้าน จำนวน 1,217 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตาม ตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เข้าใจในความหมายของ ศัพท์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงให้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. ความต้องการ หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

2. ความต้องการสวัสดิการสังคม หมายถึง ความต้องการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุและการ จัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความ มั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ตามความต้องการสวัสดิการ สังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้รับจากภาครัฐ ใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล หมายถึง การดำเนินการจัดสวัสดิการด้าน สุขภาพและการรักษาพยาบาลนั้น คือการที่ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐจัดบริการสุขภาพเคลื่อนที่ ออกไปบริการแก่ผู้สูงอายุถึงชุมชนทั้งให้มีการบริการทางด้านกายภาพบำบัดจัดให้หน่วยด้าน

การแพทย์และสาธารณสุขมาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ พร้อมทั้งให้ภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ต้องการให้มีการจัดตรวจสุขภาพประจำปี ต้องการให้มีการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อยากให้ทางรัฐจัดสถานที่ออกกำลังกายแนะนำและส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างถูกวิธีมีคำแนะนำให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต มีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มาให้บริการถึงชุมชน มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกมาเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษา

2.2 ด้านรายได้ หมายถึง ให้ช่วยส่งเสริมด้านอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จัดให้มีการจัดตั้งกองทุนชุมชนไว้สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุยามจำเป็นและยามเดือดร้อน ให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดให้มีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับอาชีพผู้สูงอายุ ให้มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนั้นควรจัดตั้งกองทุนออมเงินในชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงต่อชีวิต จัดให้ได้รับความรู้เรื่องการออมเงินและการสร้างรายได้ที่มั่นคง ให้มีการส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุและจัดการส่งเสริมกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างรายได้

2.3 ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย หมายถึง หน่วยงานของรัฐจัดที่พักอาศัยในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง มีสถานสงเคราะห์คนชราในตำบล มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม มีสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สูงอายุมีบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุแบบอยู่ประจำโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลตัวเองได้ มีการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี จัดให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้สูงอายุ จัดให้มีการครอบครัวอุปการะบริการผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวและไร้ที่พึ่ง

2.4 ด้านนันทนาการ หมายถึง การจัดให้มีกิจกรรมการเพื่อนันทนาการพักผ่อนหย่อนใจ มีสภาพแวดล้อมที่ดีไม่เป็นมลพิษ มีสวนสาธารณะไว้ออกกำลังกาย มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนและหน่วยของรัฐ จัดให้มีสถานที่เพื่อพบปะสังสรรค์ รื่นเริง ดูหนัง ฟังเพลง และงานอดิเรกต่าง ๆ ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันจัดให้มีกีฬาสามัคคีผู้สูงอายุในหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงานของรัฐเข้าร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาคกัน

3. ประชาชน หมายถึง ผู้สูงอายุผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทยมีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

4. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยให้กำหนดในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์
2. แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
3. แนวคิดนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
4. สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
6. บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์

มนุษย์เมื่อมีความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จะพยายามบำบัดความต้องการเหล่านั้นด้วยการขวนขวาย เสริมสร้างให้ความต้องการนั้นประสบความสำเร็จ มนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่ได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะมีลักษณะความต้องการที่แตกต่างกัน มีความอยากได้ ใคร่ได้หรือประสงค์ จะได้เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว จะทำให้เกิดความขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น จึงต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหา

ความหมายของความต้องการของมนุษย์

ความต้องการของมนุษย์เป็นเครื่องกระตุ้นและแรงผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในอันที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จบนพื้นฐานความเชื่อหรือสมมุติฐานว่า มนุษย์มีความต้องการ และพฤติกรรมของมนุษย์จากความต้องการทางจิตวิทยาที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ที่เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไปก็คือดังนี้

กาลิ ยกนั้อยวงษ์ (2551 : 61) ได้ให้สรุปความหมายความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์ หมายถึง ความต้องการที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ความต้องการเหล่านี้ต้องได้รับการตอบสนองก่อนความต้องการจึงจะก้าวเข้าสู่ขั้นต่อไป

มณฑิรา สุวรรณมณีรัตน์ (2553 : 8) ได้ให้ความหมายของความต้องการ หมายถึง ความต้องการอยากได้ หรือประสงค์จะได้ และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ

วชิราภรณ์ โนราช (2553 : 7) ได้สรุปความหมาย ความต้องการของมนุษย์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานในภาวะปกติ หมายถึง การดูแลตนเองที่เป็นกิจวัตรประจำวัน ตามปกติหรือกิจกรรมที่ทำเพื่อให้บรรลุความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อรักษาซึ่งสุขภาพและความผาสุกในชีวิต

2. ความต้องการในภาวะสุขภาพเบี่ยงเบนไปจากภาวะปกติ หมายถึง การดูแลตนเอง ขณะเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพ อันเป็นสาเหตุให้การดูแลตนเองลดลงหรือไม่สามารถทำกิจกรรม บางอย่างที่อยู่ภายใต้การรักษาพยาบาลได้

ศรีชล ฉายาพงษ์ (2553 : 10) ได้ให้ความหมายของความต้องการ หมายถึง ความต้องการ ของคนที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ตลอดเวลา ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์มีความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ ทำให้ผู้อื่นเห็น ความสำคัญของตน ต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีความเจริญ ก้าวหน้า มนุษย์ย่อม ต้องปรารถนาที่จะพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะความสามารถ ทำให้ ตนเองมีศักยภาพ สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พัชนี ขนิษฐาวงศ์ (2554 : ออนไลน์) ได้สรุปความหมาย ความต้องการไว้ว่า ความต้องการ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมุ่งให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น สภาวะที่บุคคล ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือช่องว่างอันเกิดจากสิ่งที่มีบุคคลมีอยู่กับสิ่งที่มีบุคคลปรารถนา

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ความต้องการที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ความต้องการเหล่านี้ตอบสนองให้เป็นที่พอใจตามสมควร ซึ่งเป็น ตัวกำหนดความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกของพฤติกรรม และความต้องการนั้น จะเพิ่มมากขึ้น เรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด สภาวะที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมุ่งให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น คือช่องว่างอัน เกิดจากสิ่งที่มีบุคคลมีอยู่กับสิ่งที่มีบุคคลปรารถนา ความต้องการถูกกระตุ้นจากปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ บรรลุ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ก่อนจะก้าวเข้าสู่ความต้องการขั้นต่อไป

ลักษณะของความต้องการของมนุษย์

นักปราชญ์ได้ทำการศึกษามาเป็นเวลานานถึงเรื่องของความต้องการของบุคคล โดยพยายามที่จะทำความเข้าใจว่าทำไมคนจึงประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ แนวคิดที่อธิบายถึงความ ต้องการของบุคคล ได้แก่ พวก Hedonism ซึ่งมีความเห็นว่า มนุษย์หลีกเลี่ยงความเจ็บปวดและ แสวงหา ความสุขสบาย จากการสังเกตจากสิ่งที่คนนั้นเลือกการกระทำหรือ หลีกเลี่ยงการกระทำซึ่ง แต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน ความเจ็บปวดสำหรับคนหนึ่งอาจเป็นความสุข สบายของอีกคนหนึ่งก็ได้ ดังนั้นมีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงลักษณะของความ ต้องการของมนุษย์ไว้

ไรค์ และมอนเทก (Rine & Montag. 1976 : 8 ; อ้างถึงใน มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ 2540 : 16 - 17) ได้แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเพื่อดำรงชีวิต เป็นความต้องการพื้นฐานที่ต้องบรรลุเพื่อให้มนุษย์อยู่อย่างปกติ ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน การออกกำลังกาย ความสุขสบายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย ความ สะอาดของร่างกายทั่วไป และความสะอาดของสภาพแวดล้อม ความต้องการควบคุม อุณหภูมิของ ร่างกาย ตลอดจนความต้องการการจับถ้าย

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ ต้องการความมั่นคง ความเป็นอิสระ การพึ่งพาอาศัยคนอื่น ความสำเร็จ

3. ความต้องการทางวิญญาณ (Spiritual Needs) ได้แก่ ความต้องการความเชื่อถือ ความหวัง ความมีศักดิ์ศรี ความมีเหตุผล การปลอบใจ และเสรีภาพ

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 48 - 51) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านกายภาพ (Physiological Needs) เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้น พร้อมกับความต้องการมีชีวิต การต้องการวุฒิภาวะที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์เรียนรู้แต่ อย่างไม่ เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของร่างกายเป็นสำคัญ เป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องต้นที่ร่างกาย ถูกกระตุ้นทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด กระจับกระจาง มีชีวิต ซิวา ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าเกิดขึ้น จากสภาวะทางอารมณ์ สิ่งกระตุ้นทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่

1.1 ความต้องการอาหาร เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต อาหารเป็นสิ่งมีชีวิต

1.2 ความต้องการน้ำเพื่อรักษาสสมดุลของร่างกาย ร่างกายของคนเสียน้ำเนื่องจาก อากาศร้อน การออกกำลังกาย การทำงานหนักทำให้เสียเหงื่อออกจากร่างกาย

1.3 ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านนี้เริ่มเมื่อคนเราเข้าสู่วัยรุ่นและเป็นวัยผู้ใหญ่ การแสดงออกถึงความต้องการทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจ รสนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น

1.4 ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม คนเราคำรงชีวิตอยู่ได้ต้องอาศัยความสมดุลทางร่างกาย อุณหภูมิไม่สูงเกินไปและต่ำเกินไปพอที่ร่างกายจะทนได้

1.5 ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เพื่อให้ร่างกายเกิดความปลอดภัย ความเจ็บปวดเป็นไขของร่างกาย ทำให้ร่างกายพยายามสร้างภูมิคุ้มกันขึ้น เมื่อมีคนอื่นมาทำร้ายคนเราก็จะหลีกเลี่ยง หรือต่อสู้ป้องกันตัว

1.6 ความต้องการพักผ่อนนอนหลับ เพื่อผ่อนคลายให้ร่างกาย ได้มีโอกาสสะสมพลังงานใหม่ และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย

1.7 ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ที่มีก๊าซออกซิเจนสำหรับหายใจ เราอาจอดข้าวอดน้ำได้หลายชั่วโมง แต่กลับหายใจได้ไม่นาน

1.8 ความต้องการการขับถ่าย เป็นการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับอาหารและน้ำ เพราะของเหลือเหล่านี้จะเป็นพิษให้กับร่างกาย ทำให้เราอึดอัดไม่สบาย บางครั้งอาจทำลายชีวิตได้

2. ความต้องการด้านจิตใจและสังคม (Psychological and Social Needs) ความต้องการประเภทนี้ค่อนข้างซับซ้อนและเกิดขึ้นจากสภาพสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้ประสบการณ์ ที่บุคคลนั้นได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ ความต้องการทางสังคมและจิตใจนี้ยังแตกต่างกันไป แต่ละบุคคล แต่ในสังคมและฐานะทางสังคมบุคคล รวมทั้งเวลาและโอกาสที่แตกต่าง ออกไปด้วยลักษณะสำคัญของความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม ดังนี้

2.1 ความต้องการที่เกิดจากสังคม ที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมและกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

2.2 ความต้องการทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์เราต้องมีการประสบการณ์และการเรียนรู้มาก่อน จึงจะเข้าใจและเลือกกระทำได้บางทีเราก็ต้องศึกษาว่าจะเริ่มอย่างไร และควรทำอย่างไรต่อไป

2.3 ความต้องการนี้เปลี่ยนแปลงได้แม้ในบุคคลเดียวกัน

2.4 ความต้องการนี้มีมากขึ้นเมื่ออยู่รวมกลุ่มมากกว่าอยู่คนเดียว

2.5 ความต้องการนี้เป็นพฤติกรรมปกปิดมากกว่าพฤติกรรมเปิดเผย

2.6 ความต้องการที่มองไม่เห็นเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม

2.7 ความต้องการทางจิตใจและสังคมมีอิทธิพลที่จะผลักดันให้คนเราทำอะไรก็ได้ มาสโลว์ (Maslow, 1954 ; 80 - 91 ; อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2544 : 30) ได้กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์นั้นสามารถจัดเป็นลำดับได้ 5 ชั้น ตามลำดับความสำคัญก่อนหลังดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) ได้แก่ อาหาร น้ำดื่ม ความต้องการที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ และความต้องการอื่น ๆ ของร่างกาย
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและการป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งรอบตัวและจากการทำร้ายจิตใจ
3. ความต้องการที่จะผูกพันทางสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความรัก ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับและมิตรภาพ
4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นและได้รับการยกย่องจากสังคม (Esteem Needs) ได้แก่ การเคารพนับถือตนเอง การเป็นตัวของตัวเองและการประสบความสำเร็จ การมีฐานะในวงสังคม การได้รับการยอมรับจากคนอื่นและการได้รับความสนใจจากคนอื่น
5. ความต้องการที่จะประจักษ์ตน (Self actualization Needs) ได้แก่ แรงผลักดันที่ทำให้คนมีความสามารถเป็นในสิ่งที่เป็นได้ดีที่สุด ซึ่งรวมถึงการเจริญเติบโต การได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่และความปรารถนา

สรุปได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลได้สร้างขึ้นเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความต้องการนี้ บางครั้งเกิดขึ้นเนื่องจากแรงกระตุ้นภายในของบุคคล และบางครั้งอาจเกิดความต้องการเนื่องจากสภาพสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพทางร่างกายและสภาพจิตใจนั่นเอง ลักษณะความต้องการของมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรู้จัก “มนุษย์” คนที่เราจะต้องรู้จักด้วยให้ดีเสียก่อนว่ามนุษย์นั้นมีลักษณะ ธรรมชาติและความต้องการเป็นอย่างไร เพื่อที่จะทำให้เราสามารถรู้เข้าใจถึงตัวมนุษย์เรานั้น อย่างแท้จริง ซึ่งได้มีนักวิชาการและผู้ศึกษาหลายท่าน ได้ศึกษาและให้ความหมายของความ ต้องการ ของมนุษย์ไว้ดังนี้

ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการต่อสู้ แสวงหาให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการเสมอและความต้องการของมนุษย์นี้เอง ไม่มีที่สิ้นสุด คือ เมื่อความต้องการเกิดขึ้นได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการชั้นนั้นจะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป แต่จะเกิดความต้องการสิ่งใหม่ต่อไป จึงได้เกิดทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ ดังทฤษฎีความต้องการต่าง ๆ ตามที่นักวิชาการ ได้ตั้งไว้ดังนี้

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

มาสโลว์ นักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม ได้อธิบายเรื่องความต้องการของมนุษย์ว่าเป็นลำดับทั้งหมด 5 ชั้น (Five general system of needs) มาสโลว์เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคล ในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ซึ่งนักวิชาการ ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 51) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Need Hierarchy) มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุดขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งที่จูงใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งที่จูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น
3. ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอนความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิตติ และธนวรรษ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550 : 173 - 174)

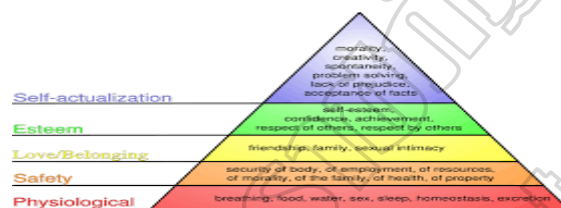
กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการของมนุษย์ แต่ไม่คำนึงถึงความต้องการว่าความต้องการใดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และความต้องการหลาย ๆ อย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้ ดังต่อไปนี้

Alderfer (1972) แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการในการอยู่รอด (Existence needs) เป็นความต้องการของบุคคลในระดับต่ำสุดที่ต้องการการตอบสนองทางกาย เช่น ต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ผู้บริหารจึงควรตอบสนองความต้องการของบุคคลด้วยการให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เช่น เงินโบนัส สวัสดิการอื่น ๆ รวมถึงความรู้สึกรับประกันความปลอดภัยจากการทำงาน เช่น มีการทำสัญญาว่าจ้างการทำงาน เป็นต้น
2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรไมตรี และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่อยู่แวดล้อม ในการทำงานผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลภายนอกด้วย เช่น การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงาน เพื่อให้สถานภาพเป็นที่ยอมรับทางสังคม

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs) เป็นความต้องการสูงสุดของบุคคล ได้แก่ ความต้องการได้รับการยกย่อง และต้องการความสำเร็จในชีวิต ผู้บริหารควรสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยการพิจารณาการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือมอบหมายให้รับผิดชอบงานในระดับสูงขึ้น อันจะเป็นโอกาสในการก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จของพนักงาน

อนิวัช แก้วจันทร์ (2552 : 66 - 68) กล่าวว่า มาสโลว์ เป็นนักจิตวิทยาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแบรนดิส ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่งขึ้นมา Maslow ระบุว่าบุคคลจะมีความต้องการที่เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานมากที่สุด ไปยังระดับสูงสุดดังนี้

ภาพประกอบ 2.1 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์
ที่มา : อนิวัช แก้วจันทร์ (2552 : 66 - 68)

มาสโลว์ (Maslow) เรียงลำดับความต้องการนี้ว่า “Hierarchy of Needs” ซึ่งประกอบด้วยลำดับความต้องการของมนุษย์จากระดับต่ำไประดับสูง 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Physiological Needs) คือ เป็นความต้องการด้านร่างกายเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ และที่อยู่อาศัย เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการอันดับที่สองของ Maslow จะถูกกระตุ้นภายหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกตอบสนองแล้ว ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง ความต้องการสภาพแวดล้อม
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) คือ ความต้องการระดับที่สาม โดยความต้องการทางสังคม หมายถึง ความต้องการที่จะเกี่ยวพัน การมีเพื่อนและการถูกยอมรับ โดยบุคคลอื่นเพื่อการตอบสนองความต้องการทางสังคม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) คือ ความต้องการระดับที่สี่ เป็นความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องจากบุคคลอื่น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization Needs) คือ ความต้องการระดับสูงสุด บุคคลมักจะต้องการ โอกาสที่จะคิดสร้างสรรค์ภายในงาน หรือพวกเขาอาจจะต้องการความเป็นอิสระและความรับผิดชอบ ซึ่งความต้องการความสมหวังของชีวิตคือ ความต้องการที่จะบรรลุความสมหวังของตนเองด้วยการใช้ความสามารถ ทักษะ และศักยภาพอย่างเต็มที่บุคคล ที่ถูกจูงใจด้วยความต้องการความสมหวังของชีวิต จะแสวงหาหน้าที่ท้าทายความสามารถของพวกเขาการเปิดโอกาสให้พวกเขาใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่

สรุปได้ว่า ทฤษฎีของ Maslow เป็นความต้องการด้านร่างกายเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่นความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการลำดับที่สองของ Maslow จะถูกกระตุ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกสนองแล้ว ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการมีเพื่อนและการถูกยอมรับ โดยบุคคลอื่น เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการระดับสูงสุด บุคคลมักจะต้องการ โอกาสที่จะคิดสร้างสรรค์ภายในงาน ซึ่งต้องการสมหวังของชีวิตคือความต้องการที่จะบรรลุความสมหวังของตนเองเป็นความต้องการสูงสุด

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray)

เมอร์เรย์ นักจิตวิทยาชาวสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ถูกกำหนดด้วยตัวแปร 3 ประการ ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต/ปัจจุบัน พื้นฐานสรีระ และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทิศทาง ที่จะนำไปสู่เป้าหมายของตนเอง ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 52 - 53) กล่าวว่า เมอร์เรย์ อธิบายว่าความต้องการของบุคคลมีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ได้จำแนกความต้องการของบุคคลที่เป็นความสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน มีอยู่ 20 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการความสำเร็จ (Demand for Success) หมายถึง ความต้องการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
2. ความต้องการมีมิตรสัมพันธ์ (Friendly Needs) เป็นความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น โดย คำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
3. ความต้องการอิสระ (Independent Demand) เป็นความต้องการที่จะเป็นของตัวเอง

4. ความต้องการมีอำนาจ (Power Requirements) เป็นความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่นและต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน

5. ต้องการความเป็นอิสระ (Need for Autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็น อิสระจากสิ่งกีดขวาง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง

6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) เป็นความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ยากลำบาก ให้ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าเพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง

7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูงพยายามสร้าง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น

8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for Play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนานต้องการ หัวเราะ เพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมี ส่วนร่วมในเกมกีฬา เป็นต้น

9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for Rejection) บุคคลมักมีความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดียินดีกับบุคคลอื่น ต้องการเงินจากผู้อื่น ไม่สนใจผู้อื่น

10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for Succorence) ความต้องการประเภทนี้จะเป็น ความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจเห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง

11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for Nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ

12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for Exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็นได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจสนุกสนานแปลกใจ หรือตกใจใน เรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขันให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

ที่แตกต่างออกไปซึ่งเรียกว่า ทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี (ERG : Existence Relatednes Growth Need Theory) แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer. 1972 : 104 ; อ้างถึงใน บุญมั่น ธนาสุวัฒน์. 2549 : 109 - 210) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการขั้นแรก ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกายเพื่อมีชีวิตอยู่รอด ซึ่งรวมถึงความต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และความต้องการความมั่นคงปลอดภัย องค์การสามารถตอบสนองความต้องการด้านนี้ได้ โดยการเพิ่มค่าจ้าง ให้เงินพิเศษ ให้ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ การมีสภาพแวดล้อมการทำงาน ที่ปลอดภัย การมีความมั่นคงในการทำงาน เป็นต้น

2. ความต้องการมีสัมพันธภาพทางสังคม (Relatedness Needs) เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ต้องการเป็นบุคคลที่มีความหมายสำหรับสังคม เช่น ความต้องการเป็นผู้นำ ความต้องการมีเกียรติยศ ชื่อเสียง ฐานะทางสังคมที่สูงขึ้น ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคมนี้จะเกิดจากการได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่อยู่ในองค์การ และสมาชิกในครอบครัวตลอดจนเพื่อน ๆ

3. ความต้องการความก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการที่จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสถานภาพและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เช่น ความต้องการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในหน้าที่การงานเพิ่มขึ้น ความต้องการทำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่และการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เป็นต้น

สิริกาญจน์ ขอบบุรี และคณะ (2555 : 9) กล่าวว่า อัลเดอร์เฟอร์ เห็นว่าความสำคัญของความแตกต่างของบุคคลในความต้องการต่าง ๆ กัน ทั้งความแตกต่างของบุคคลในระดับพัฒนาและความแตกต่างของบุคคลในสมาชิกของกลุ่ม เขานำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ มาประยุกต์ใช้ในแง่ที่ว่าแม้ผู้บริหารจะพยายามตอบสนองความต้องการระดับต่าง ๆ ของพนักงาน โดยการดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ แต่บางครั้งการตอบสนองเหล่านั้นอาจขัดหรือสิ่งที่จะพึงมอบให้ อาจยังไม่มี การตอบสนองนั้น ก็จะไม่ได้ออกผลตามต้องการผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน การจูงใจ หรือหันกลับให้ถูกทาง มิฉะนั้นการจูงใจอาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมนุษย์ของอัลเดอร์เฟอร์ เป็นความต้องการทางกายภาพ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสมการบรรเทาความเจ็บปวดต่าง ๆ เป็นต้น ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการมีอิสระและความความปลอดภัยจากภัยคุกคามต่าง ๆ ความต้องการความรักและการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ความรู้สึกรักว่าตนได้รับความเป็นมิตรความรัก และมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นสมาชิกกับกลุ่ม ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของตน ความต้องการความสำเร็จชีวิต เป็นความต้องการขั้นสูงสุดในชีวิตเป็นความต้องการที่เกี่ยวกับการทำงานที่ตนเองชอบหรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ความต้องการมีชีวิต อยู่รอด ซึ่งรวมถึงความ

ต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัยและความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการมีสัมพันธภาพทางสังคม ความต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการสังคม เป็นการจัดการบริการทางสังคมเพื่อบำบัดการป้องกันและแก้ไข ปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชน สามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ความหมายของการจัดสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม คือ การกำหนดเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดี หรือการอยู่ดี กินดี ควบคู่กับการ ใช้นโยบายทางสังคม เพื่อสร้างระบบบริการสังคมอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคง ของมนุษย์และความมั่นคงทางสังคมโดยรวม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับ มาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานมั่นคง ทั้งในด้านการมีศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่ อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม นันทนาการ และบริการสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการบริการสังคมในทุกระดับ แนวคิดทั่วไป เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมมีดังนี้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547 : 1) ได้กล่าวว่า สวัสดิการ สังคม หมายถึง ระบบการจัดการบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไข ปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึงตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ ภาระบวการยุติธรรมและบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ ประชาชนจะต้อง ได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

ระพีพรรณ คำหอม (2549 : 1) ได้กล่าวว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดสรร และจัดการบริการสังคมในลักษณะของโครงการ หรือบริการต่าง ๆ ให้กับคนในสังคม โดยเน้น สิทธิความเท่าเทียมกันที่จะได้รับบริการอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ดีของคนในสังคมการพัฒนาสังคม โดยรวบรวมทั้งระบบความมั่นคงทางสังคมของคนทุกคน ในสังคม

ปฐมภรณ์ บุญปธาน (2556 : 76) กล่าวว่า สวัสดิการสังคม คือ คุณภาพชีวิตทั้งกายและใจ ซึ่งหมายรวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อม ระดับของอาชญากรรม การจัดบริการสังคมให้แก่ประชาชน ระบบศาสนาและความเชื่อ การจัดความช่วยเหลือสำหรับสาธารณะ การให้ความคุ้มครองทางสังคม การบรรเทาภัยพิบัติ บริการที่ ภาครัฐจัดให้แก่ประชาชนโดยครอบคลุมถึงวงจรชีวิตซึ่งรวมถึงเกิด แก่ เจ็บ ตาย นอกจากนี้ สวัสดิการสังคมยังหมายถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีรากฐาน และการพัฒนาในระบบ ค่านิยมด้านสังคมและวัฒนธรรม ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัว ค่านิยมเรื่อง วัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้ สถาบันทางสังคมมีหน้าที่ดูแลสมาชิกในสังคมในกรณีของสวัสดิการสังคม ในประเทศไทยในบริบท ของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน สวัสดิการสังคมรวมถึงการ จัดการเรื่องการเงินคืออยู่ดี ภายใต้อาณาเขตหลายทางสังคมและวัฒนธรรมหรือพหุนิยมทางสังคม วัฒนธรรม มีการแบ่งปัน หลอมรวม เรียนรู้อยู่ด้วยกันในระดับชุมชนและท้องถิ่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การพัฒนาสวัสดิการสังคม ในประเทศไทยในบริบทของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน อาจแบ่งได้เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และระบบความเชื่อและวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ ไม่อาจวัดเป็นตัวเลขในเชิงปริมาณ ได้ทุกกรณี เช่น ระบบศาสนาและความเชื่อในระบบสังคมและ วัฒนธรรม มีการส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นค่านิยมพื้นฐานของระบบสวัสดิการ สังคม

สรุปได้ว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการบริหารทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการ ป้องกัน การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้น พื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นที่ไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการ มีรายได้ กีฬาและนันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และการบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม ทุกระดับ การจัดการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริม ให้ประชาชน มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม ประชาชนทุกคนได้รับสวัสดิการ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการขั้นพื้นฐานของแต่ละ บุคคล แต่ละวัย

ความสำคัญของสวัสดิการสังคม

งานสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่ง ตายอาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิตของคนในสังคม แต่ละคนต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น

คงจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐในรูปของกฎหมายและพระราชบัญญัติ โดยรัฐจะจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งมาให้กับหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการกระจายบริการสวัสดิการสังคมให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม

วันทนี วาสิกะสิน และคณะ (2547 : 2) ได้กล่าวว่า สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคมเพราะคำว่า สวัสดิการหรือสวัสดิภาพมีความหมายในแง่การอยู่ดีกินดี (Social Wellbeing) ของทุกคนไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้น คนทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ตามปรัชญาสากลของ องค์การสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชน กำหนดว่า คนทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนอง ความต้องการขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิที่ทุกคนจะต้องได้รับ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการบริการต่าง ๆ ไว้ให้ และความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ว่าหมายถึงอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคเป็นปัจจัยพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชน ได้มีงานทำ เพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จัดให้มีสถาบันพยาบาลสำหรับประชาชน เมื่อเจ็บป่วย ไม่ว่าประชาชนคนนั้นจะอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่หรือในชนบทที่ห่างไกล

ระพีพรรณ คำหอม (2549 : 1 - 5) ได้กล่าวว่า งานสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่า วัฏจักรชีวิต (Life's Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคน ต้องได้รับการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการ ด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งมักจะมีข้อคำถามว่า ใครควรจะทำหน้าที่จัดระบบสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน และใครควรจะได้รับบริการบ้าง คนทุกคนในสังคม หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมควรจะได้รับดูแลก่อน ทำอย่างไรที่จะทำให้ คนในสังคมได้รับการสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง การกระจายบริการ หรือทรัพยากรให้กับ ประชาชนที่มีลักษณะปัญหาหลายหลายแตกต่างกันได้รับการอย่างเป็นธรรม ประเด็นเหล่านี้ ยังมีข้อโต้แย้งเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านปรัชญาแนวคิด พัฒนาการของสังคมแต่ละสังคมและการประยุกต์ใช้ในลักษณะของนโยบาย แผนงาน และกิจกรรมในอดีตการดูแลคุ้มครองสมาชิก ของสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่สำคัญ ต่อการสร้างระบบความมั่นคงของมนุษย์และสังคม

มัทยา ศรีพนา (2557 : 3) กล่าวว่า สวัสดิการสังคมเป็นการดำเนินชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่ดีและมีหลักประกัน ถือว่าเป็นความปรารถนาสูงสุดของมนุษย์ สวัสดิการสังคมจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและจำเป็นในการเสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นแก่การดำรงชีวิตของประชาชน ตั้งแต่แรก

จนกระทั่งตายเป็นวัฏจักรชีวิต ของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีขีดความสามารถ จำกัดในการดำเนินชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพ

สุदारตัน์ สุดสมบุรณ์ (2557 : 75) กล่าวว่า งานสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น ที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตายอาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิต (Life's Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคนต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเช่นบริการ ด้านสุขภาพอนามัยบริการด้านการศึกษาบริการด้านที่อยู่อาศัย

สรุปได้ว่า ความสำคัญของสวัสดิการสังคม จะเห็นได้ว่าทุกส่วนมีความสำคัญกับการจัด สวัสดิการสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงของชาติ ด้านเกียรติภูมิ ของประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน การดำรงชีวิตในสังคม มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและ เป็นธรรม ทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การมีงานทำ มีรายได้ สวัสดิการแรงงาน มีความมั่นคงทางสังคม การมีนันทนาการ และบริการสังคมทั่วไป หากส่วนใดส่วนหนึ่งไม่เห็น ความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมก็จะทำให้การจัดสวัสดิการสังคมไม่เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

รูปแบบสวัสดิการ หมายถึง รูปแบบสวัสดิการที่เกิดจากการจัดสวัสดิการมากกว่า 1 รูปแบบขึ้นไป ถือเป็นรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order Model) ของนักคิดสวัสดิการสังคมทั่วโลกที่เชื่อว่าหลังยุคโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลให้ระบบสวัสดิการสังคม ในอดีตที่ผ่านมาต้องปรับตัวใหม่ เนื่องจากความหลากหลายของชนเผ่า เชื้อชาติ วัฒนธรรม มีมากขึ้น การจัดสวัสดิการในรูปแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับมนุษย์ทุกคน (Welfare for all) ภายใต้ หลักการสิทธิความเท่าเทียม ความเป็นธรรม การมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชน วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ (2547 : 3 - 5) กล่าวว่า สวัสดิการนั้นเป็นคำที่มีความหมาย กว้างมาก โดยกินความตั้งแต่มาตรการทางภาษีอากร การให้ผลตอบแทนจาก การทำงานในอาชีพ ต่าง ๆ มาตรการด้านการเงินการคลังอื่น ๆ ตลอดจนการให้บริการแก่ชุมชน และการแทรกแซงของ รัฐในกรณีต่าง ๆ มีนักวิชาการได้จัดรูปแบบของสวัสดิการสังคมไว้ ดังนี้

1. สวัสดิการสังคมแบบสัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม (Industrialism or Industrial Achievement Performance or Handmaiden Model) เป็นแนวความคิดที่มองว่าสวัสดิการสังคม เป็นเสมือนกลไกหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมในแนวคิดนี้ถูกใช้เป็นการตอบแทน แก่ผู้ที่เป็นกำลังในการผลักดันระบบเศรษฐกิจ โดยใช้มาตรการด้านภาษีอากรและการเงินการคลัง ตลอดจนผลตอบแทนในอาชีพเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เป็นกำลังการผลิต

การจัดสวัสดิการแบบสัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม ใช้เกณฑ์การจัดสรร โดยพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน สถานภาพ หรือบทบาทการทำงาน ผลผลิตภาพหรือผลิตผลของงาน เป็นสำคัญ ผู้ใดที่มีความสามารถในการทำงานสูง สามารถสร้างผลิตภาพและผลิตผลที่น่าพึงพอใจแก่ระบบเศรษฐกิจ หรือมีสถานภาพและบทบาทต่อการผลิตอย่างสูง ก็จะได้รับสวัสดิการตอบแทนที่ดีกว่าผู้ที่มีผลิตภาพและผลิตผลน้อยกว่า

2. สวัสดิการสังคมแบบสถาบัน (Institutionalism or Institutional Model) แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบสถาบันเป็นแนวคิดที่ถือว่า สวัสดิการสังคมเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดบูรณาการ (Intefration) ในสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สังคมจะขาดเสียมิได้ แม้สังคมนั้นจะถือว่าเป็นสังคมที่มีเสถียรภาพแล้วก็ตาม สวัสดิการสังคมตามแนวคิดนี้ ก็ยังต้องทำหน้าที่ให้ระบบสังคมดำเนิน ไปได้อย่างราบรื่น ขณะที่ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีสร้างความไม่เป็นธรรมทางสังคมเศรษฐกิจ อันเป็นธรรมชาติที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบสถาบันมีความเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจเสรี ควรที่จะดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมดังกล่าว

3. สวัสดิการสังคมตามแบบพื้นที่ (Area - based) การจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบของพื้นที่เป็นฐาน โดยทั่วไป เป็นการติดตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ พื้นที่การปกครองประเทศ เช่น ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ตำบล รูปแบบการจัดสวัสดิการลักษณะนี้ หน่วยงานในพื้นที่จะต้องมาร่วมกันจัดบริการตามภารกิจ หน้าที่ขององค์กรสวัสดิการสังคมเพื่อให้เกิดความครอบคลุมทั่วถึงเป็นธรรมและมีมาตรฐานที่ดีด้านคุณภาพบริการ

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล (2554 : 12 - 14) ได้แบ่งรูปแบบสวัสดิการสังคมออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. สวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว บรรเทาปัญหาหรือแบบเก็บตก สวัสดิการสังคมแบบชั่วคราวนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าบุคคลในสังคมจะได้รับการตอบสนองความต้องการ โดยแหล่งตอบสนองคือครอบครัวและตลาดรูปแบบนี้ หากประชาชนประสบความเดือดร้อนจะต้องช่วยเหลือตนเอง โดยหันหาทรัพยากรของตนเอง ซื่อหาบริการทางสังคมมาตอบสนองความต้องการ หากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หน่วยงานสวัสดิการของรัฐบาลจึงจะเข้าไปช่วยเหลือเป็นครั้งคราวไป เสมือนกับเป็นการดำเนินการเชิงรับรองให้เกิดปัญหาขึ้นก่อนจึงตามแก้ไข รูปแบบนี้ทำให้เกิดการรับรู้ว่าประชาชนที่ใช้บริการของรัฐบาลจึงเป็นพวกที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เป็นภาระของสังคม

2. สวัสดิการสังคมแบบสัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม มองว่าสวัสดิการสังคมเป็นเสมือนกลไกหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ เป็นเครื่องตอบแทนแก่ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการผลักดันระบบเศรษฐกิจ โดยใช้มาตรการทางด้านภาษีอากรและการเงินการคลัง ตลอดจนผลตอบแทนในอาชีพเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เป็นกำลังการผลิต โดยเกณฑ์การจัดสรรพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน สถานะ บทบาทในการทำงาน ผลผลิตของงาน เป็นสำคัญ

3. สวัสดิการสังคมแบบสถาบัน รูปแบบนี้ถือว่าสวัสดิการสังคมเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดบูรณภาพในสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สังคมจะขาดเสียมิได้แม้ว่าสังคมนั้นจะมีเสถียรภาพแล้วก็ตาม สวัสดิการสังคมตามแนวคิดนี้ก็ยังต้องทำหน้าที่ให้ระบบสังคม ดำเนินไปอย่างราบรื่น ขณะที่ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีสร้างความเป็นธรรมทางสังคม เศรษฐกิจ อันเป็นธรรมชาติที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบเอามันมีความเหมาะสมกับ ระบบเศรษฐกิจเสรีควรที่จะดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อเป็นการค้ำกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม

ชินชัย ชีเจริญ (2557 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม ได้แบ่งรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวคิดต่างๆ ได้ 4 กลุ่ม ได้แก่

1. แนวคิดแบบใหม่ เป็นการจัดสวัสดิการแบบเก็บตกช่วยเหลือเฉพาะเท่าที่จำเป็น ถือเป็น การจัดสวัสดิการสังคมกระแสหลักรูปแบบการจัดสวัสดิการเน้นการสงเคราะห์เฉพาะหน้า บทบาทของรัฐบาลน้อย ช่วยเฉพาะที่จำเป็นบทบาทของเอกชน องค์กรการกุศล โบสถ์ วัดในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสจะมีสูง

2. แนวคิดแบบทางสายกลาง เป็นการจัดสวัสดิการแบบเก็บตกแต่ดูแลคนยากจนผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ การช่วยเหลือผู้ตกหล่นทางสังคมเป็นพิเศษ ถือเป็น การจัดสวัสดิการกระแสหลัก รูปแบบการจัดสวัสดิการเน้นสวัสดิการแบบการประกอบอาชีพ การจัดสวัสดิการจึงเป็นไปในรูปของการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม โดยการช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคม และการจัดบริการทางสังคม การก่อให้เกิดโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม และการคุ้มครองทางสังคม รัฐบาลมีบทบาทในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ในลักษณะการตรวจสอบว่าประชาชนประสบปัญหา และสมควรได้รับการช่วยเหลือจริงหรือไม่ เน้นการร่วมจ่าย ได้แก่ ระบบประกันสังคม การประกันในรูปแบบต่าง ๆ

3. แนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย เป็นการจัดสวัสดิการแบบสถาบัน แบบถ้วนหน้าหรือแบบรัฐสวัสดิการ เป็นการจัดสวัสดิการกระแสหลักในยุคคลาสสิก รูปแบบการจัดสวัสดิการเน้นการจัดบริการสังคมในลักษณะสิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับโดยเสมอและถ้วนหน้ากัน รัฐบาล

บทบาทหลักในการดูแลสวัสดิการของประชาชน โดยจัดเก็บภาษี กระจายรายได้ และจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน

4. แนวคิดแบบซ้ายใหม่หรือทางสายที่สาม เป็นการจัดสวัสดิการที่ลดการพึ่งพา การจัดสวัสดิการแบบพหุลักษณะ แบบสวัสดิการผสม การเป็นสังคมสวัสดิการที่ทุกฝ่ายเข้ามา มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดสวัสดิการ บทบาทของรัฐ นอกจากรับผิดชอบการจัดสวัสดิการแล้ว ยังต้องเน้นการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน

อัครวัฒน์ พระเกตุ ศรีปริญญา ฐประจ่าง และนพดล บุณณรัฏฐ์ (2562 : 209) กล่าวว่า กระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ตรงตามเป้าหมายที่สังคมกำหนด อันจะทำให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือด้านต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างสะดวกสบาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีรูปแบบพื้นฐาน 4 ด้าน ประกอบด้วย การประกันสังคม การช่วยเหลือสาธารณะ การบริหารสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลภาพประชาชน

สรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมมีหลายรูปแบบ หน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบสามารถกำหนดรูปแบบสวัสดิการสังคม เพื่อเกิดความเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การจัดสวัสดิการเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ภายใต้หลักการสิทธิความเท่าเทียม เสมอภาค และเกิดความเป็นธรรมและการให้ผลตอบแทนจากการทำงานในอาชีพต่างๆ มาตรการด้านการเงินการคลังอื่นๆ ตลอดจนการให้บริการแก่ชุมชน และการแทรกแซงของรัฐในกรณีต่าง ๆ รัฐจะต้องมีการจัดสวัสดิการเน้นสวัสดิการแบบการประกอบอาชีพ โดยการช่วยเหลือสังคม การประกันสังคม และการจัดบริการทางสังคม

มาตรฐานความต้องการของผู้สูงอายุ (Need of the Elderly)

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้ในการจัดทำแผนงานหรือวางแนวทางกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ มีแนวคิดพื้นฐาน หลักการทำงาน และแนวทางดำเนินงานที่เป็นเอกลักษณ์ หรือเฉพาะของผู้สูงอายุ ซึ่งจะพบในผู้สูงอายุแต่ละคน แตกต่างกันไป ดังนั้นความต้องการของผู้สูงอายุ จึงแตกต่างกัน และหากไม่ได้รับการตอบสนอง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ความต้องการของผู้สูงอายุ นักวิชาการได้เสนอไว้ดังนี้

ศรีทับทิม (รัตน โกศล) พานิชพันธ์ (2534 : 40 ; อ้างถึงใน สายสวาท เกตราสุวรรณ. 2542 : 32 - 33) ได้ กล่าวว่าความต้องการของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความต้องการสนับสนุนจากครอบครัว (Family Support) ผู้สูงอายุเมื่อปล่อยให้โดดเดี่ยว หรือแยกตัวอยู่คนเดียวขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจรวมทั้งทางเศรษฐกิจ จึงต้องหันไปพึ่งความช่วยเหลือจากบุคคล หรือองค์กรสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ดังนั้นผู้สูงอายุจึงมีความต้องการสนับสนุนจากครอบครัวควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัวซึ่งอาจจะเป็นอาสาสมัคร องค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรภาคเอกชนทั้งที่องค์กรศาสนา และองค์กรที่ไม่ใช่ศาสนาก็ได้

2. ความต้องการด้านประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทประกันชรา เมื่อเข้าสู่วัยชราภาพและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญชราเพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมั่นคงปลอดภัยตามควรแก่ศักยภาพในบั้นปลายชีวิตไม่เป็นภาระของบุตรหลาน และ สังคม

3. ความต้องการมีชีวิตร่วมในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประเภทในสังคม สังคมจึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น ให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาตนเองในการปรับปรุงตนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ในการปรับปรุงวัฒนธรรมและในการรักษาสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ

4. ความต้องการที่จะลดความพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลงถ้าครอบครัวและสังคมได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคมแล้ว จะเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักพึ่งตนเอง ไม่เป็นภาระแก่สังคมในบั้นปลายของชีวิต

5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ (The Elderly Social Needs)

5.1 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวกลุ่มและสังคม (Sense of Belonging)

5.2 ความต้องการการยอมรับและยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม (Sense of Recognition)

5.3 ความต้องการเป็นบุคคลที่สำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มของชุมชน และของสังคม (Sense of Importance)

5.4 ความต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับลูกหลานในครอบครัวและสังคมได้ (Better Relationships and Adaptation Adjustment)

5.5 ความต้องการมีโอกาสทำสิ่งที่ตนปรารถนา (Sense of Opportunity)

6. ความต้องการทางกายและจิตใจ (Physical and Psychological Needs) เป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งที่ธรรมชาติของร่างกายต้องการเพื่อเสริมสร้างร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ ความต้องการด้านร่างกายได้แก่ ความต้องการปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่ อาศัย และการรักษาพยาบาล ส่วนความต้องการทางด้านจิตใจเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นสัมผัสไม่ได้แต่รู้สึกได้ อาทิความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs) โดยเฉพาะความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ที่ปลอดภัยปราศจากความวิตกกังวลหวาดกลัวและการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี นอกจากนี้ยังมีความต้องการ ได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition Needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมและครอบครัว ความต้องการมีโอกาสดำเนินงาน (Opportunity Needs) โดยเฉพาะเรื่องความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิต

7. ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากบุตรหลานของตน เพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในสภาวะที่ตนเองเจ็บป่วย ผู้สูงอายุต้องการให้รัฐช่วยในการจัดหาอาชีพให้เพื่อเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้เพื่อตนเองจะได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ คือ ความต้องการที่จะช่วยตนเองเพื่อให้พ้นจากสภาวะความบีบคั้นทางเศรษฐกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการข้อ 2 และ 4 ดังกล่าวมาแล้ว

โกวิท พวงงาม (2552 : 441 - 445) กล่าวว่า ความต้องการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 6 มาตรฐาน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
 - 1.1 จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.2 บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน
 - 1.3 บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกต้องให้กับผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ เช่น การจัดโครงการฝึกอบรมให้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือน
 - 1.4 บริการตรวจสุขภาพประจำปี
 - 1.5 บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล
 - 1.6 ออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาล ผู้สูงอายุมีสิทธิรับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลแห่งนั้น โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ค่ารักษาพยาบาลในที่นี้หมายถึง เงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บในการรักษาพยาบาล ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้
 - 1.6.1 ค่ายา ค่าผ่าตัด ค่าน้ำเกลือ ค่าเลือด และส่วนประกอบของเลือดหรือสารทดแทนหรืออาหารทางเส้นเลือด ค่าออกซิเจนและอื่น ๆ ทำนองเดียวกันนี้ ซึ่งใช้เพื่อการบำบัดโรค
 - 1.6.2 ค่าอวัยวะเทียม และอุปกรณ์ในการบำบัดโรค รวมทั้งค่าซ่อมแซม

1.6.3 ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าตรวจโรค ค่าวิเคราะห์โรค ค่าชันสูตรโรค ค่าตรวจโดยห้องทดลอง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของผู้ป่วยใน แต่ไม่รวมถึงค่าจ้างพยาบาลพิเศษ ค่าธรรมเนียมพิเศษ และค่าบริการอื่นทำนองเดียวกันที่มีลักษณะเป็นเงินตอบแทน

1.6.4 ค่าอุปกรณ์ธรรมดา ค่าถอนฟัน ค่าทำฟันปลอมที่ใช้อะคริลิก (Acrylic) เป็นฐาน

1.6.5 ค่าบริการส่งเสริมสุขภาพและกายภาพบำบัด

1.6.6 ค่าห้องและค่าอาหารสามัญตลอดเวลาที่เข้ารับการรักษายาบาล

1.6.7 ค่าตรวจสุขภาพประจำปี

1.7 การบริการทางการแพทย์และการบริการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวก และรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

1.8 บริการช่วยเหลือคำรักษายาบาล

1.9 การประกันสุขภาพ

1.10 บริการด้านกายภาพบำบัด

2. มาตรฐานด้านรายได้

2.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ

2.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน

2.3 การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน

2.4 จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ

2.5 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

2.6 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

2.7 ให้ส่วนลดในรายการต่าง ๆ เช่น ค่าชื้อยา ค่าโดยสารรถสาธารณะ ค่าโรงแรม ภัตตาคาร กิจกรรมด้านบันเทิง และสถานที่ราชการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ ฯลฯ ตลอดจนค่าบริการด้านทันตกรรม

2.8 ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม

3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย

3.1 บ้านพักคนชรา เป็นบริการที่พักรักษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพ ร่างกายและอารมณ์ ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางการเงินหรือปัญหาอื่น ๆ อันเป็นเหตุจำเป็นที่ต้องแยกออกจากครอบครัว หรือผู้มีรายได้น้อย โดยจัดบริการดังต่อไปนี้

3.1.1 อาหาร 3 มื้อ

- 3.1.2 เสื้อผ้า เครื่องนอน เครื่องใช้ประจำวันตามความจำเป็นและเหมาะสม
- 3.1.3 บริการสุขภาพอนามัยทั้งทางกายและจิต
- 3.1.4 บริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์
- 3.1.5 บริการด้านศาสนกิจตามลัทธิที่นับถือ
- 3.1.6 บริการฉาปนกิจศพสำหรับผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ
- 3.2 สถานพยาบาล เป็นบริการที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและต่อเนื่อง หรือต้องการการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด
- 3.3 บ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่ง
- 3.4 บริการครอบครัวอุปการะเป็นการบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่อยู่อาศัย
- 3.5 การจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
4. มาตรฐานด้านนันทนาการ
 - 4.1 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ทางศาสนา จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ
 - 4.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อนหย่อนใจ ทำงานอดิเรก เป็นต้น
 - 4.3 สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะ สังสรรค์ การรับบริการตรวจสุขภาพ การเรียนอาชีพ การเรียนภาษา การรับปรึกษาปัญหา การบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคม เช่น สอนหนังสือ เล่านิทาน สอนดนตรี สอนลีลาศ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและพิการ
 - 4.4 บริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์
 - 4.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่มเครือข่าย
 - 4.6 การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่
5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
 - 5.1 โอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม
 - 5.2 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น

5.3 การสงเคราะห์การจัดการศพตามประเพณี

5.4 จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีลักษณะการให้บริการ ดังนี้

5.4.1 การบริการภายในศูนย์ ได้แก่ การบริการด้านสุขภาพอนามัย ภายภาพบำบัด สังคมสงเคราะห์ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมเสริมความรู้ นันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนา เป็นต้น

5.4.2 บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยการออก หน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมชม ให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการ ด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

5.4.3 บริการบ้านพักฉุกเฉิน เป็นการบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ความเดือดร้อนเฉพาะหน้าโดยการรับเข้าบ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว

5.5 บริการด้านศาสนกิจ และบริการฃาปนกิจให้คนชราที่ไม่มีญาติ

5.6 จัดฃาปนกิจสงเคราะห์

5.7 ลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตร ซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และ ไม่มีรายได้ หรือรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท ซึ่งขณะนี้กรมสรรพากร ได้ดำเนินการในส่วนดังกล่าว แล้ว)

5.8 จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

5.9 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้าย ของชีวิต

5.10 รมรงค์ให้คนในครอบครัวและชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

5.11 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ

5.12 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

5.13 บริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ และสวัสดิการ

5.14 การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

5.15 การให้คำแนะนำ ปรึกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางแก้ไขปัญหาครอบครัว

6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

จัดตั้งและพัฒนาทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นการให้บริการถึงบ้านและมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

- 6.1 ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ
- 6.2 ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน
- 6.3 บริการเยี่ยมบ้าน
- 6.4 ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน
- 6.5 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล
- 6.6 จัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- 6.7 จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน
- 6.8 ให้ความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล
- 6.9 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน
- 6.10 บริการแม่บ้าน โดยการจัดส่งแม่บ้านไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ

ในการทำงานบ้านต่างๆ เช่น การจ่ายของทำความสะอาดบ้านรับประทานอาหารเช้า และการช่วยเหลืออื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสบายขึ้น

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 43 - 44 ; อ้างถึงใน บุญรอด ศรีผดุง. 2553 : 23) ได้จำแนกความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐาน คือ ความต้องการสากลที่ผู้สูงอายุในโลกต้องการแสวงหาให้ได้มาเท่ากับเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะอยู่สังคมวัฒนธรรมใด ๆ ก็ตามจากการสำรวจความต้องการพื้นฐานในวัฒนธรรมต่าง ๆ อาจสรุปได้ว่าผู้สูงอายุในโลกต่างมีความต้องการตรงกันที่จิตใจ กล่าวคือ

1.1 ผู้สูงอายุพยายามมีชีวิตนานเท่าที่จะเป็นไปได้หรืออย่างน้อยก็อยู่ไปจนกว่าความพึงพอใจในสิ่งรอบตัวนั้นไม่มีความหมาย หรือเมื่อถึงแก่ความตาย

1.2 ผู้สูงอายุพยายามรักษาพลังและศักยภาพทางร่างกายและทางสมองให้อยู่ให้มากที่สุด และใช้ประโยชน์จากพลังและศักยภาพดังกล่าวอย่างสูงสุดเท่าที่จะทำได้

1.3 ผู้สูงอายุพยายามป้องกันและชังงไว้ซึ่งสิทธิพิเศษที่เคยเป็นในชีวิตวัยต้น เช่น ๆ ความรู้ ความชำนาญ ทรัพย์สินสมบัติ เกียรติคุณและอำนาจ

2. ความต้องการขั้นสูง ความต้องการที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงง่ายอาจเป็นความต้องการเฉพาะหน้าหรือระยะยาว หรือเป็นจุดหมายปลายทางของผู้สูงอายุเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับ

ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ และจะถูกปรุงแต่งโดยวัฒนธรรมนั้นๆ เข้ากับลักษณะที่วิถีชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผลจากการขัดเกลาของแบบแผนและบรรทัดฐานของสังคม

จากแนวความคิดดังกล่าว การจัดสวัสดิการสังคมมีหลายรูปแบบ หน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ สามารถกำหนดรูปแบบสวัสดิการสังคม เพื่อเกิดความเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การจัดสวัสดิการเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ภายใต้อัตลักษณ์สิทธิความเท่าเทียม เสมอภาค และเกิดความเป็นธรรม ผู้สูงอายุย่อมมีความต้องการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่รู้สึกว่าเป็นภาระให้กับบุตรหลาน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง และเป็นไปตามความต้องการตามมาตรฐาน โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีส่วนร่วมในสังคมทุกระดับ

ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคมขึ้นอยู่กับนโยบายสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงทางสังคม การจัดความเดือดร้อนทุกข์ยาก และสร้างความสมบรูณ์พูนสุขให้แก่ประชาชน โดยทั่วไปและบุคคลแต่ละคนก็มีขอบเขตจำกัดในการช่วยเหลือ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะขยายขอบเขตกว้างมากขึ้น จึงทำให้ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคมกว้างมากขึ้นตามไปด้วย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549 : 83 - 85) ได้กำหนดสาระเป็นแผนแม่บท เพื่อชี้นำการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมและ สังคมสงเคราะห์ โดยให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์การพัฒนา การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติและการจัดการประเมินผล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ดังนี้

1. สถานการณ์ของการพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงก่อให้เกิดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ตามมาพบว่าปัญหาสังคมเร่งด่วนที่ต้องการแก้ไข ได้แก่
 - 1.1 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด
 - 1.2 ปัญหาความยากจนและการว่างงาน
 - 1.3 ปัญหาโรคเอดส์
 - 1.4 ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 1.5 ปัญหาด้านการศึกษา

- 1.6 ปัญหาครอบครัว
- 1.7 ปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจและศีลธรรม
- 1.8 ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและปัญหากลุ่มผู้ด้อยโอกาส ได้แก่
 - 1.8.1 ปัญหาคนเร่ร่อนขอทาน
 - 1.8.2 ปัญหาการทอดทิ้งเด็ก ผู้สูงอายุและคนพิการ

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม การปฏิรูปการบริหารจัดการและพัฒนาวิธีการ และมาตรฐานการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงและตรวจสอบระบบบริการทางสังคมได้ โดยการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ให้เพียงพอมีการตรวจสอบและควบคุมจรรยาบรรณ รวมทั้งพัฒนาวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 76 มาตรา 80 มาตรา 82 มาตรา 86 เพื่อให้สามารถดำเนินการคุ้มครอง ทางสังคมแก่ประชาชนทั่วไประดับบุคคล กลุ่มชุมชน ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จึงได้ กำหนดมาตรการในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม โดยคำนึงถึงหลักบูรณาการและให้ ครอบคลุมสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุดังนี้

2.1 สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย

2.1.1 ให้ความสำคัญแก่การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยสนับสนุนทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคม ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างให้คนมีสุขภาพดี

2.1.2 ปรับปรุงพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทุกคน ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจทั้งในระดับบุคคล และองค์กรที่นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระบบประกันสุขภาพ

2.1.3 ส่งเสริมพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ฝายกายและฝายจิต และปรับปรุงดำเนินงานเพื่อให้สามารถรองรับการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

2.1.4 สร้างกลไกในการประเมินผลระบบสุขภาพ ทั้งในด้านคุณภาพ ความเป็นธรรม และประสิทธิภาพ โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดระบบสุขภาพ ในการดูแลผู้ยากจน และผู้ด้อยโอกาส

2.2 สวัสดิการด้านการศึกษา

2.2.1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ของทุกคนในทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีการศึกษา ฝึกอบรมแก่ผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษา ในระบบโรงเรียนการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2.2 การใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.2.3 ส่งเสริมการศึกษาพิเศษแก่ผู้พิการและขยายโอกาสทางการศึกษา แก่ผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส

2.3 สวัสดิการด้านนันทนาการ

2.3.1 สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงนิเวศน์และเชิงวัฒนธรรม

2.3.2 พัฒนาสวนสาธารณะ สวนสุขภาพและสนามกีฬาในเมืองให้เพียงพอ

2.3.3 ส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ

2.4 สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

2.4.1 จัดหาที่อยู่อาศัยตามความต้องการของประชาชน โดยเน้นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผู้ใช้แรงงาน และผู้สูงอายุ

2.4.2 พัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และปรับปรุงชุมชนให้น่าอยู่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี มีระบบสาธารณูปโภคและคุณภาพชีวิตเหมาะสม โดยส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

2.4.3 จัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวให้แก่ประชาชนที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนได้อย่างทั่วถึง

2.5 สวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.5.1 การพิทักษ์สิทธิและคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก เยาวชน สตรี และ ผู้สูงอายุ

2.5.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการในกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างสังคมสมานฉันท์ มีขันติธรรมเคารพต่อความหลากหลายของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ บนพื้นฐานของศาสนา ชาติพันธุ์ เพศ และวัยเพื่อขจัดความขัดแย้งและการเลือกปฏิบัติ

2.5.3 พัฒนาระบบและวิธีการในการเฝ้าระวังการป้องกันสาธารณสุข และการช่วยเหลืออย่างครบวงจร

2.6 สวัสดิการด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส

2.6.1 ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ให้มีสภาพบังคับมากขึ้นเอื้อให้คนจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับสิทธิโอกาส และความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ

2.6.2 โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนไร้ที่อยู่อาศัย และขาดผู้อุปการะในรูปของศูนย์บริการผู้สูงอายุ

2.6.3 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน

2.6.4 ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ

ระพีพรรณ คำหอม (2549 : 18 - 21) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคม โดยทั่วไปมีองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมในลักษณะกว้างแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1. การศึกษา (Education)
2. สุขภาพอนามัย(Health)
3. ที่อยู่อาศัย (Housing)
4. การท างานและการมีรายได้(Employment and Income Maintenance)
5. ความมั่นคงทางสังคม (Social Security)
6. บริการสังคม (Social Services)
7. นันทนาการ (Recreation)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554 : 16 - 18) ได้แบ่งขอบเขตงาน สวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี 7 ด้าน ดังนี้

1. การมีสุขภาพที่ดี การที่ประชาชนได้รับการป้องกัน โรคภัยไข้เจ็บ การรักษา พยาบาล การส่งเสริม และพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน โดยประชาชนไม่ว่าเพศใด อายุใด วัยใด เชื้อชาติใด ศาสนาใด อยู่ในภูมิภาคใด หรืออยู่ในวัฒนธรรมใด มีความสนใจในทางการเมือง มีแบบแผนการดำรงชีวิตเช่นใด หรือมี สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในระดับชั้นใดก็ตาม จึงได้รับบริการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพ อนามัยที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง
2. การมีการศึกษาที่ดี การที่ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิต อย่างมีคุณภาพต่อไป และแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือคือโอกาสทางการศึกษา ก็จะได้รับบริการการศึกษาพิเศษ และจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่มีข้อจำกัด เหล่านี้ทั้งนี้ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ความพิการ ความบกพร่องด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย คนต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ ต่างความสนใจ ทางการเมือง ต่างแบบแผนการดำเนินชีวิต ผู้อยู่ในภูมิภาคท้องถิ่นห่างไกล เป็นผู้ด้อยโอกาส

3. การมีที่อยู่อาศัย การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่อัตภาพ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานเดียวกัน ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัย ตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา อย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรม แออัด แวดล้อมด้วยมลพิษหรือเสี่ยงต่อภัยพิบัติ

4. การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน การที่ประชาชนมีงานทำ ที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อย เพียงพอแก่การดำรงชีพ งานที่ให้มีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อยตามที่ กฎหมายกำหนด งานที่ต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่เป็นงาน ที่สร้างความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย ประชาชน มีความภาคภูมิใจในงานที่ทำและมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ประชาชนต้องได้รับรายได้ และสวัสดิการจากการทำงานอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และยุติธรรม ประชาชนสามารถรวมกลุ่ม รวมตัวกันปกป้องผลประโยชน์ของตนในรูปของสหภาพแรงงาน เมื่อมีการเลือกปฏิบัติ หรือ ประชาชนทราบว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องรายได้สภาพ การทำงาน การจ้างงาน และ สวัสดิการแรงงาน ประชาชนต้องได้รับความคุ้มครอง จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

5. การมีความมั่นคงทางรายได้ การที่ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัว ในรูปของการประกันสังคมซึ่งครอบคลุม เรื่องผลประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การสงเคราะห์บุตร การชดเชย การขาดรายได้จากการเจ็บป่วย พิกัด ทูพพลภาพ ชราภาพ และการว่างงาน การประกันสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางสังคม

6. นันทนาการ การที่ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ โดยกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ไม่เป็นการทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมและ ไม่ผิดกฎหมาย ไม่เป็นการเอาัดเอาเปรียบ เสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ

7. การบริการสังคมทั่วไป การให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่สภาพ

สรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพ ความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน ที่ปฏิบัติซึ่งโดยละเอียด แบ่งออกได้ 7 ด้าน ดังนี้ 1) การมีการศึกษาที่ดี 2) การมีสุขภาพอนามัย 3) การมีที่อยู่อาศัย 4) การมีงานทำ การมีรายได้ 5) การมีความมั่นคงทางรายได้ 6) นันทนาการ และ 7) การบริการสังคมทั่วไป

กระบวนการการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการด้านการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ตามเกณฑ์มาตรฐานของโกวิท พวงงาม (2552 : 441 - 445) 6 ด้าน แต่ผู้วิจัยบูรณาการการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย และด้าน นันทนาการ เพื่อให้เห็นแนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน ผู้วิจัยจะได้นำเอาแนวคิดของท่าน เหล่านั้นในทั้ง 4 ด้าน ตามที่ได้ศึกษานั้นมากล่าวตามลำดับแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ได้มีนักวิชาการ ได้กล่าวเรื่องนี้ไว้ดังนี้

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544 : 21 - 22) กล่าวว่า สุขภาพอนามัย (Health) เป็นบริการด้าน สุขภาพอนามัย และการสาธารณสุข โภชนาการ และมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกัน แก้ไข และ ฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549 : 83 - 85) กล่าวว่า การให้ ความสำคัญแก่การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยสนับสนุน ทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมให้เอื้อ ต่อการเสริมสร้างให้คนมี สุขภาพดี และการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และครอบคลุม ผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทุกคน ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจทั้งในระดับบุคคล และการส่งเสริม การพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ หรือสร้างกลไกในการ ประเมินผลระบบสุขภาพ ทั้งในด้านคุณภาพ ความเป็นธรรมและประสิทธิภาพ โดยมีตัวชี้วัดที่ ชัดเจน

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (2550 : 1) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพอนามัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบด้วยสวัสดิการ ได้แก่ บริการ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ถือเป็น “สิทธิ” ขั้นพื้นฐานของประชาชนที่รัฐมอบให้เพื่อเป็นการ

สร้างหลักประกันให้กับประชาชนทุกคน สามารถใช้บริการทางด้านสุขภาพได้ตามความจำเป็น โดยขอขยายการให้บริการครอบคลุมด้านการตรวจสุขภาพ การรักษาพยาบาลและการส่งเสริมสุขภาพและป้องกัน ดำเนินงานโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ (2564 : 1) กล่าวว่า ประเทศไทยมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติเรื่องความสำเร็จ ของนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและพัฒนาการด้านสุขภาพ1 บทความนี้ทำการวิเคราะห์วิวัฒนาการของการพัฒนาระบบสุขภาพที่ ส่งผลให้เกิดการบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าใน พ.ศ. 2545 โดยเน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบบริการปฐมภูมิการ ฝึกอบรมและการกระจายบุคลากรสุขภาพ และการขยายหลักประกัน สุขภาพไปยังประชากรเป้าหมายกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ ความสำเร็จของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จนี้การดำเนินงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้ประสบผลสำเร็จต้องมีระบบสุขภาพที่พึงประสงค์ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ2 ทุกองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน แต่ ในบทความนี้มุ่งเน้นสามองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ระบบบริการ สุขภาพ การพัฒนาบุคลากรสุขภาพ และการปฏิรูปการเงินการคลัง ด้านสุขภาพ

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลนั้น คือการที่ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐจัดบริการสุขภาพเคลื่อนที่ออกไปบริการแก่ผู้สูงอายุถึงชุมชนทั้งให้มีการบริการทางด้านกายภาพบำบัดจัดให้หน่วยด้านการแพทย์และสาธารณสุขมาแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ พร้อมทั้งให้ภาครัฐจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ ต้องการให้มีการจัดตรวจสุขภาพประจำปีให้ ต้องการให้การช่วยเหลือการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อยากให้ทางรัฐจัดสถานที่ออกกำลังกายแนะนำและส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างถูกวิธีมีคำแนะนำให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต มีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มาให้บริการถึงชุมชน มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกมายเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษา

2. ด้านรายได้ในด้านนี้มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

สายสวาท เกตราสุวรรณ (2542 : 32 - 33) กล่าวว่า ความต้องการด้านรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทประกันชรา เมื่อเข้าสู่วัยชราภาพและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญชราเพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมั่นคงปลอดภัยตามควรแก่อัตภาพในปัจจุบันปลายชีวิตไม่เป็นภาระของบุตรหลานและสังคม

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549 : 83 - 85) การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน ประชาชนมีงานทำที่ให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอแก่

การดำรงชีพ งานที่ทำมีสวัสดิการที่ค่อนข้างน้อยตามที่กฎหมายกำหนด งานที่ทำงานไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ ไม่เป็นงานที่สร้างความเครียดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย

โกวิท พวงงาม (2552 : 442) กล่าวว่า การจัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจน และไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน การจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การให้ส่วนลดรายการต่าง ๆ และการให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554 : 16 - 18) กล่าวว่า การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน การที่ประชาชนมีงานทำ ที่ทำให้มีรายได้ค่อนข้างน้อย เพียงพอต่อการดำรงชีพ งานที่ทำมีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนด งานที่ทำงานไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่างๆ ไม่เป็นงานที่สร้างความเครียดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย ประชาชน มีความภาคภูมิใจในงานที่ทำและมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ประชาชนต้องได้รับรายได้ และสวัสดิการจากการทำงานอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และยุติธรรม ประชาชนสามารถรวมกลุ่ม รวมตัวกันปกป้องผลประโยชน์ของตนในรูปของสหภาพแรงงาน เมื่อมีการเลือกปฏิบัติ หรือ ประชาชนทราบว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องรายได้สภาพการทำงาน การจ้างงาน และสวัสดิการแรงงาน ประชาชนต้องได้รับความคุ้มครอง จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจ หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกระบวนการและกลไกด้านแรงงานสัมพันธ์ต้องสามารถรับรองปัญหา และความต้องการของประชาชนด้านนี้ได้

จากนักวิชาการที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ให้ช่วยส่งเสริมด้านอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จัดให้มีการจัดตั้งกองทุนชุมชนไว้สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุยามจำเป็นและยามเดือดร้อน ให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดให้มีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับอาชีพผู้สูงอายุ ให้มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนั้นควรจัดตั้งกองทุนออมเงินในชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงต่อชีวิต จัดให้ได้รับความรู้เรื่องการออมเงินและการสร้างรายได้ที่มั่นคง ให้มีการส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุและจัดการส่งเสริมกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างรายได้

3. ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย ในด้านนี้มีนักวิชาการที่ให้แนวความคิดไว้ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2552 : 442 - 443) กล่าวว่า บ้านพักคนชรา เป็นบริการที่ที่พักอาศัยที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายและอารมณ์ ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางด้าน

การเงินหรือปัญหาอื่น ๆ อันเป็นเหตุจำเป็นที่ต้องแยกออกจากครอบครัว หรือผู้มีรายได้น้อย สถานพยาบาล เป็นบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและต่อเนื่อง หรือต้องการการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด บ้านคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่ง การบริหารครอบครัวอุปการะ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว หรือ ไร้ที่พึ่ง และการจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554 : 16 - 18) กล่าวว่า การมีที่อยู่อาศัย การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่อัตภาพ ช่วยเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานอดทน ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัย ตามแต่กำลัง ความสามารถของบุคคลที่จะได้มาอย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรม แออัด แวดล้อมด้วยมลพิษหรือเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เสี่ยงต่อความเสื่อมเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

กนกกร ทองกลิ้ง (2560 : 11) กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภายในที่อยู่อาศัย ซึ่งยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ซึ่งมีผล ทางด้านจิตใจและพฤติกรรมของผู้สูงอายุ โดยแนวทางวัสดุทางเลือกเพื่อปรับเปลี่ยนภายในที่อยู่อาศัยเพื่ออำนวยความสะดวก โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาจเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายภายในท้องถิ่นมาเป็นวัสดุทดแทนซึ่ง อาจมีปัจจัยทางด้านงบประมาณในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยคำนึงถึงงบประมาณค่าใช้จ่ายอาจสูงและ ผู้สูงอายุมองว่าสิ้นเปลือง โดยวัสดุทางเลือก เช่น ไม้เท้า ราวจับ สามารถประดิษฐ์ได้เองโดยหาวัสดุ ที่มีใน ท้องถิ่นมาใช้ ซึ่งวัสดุที่สามารถนำมาใช้ทำที่มีงานวิจัยรับรอง เช่น ไม้หวาย ไม้ไทร ไม้ไมยราพ ซึ่งสามารถปรับ ความสูงให้เหมาะสมกับรูปร่างและสัดส่วนของผู้สูงอายุได้เอง ซึ่ง งบประมาณค่าใช้จ่ายในการทำไม่สูงมาก การศึกษาข้อมูลเชิงลึกอาจจะต้องใช้เวลาในการศึกษา จิตใจของผู้สูงอายุแต่ละคนที่แตกต่างกัน ซึ่งการศึกษา การหากลุ่มในผู้สูงอายุค่อนข้างละเอียดอ่อนมี ผลต่อสภาพร่างกายละจิตใจของผู้สูงอายุ ควรมีการศึกษาปัจจัยด้าน อื่นร่วมด้วย

จากนักวิชาการที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า หน่วยงานของรัฐจัดที่พักอาศัยในกรณี ลูกเงินหรือลูกทอดทิ้ง มีสถานสงเคราะห์คนชราในตำบล มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม มีสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สูงอายุ มีบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุแบบอยู่ประจำโดยไม่ เสียค่าใช้จ่ายและผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลตัวเองได้ มีการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี จัดให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้สูงอายุ จัดให้มีการครอบครัวอุปการะบริการ ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวและไร้ที่พึ่ง

4. ด้านนันทนาการ ในด้านนี้มีนักวิชาการที่ให้แนวความคิดไว้ดังนี้

ประพิมพ์ ศรีสวรรค์ (2549 : 196 - 208) กล่าวว่า การออกกำลังกายของผู้สูงอายุควรมีการออกกำลังกายซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มความสามารถทางด้านร่างกายและความสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจให้กับผู้สูงอายุ โดยเลือกชนิดของการออกกำลังกายตามความสามารถของตนเอง และมีหลักสำคัญในการออกกำลังกาย คือ เริ่มออกแรงน้อย ๆ เบบ ๆ ในตอนแรก แล้วเพิ่มปริมาณการออกเรามากขึ้นอย่างช้า ๆ ควรเป็นการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง ไม่ต้องการความเร็วและไม่เป็นชนิดที่ออกกำลังกายหนักหรือเบาเกินไป การออกกำลังกายที่ผู้สูงอายุสามารถเลือกนำไปใช้ได้แก่ การออกกำลังกายแบบแอโรบิก ที่ฝึกความอดทนทั่วไป เป็นการออกกำลังกายแบบเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อมีการยืดออก หรือหดเข้า เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่ดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดสำหรับผู้สูงอายุเป็นต้น

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549 : 83 - 85) กล่าวว่า ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการ สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงนิเวศน์ และเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาด้านสวนสาธารณะ สวนสุขภาพและสนามกีฬาในเมืองอย่างเพียงพอ ส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ

โกวิท พวงงาม (2552 : 443) กล่าวว่า การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสารแหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ การบริการผู้สูงอายุ เพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวเป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อนหย่อนใจ ทำงานอดิเรก เป็นต้น สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ การบริการตรวจสุขภาพ การเรียนอาชีพ การเรียนอาชีพ การเรียนภาษา การรับปรึกษาปัญหาการบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เช่น สอนหนังสือ เล่นนิทาน สอนดนตรี สอนศิลปะ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยพิการ การบริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่มเครือข่าย การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่

จากนักวิชาการที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดให้มีกิจกรรมการเพื่อนันทนาการ พักผ่อนหย่อนใจ มีสภาพแวดล้อมที่ดีไม่เป็นมลพิษ มีสวนสาธารณะไว้ออกกำลังกาย มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนและหน่วยของรัฐ จัดให้มีสถานที่เพื่อพบปะสังสรรค์ รื่นเริง ดูหนัง ฟังเพลง และงานอดิเรกต่างๆ ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันจัดให้มีกีฬา

สามัคคีผู้สูงอายุในหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง และเสมอภาคกัน

แนวคิดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

นโยบายผู้สูงอายุในประเทศไทยเคยมีแนวทางสนับสนุนให้มีการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน เป็นแนวทางที่เข้ากับบรรทัดฐานของสังคมไทย แต่ก็มีรายงานปัญหาการที่บุตร ไม่มีเวลาและโยกย้ายเข้า เมืองเพื่อทำงาน และทิ้งผู้สูงอายุให้ดูแลตนเองและหลานในบางพื้นที่ โดยภาพรวมการจัดการระบบ การดูแลผู้สูงวัยเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ต้องคำนึงถึงบริบทต่างๆ อย่างลึกซึ้ง ไม่สามารถใช้รูปแบบใด รูปแบบหนึ่งสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ ทุกครัวเรือนหรือทุกชุมชนได้ บทความนี้ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอถึงการทบทวนกฎหมายและนโยบายด้านผู้สูงอายุสู่การจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ดังนี้

ปรัชญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2546

ปรัชญาผู้สูงอายุไทย องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ รัฐบาล องค์การเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้” แก่สังคมมาโดยตลอด ดังนั้น จึงควรได้รับผล ในฐานะ “ผู้รับ” จากสังคมด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี การอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 5 - 7) ได้กำหนดสาระสำคัญของปรัชญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุไทยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์ สิทธิ มีสาระสำคัญดังนี้

ข้อ 1 ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อ 2 ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัว โดยได้รับความเคารพรักความเข้าใจความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่การยอมรับบทบาทของกันและกัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย

ข้อ 4 ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัย และตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อ 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองต้องมีหลักประกัน และสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจร โดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามศตินิยม

ข้อ 6 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึ่งพาตนเองได้สามารถช่วยเหลือครอบครัวและชุมชน มีส่วนร่วมในสังคมเป็นแหล่งภูมิปัญญาของคนรุ่นหลัง มีการเข้าสังคมนันทนาการที่ดี และมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

ข้อ 7 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนประชาชนสถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักค้ำผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อ 8 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนประชาชนสถาบันสังคมต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อ 9 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนประชาชนสถาบันสังคมต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยม ให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูกตเวที และเอื้ออาทรต่อกัน

กล่าวได้ว่า “ปัญญาผู้สูงอายุไทย” ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2542 นั้น ประเทศไทย ได้แสดงออกถึงเจตนารมณ์ในการมุ่งมั่นในการดำเนินงานผู้สูงอายุ โดยมีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ตลอดจนองค์กรสาธารณประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานผู้สูงอายุมีความชัดเจนและในรูปธรรมมากขึ้น

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงนี้ แบ่งยุทธศาสตร์ ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. 2545 : 31 - 35) ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ
3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดมีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ

1. มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

1.1 ขยายหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า

1.2 ส่งเสริมและสร้างวินัยการออมทุกช่วงวัย

2. มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 ส่งเสริมการเข้าถึงและพัฒนาระบบจัดการบริการการศึกษา และการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบวน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อความเข้าใจชีวิต และพัฒนาการในแต่ละวัย และเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม

2.2 รมรงค้ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ

3. มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน

3.2 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

3.3 รมรงค้ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ

1. มาตรการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น

1.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว

2. มาตรการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย

2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

3. มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ

- 3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถ
 - 3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วม
 4. มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
 - 4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม
 - 4.2 ส่งเสริมให้เกิดคลังปัญญากลางของผู้สูงอายุเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาในสังคม
 - 4.3 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในสังคม
 5. มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภท ให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
 - 5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
 - 5.2 ส่งเสริมการผลิต การเข้าถึงสื่อ และการเผยแพร่ข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ
 - 5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง
 6. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
 - 6.1 สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้แก่ครอบครัวและผู้สูงอายุในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความต้องการในวัยสูงอายุ
 - 6.2 กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ
 - 6.3 มีการออกกฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่ภาคเอกชนที่จัดบริการด้านที่พักอาศัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
 - 1.1 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้
 - 1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ
 2. มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพ
 - 2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุทุกคน
 - 2.2 ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ และการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างทั่วถึง
 - 2.3 ให้ความชื้นที่จำเป็นตามมาตรฐาน การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

2.4 รัฐต้องให้อุปกรณ์ช่วยในการดำรงชีวิตประจำวันตามที่จำเป็น เช่น แวนตาไม้เท้า รถเข็น พินเทียมแก่ผู้สูงอายุ

3. มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง

3.1 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวให้นานที่สุด โดยการส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ

3.2 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่สมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลเกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

4. มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล

4.1.1 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบถึงอัตราค่าโดยสารของระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ ที่ลดหย่อนให้แก่ผู้สูงอายุ

4.1.2 ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะทุกประเภทให้ผู้สูงอายุเข้าถึง และได้ใช้อย่างสะดวกเหมาะสมกับผู้สูงอายุตลอดระยะเวลาให้บริการ โดยมีการประกาศเกียรติคุณแก่หน่วยบริการที่มีผลงานดีเด่น

4.1.3 ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบสถานที่สาธารณะ ปฏิบัติตามมาตรฐานสถานที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ได้จริงในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนนทางเดินสาธารณะในเขตชุมชน สะดวก เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.1.5 จัดให้มีสวนสาธารณะและพื้นที่ออกกำลังกายที่เพียงพอและเหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคม รวมทั้งระบบการดูแล ผู้สูงอายุในระยะยาวในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการ ดังต่อไปนี้

4.2.1 สนับสนุนการดูแลระยะยาว

4.2.2 ระบบประกันสังคม

4.2.3 ดูแลโรคเรื้อรังที่สำคัญ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน

4.2.4 อาสาสมัครในชุมชน

4.2.5 สนับสนุนให้ผู้ดูแลมีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ

4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม

4.4 เกื้อหนุนให้เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการ ที่เป็นธรรมร่วมด้วย

4.5 รัฐมีระบบและแผนเพื่อการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

4.6 ส่งเสริมให้โรงพยาบาลของรัฐ และเอกชนมีบริการแพทย์ทางเลือก จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง ตั้งแต่ 120 เตียง ขึ้นไป ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ อย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1. มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ

1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติให้สามารถผลักดันนโยบายและภารกิจที่สำคัญด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ

1.2 ให้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุจังหวัด ในคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เป็นเครือข่ายการบริหารและพัฒนาผู้สูงอายุในระดับจังหวัดท้องถิ่น

1.3 การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในระดับจังหวัดและท้องถิ่น

1.4 คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติวางแผนและดำเนินการให้มีการติดตาม ประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ปรับแผน และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติที่ทันกำหนดเวลา

2. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุในระดับวิชาชีพอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ และมีมาตรฐาน

2.3 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสม และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศและดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

1. มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

2. มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

3. มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุที่ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช (2550 : 23 - 24) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้การคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ตามมาตรา ดังนี้

มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการ ให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่ สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มี มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อ พัฒนาการศึกษานองชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบ

วินัย คำนี้ถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิชาลัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูล ผลการศึกษาวิชาลัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิชาลัยจากรัฐ

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้การรับรองสิทธิของผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ซึ่งมี สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์ ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ซึ่งในกฎหมายใช้คำว่า สิทธิผู้สูงอายุให้มีสิทธิได้รับ การคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ในสังคม อย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (2546 : 5 - 6) กล่าวว่า พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิ โดยได้กำหนดไว้ อย่างชัดเจนใน มาตรา 11 ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ท้องถิ่น มีหน้าที่ จัดบริการให้ผู้สูงอายุ ให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ในพระราชบัญญัตินี้ให้ความหมายของ “ผู้สูงอายุ” ไว้ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมี อายุเกิน หกสิบปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

2. ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การบริการทางแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและ รวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

2.2 การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2.3 การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

2.4 การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มใน ลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

2.5 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

- 2.6 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- 2.7 การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
- 2.8 การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

2.9 การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคอครบถ้วน

- 2.10 การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
- 2.11 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 2.12 การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
- 2.13 การอื่นตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กพส.) ประกาศกำหนดการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนดังกล่าว ให้ดำเนินการให้โดยไม่คิดมูลค่า หรือ โดยให้ส่วนลดเป็นกรณีพิเศษก็ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด

3. การได้สิทธิหรือประโยชน์ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น

4. ให้จัดตั้งกองทุนเรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ ซึ่งกองทุนประกอบด้วย

- 4.1 เงินทุนประเดิมที่รัฐจัดสรรให้
- 4.2 เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- 4.3 เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้
- 4.4 เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ
- 4.5 เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมาย
- 4.6 ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนเงินและดอกตลอดกาล ไม่หักเก็บเป็นเงินรายได้ของแผ่นดิน

5. สำหรับกรณีที่มีผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุน ผู้บริจาคสิทธินำไปลดหย่อนในการเรียกเก็บภาษีเงินได้

6. ในกรณีที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูพวกริ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพผู้นั้นจะได้รับการลดหย่อนภาษี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ฉบับนี้ ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 53 กำหนดให้บุคคลให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สิทธิเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากรัฐ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 (2553 : 1 - 3) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ดังนี้

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน (5) ของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(5) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามมาตรา 20 (2)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน (11) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(11) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความใน (2) ของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(2) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อพิทักษ์สิทธิคุ้มครองดูแล สนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุครอบคลุมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และยังรวมถึงการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา การมีงานทำและมีอาชีพที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี

พระราชบัญญัติการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเป็นกฎหมายที่กำหนดกลไก การประสานงานสวัสดิการสังคม เพื่อให้มีความคล่องตัวและต่อเนื่องในการแก้ปัญหาสังคมด้าน

ต่างๆ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติเป็นองค์กรที่รับผิดชอบกำหนดมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมและให้มีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสังคม

พระราชบัญญัติการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 (2546 : 1 - 8) เพื่อให้การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจึงได้ กำหนดมาตรการ ไว้ดังนี้

มาตรการที่ 1 กำหนดให้คำนึงถึงสาขา ลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการ ในการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 2 กำหนดมาตรฐานในการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 3 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมใน 3 ระดับ คือคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร

มาตรการที่ 4 กำหนดให้มีคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนองค์กรสาธารณประโยชน์ และกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีผลงานและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 5 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน

มาตรการที่ 6 กำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

รับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่จังหวัดนั้น เช่น จัดทำแผนการจัดสวัสดิการสังคมเสนอต่อ

คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด รวบรวมข้อมูล สถิติ แผนงานและ โครงการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเป็นศูนย์กลาง ประสานงาน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ร่วมมือและประสานงานกับทุกภาคส่วน ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนการจัดสวัสดิการสังคม ส่งเสริมและสนับสนุน กำกับดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรสาธารณประโยชน์ จัดทำทะเบียนเกี่ยวกับองค์กรสวัสดิการสังคม นักสังคมสงเคราะห์ อาสาสมัครและผู้รับบริการสวัสดิการสังคม เป็นต้น

มาตรการที่ 7 กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยกองทุนประกอบด้วยเงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินหรือทรัพย์สินที่ผู้บริจาคหรือมอบให้ เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน

หรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมาย หรือโดยนิติกรรมอื่นดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของ กองทุน ทั้งนี้ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง

มาตราที่ 8 กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน โดยมีปลัดกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กร สาธารณประโยชน์ และกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการ สังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตราที่ 9 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุน เช่น บริหาร กองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน รายงานสถานะ การเงิน การบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ จัดทำบุคคลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบ ภายใน หนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี เป็นต้น

มาตราที่ 10 กำหนดให้มิคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ของ กองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งเสนอแนะต่อคณะกรรมการ เรียกเอกสารหรือ บุคคลใด มาชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นต้น

มาตราที่ 11 กำหนดให้มีการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยมูลนิธิสมาคม หรือองค์กรภาคเอกชนยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ

มาตราที่ 12 กำหนดให้การสนับสนุนแก่องค์กรสาธารณประโยชน์ในการจัด สวัสดิการสังคม เช่น ให้เงินอุดหนุนจากกองทุน ให้การช่วยเหลือในด้านวิชาการและการพัฒนา บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรสาธารณประโยชน์ตามความจำเป็นและเหมาะสม เป็นต้น

มาตราที่ 13 กำหนดลักษณะของโครงการที่จะขอรับเงินอุดหนุนจากกองทุน เช่น เป็นโครงการด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่มีผลต่อการป้องกันการแก้ไขปัญหา และการพัฒนา สังคมเป็นโครงการที่ไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม และเป็น โครงการที่มีการดำเนินงานมาแล้ว โดยมีทุนอยู่แล้วบางส่วน หรือเป็นโครงการใหม่ เป็นต้น

มาตราที่ 14 กำหนดมาตรฐานการควบคุมองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีพฤติกรรม ในการจัดสวัสดิการสังคมที่ไม่สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่มี ผลงานตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ เช่น มีหนังสือ แจ้งให้องค์กรสาธารณประโยชน์ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือความเห็นในการปฏิบัติงาน มีหนังสือแจ้ง ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ส่งวัตถุ เอกสารหรือ พยานหลักฐานประกอบการพิจารณา เป็นต้น

มาตรการที่ 15 กำหนดให้คณะกรรมการที่มีอำนาจเพิกถอนการรับรององค์กรสาธารณประโยชน์ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่รายงานว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ใดมีพฤติกรรมไม่สุจริตไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือ ไม่มีผลงานตามมาตรฐาน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนพฤติกรรมดังกล่าวนั้นแล้ว หรือในกรณีองค์กรสาธารณประโยชน์ ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณาแล้ว ไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรการที่ 16 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ประกาศรายชื่อองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ถูกเพิกถอนการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ในราชกิจจานุเบกษา และเรียกคืนเงินอุดหนุนที่องค์กรสาธารณประโยชน์รับไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมายเหตุ สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (1)

กล่าวโดยสรุปคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เป็นกฎหมายที่กำหนดกลไกการประสานงานสวัสดิการสังคม เพื่อให้มีความคล่องตัวและต่อเนื่องในการแก้ปัญหาสังคมด้านต่างๆ เช่น ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติเป็นองค์กรที่รับผิดชอบ กำหนดมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคม และให้มีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมและส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งรัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรในอนาคต ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ด้วยวัยที่สูงขึ้น อาจทำให้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้สูงอายุโดยทั่วไปลดลง เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยา ทางอารมณ์และจิตใจ ตลอดจนทางสังคม ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลจะมีความสามารถในการปรับตัวทั้งทางด้านจิตใจสังคมและอารมณ์แตกต่างกัน ตามระดับ

การศึกษา ภาวะทางเศรษฐกิจ การเตรียมตัวรับสภาพเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุรวมทั้งค่านิยมและ
สิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น ๆ

สภาพสังคมผู้สูงอายุของไทย

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ ซึ่ง
ประชากรระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ถือว่าเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุไทย
ปัจจุบันมีไม่มากนักที่ถูกทอดทิ้งจากครอบครัว หรือญาติพี่น้อง สถาบัน ครอบครัวยังคงเป็นสถาบัน
หลักในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ไม่ควรชะล่าใจ ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อาจส่งผล
กระทบต่อความสามารถของครอบครัว ในการเกื้อหนุน ผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะสุขภาพ
ของผู้สูงอายุ เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าห่วงใย ทำอย่างไร จึงจะทำให้ประชากรที่มีอายุยืนยาวขึ้น
มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน ช่วยเหลือ ตนเอง ได้ทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจ
ดังนั้นมีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงสภาพสังคม ผู้สูงอายุของไทยไว้ ดังนี้

ชนินฐา พักขาว (2551 : 30) กล่าวว่า รัฐบาลไทยได้มีการกำหนดนโยบาย แผนงานและ
มาตรการต่าง ๆ ไว้ชัดเจน โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และแผน ระยะยาว
สำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2525 - 2544 เป็นต้นมา โดยนับแต่ปี 2536 ที่มีความพยายาม ให้มีการกำหนด
กฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุในสังคมไทยที่นับวันจะมี จำนวนเพิ่มมากขึ้น
ได้รับสิทธิและสวัสดิการตามที่กฎหมายรองรับ ซึ่งในกระบวนการบัญญัติ กฎหมาย ได้รับความ
ร่วมมือจากหลายฝ่าย จนกระทั่งกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม 2547
คือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ใช้มาจนถึงปัจจุบัน) ได้ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้
การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และ การสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของ
ผู้สูงอายุ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย

ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ (2555 : 106) กล่าวว่า ทุกวันนี้คนไทยเริ่มรู้สึกแล้วว่าใน
สังคมมีคนแก่มากขึ้น ในหมู่บ้านชนบทจะสังเกตเห็นว่า มีผู้สูงอายุมากกว่าแต่ก่อน ขณะเดียวกันก็มี
เด็กในหมู่บ้านลดน้อยลง ภาพที่เห็นเช่นนี้เป็นปรากฏการณ์ ทางประชากรที่เกิดขึ้นจริงในประเทศ
ไทย ในรอบ 2 - 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ภาวะเจริญพันธุ์ของ ประชากรไทยได้ลดต่ำลงอย่างมากและ
รวดเร็ว ตามหลักฐานการจดทะเบียนเกิดในแต่ละปี จากทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย
ในช่วง 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2526 มีเด็กเกิดปีละเกินล้านคน ปราโมทย์ และปัทมา เรียก
คนที่เกิดในช่วงนี้ว่า “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” ถ้าเปรียบประชากรรุ่นเกิดล้านกับเหตุการณ์ทาง
ประชากรของประเทศตะวันตก ก็อาจเรียกได้ว่า เป็น “เบบี้บูม” ของประเทศไทย อัตราเกิดของ

ประเทศไทยสูงมากถึงเกินกว่า 35 ต่อประชากร 1,000 คน แต่หลังจากนั้น อัตราและจำนวนเด็กเกิดในประเทศก็ลดลงเรื่อย ๆ จนในปัจจุบัน เมื่อปี 2553 อัตราเกิดได้ลดลงเหลือเพียง 13 ต่อประชากร 1,000 คน และจำนวนเกิดได้ลดลง เหลือเพียง 7 แสน 8 หมื่นคนเท่านั้น

ในขณะที่ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยลดลง อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยก็ยืนยาวขึ้น ความก้าวหน้าทางสาธารณสุขและการแพทย์ ช่วยให้การตายก่อนวัยอันสมควรจากโรคติดเชื้อลดลงอย่างมาก การตายในวัยทารกและเด็กที่ลดลงช่วยเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยของประชากรให้สูงขึ้น “อัตราตายทารก” หรือการตายของเด็กอายุต่ำกว่าหนึ่งขวบที่เคยสูงเกือบ 100 ต่อการเกิดมีชีวิต 1,000 รายได้ลดลงจนเหลือเพียง 13 - 14 ต่อการเกิดมีชีวิต 1,000 ราย ในปี 2553 อัตราตาย ที่เคยสูงเกือบ 20 ต่อประชากร 1,000 คน เมื่อ 50 ปีก่อน ได้ลดลงเหลือเพียง 7 ในปัจจุบัน

เมื่อดูการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศไทยในอนาคตที่ผ่านมาแล้ว น่าเชื่อได้ว่าในอนาคตภาวะเจริญพันธุ์มีแนวโน้มจะลดต่ำลงไปอีก ถ้าดูตัวอย่างจากหลาย ๆ ประเทศในทวีปเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน ซึ่งมีอัตราการเจริญพันธุ์ที่ต่ำมาก คือ อยู่ในระดับ 1.2 หรือต่ำกว่านั้น จึงเป็นไปได้ที่อัตราเจริญพันธุ์รวมของประชากรไทย จะลดต่ำลงไป อยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศดังกล่าว คือ โดยเฉลี่ยแล้วสตรีไทยคนหนึ่ง จะมีบุตรเพียง 1.2 คน หรือน้อยกว่านั้นในอนาคต สถานการณ์การสูงวัยของประชากรจะเพิ่มขึ้นตาม ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็น ด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุพ.ศ. 2556 - 2559 วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาเรื่องผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ ดังนี้

1. สถานการณ์การสูงวัยของประชากร ในศตวรรษนี้การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทุกวันนี้ประชากรเกือบทุกประเทศในโลกกำลังมีอายุสูงเพิ่มขึ้น อันเป็น ผลมาจากการที่อัตราเกิดของประเทศต่าง ๆ ได้ลดต่ำลง ในขณะที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ในปี 2556 นี้ ในจำนวนประชากร โลกทั้งหมด 7,100 ล้านคน เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วน สูงถึงร้อยละ 12 ซึ่งเรียกได้ว่าโลกของเราได้กลายเป็นสังคมสูงวัยแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา การสูงวัยตามระดับการพัฒนา ประเทศพัฒนาแล้วจะมีสัดส่วนประชากรสูงอายุสูงถึง ร้อยละ 23 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีประชากรสูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 9 และประเทศด้อยพัฒนาจะมีสัดส่วน ผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ในรอบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ประชากรไทยมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเกิดที่ลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว และอายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น ทำให้โครงสร้างอายุของประชากร ไทยได้เปลี่ยนผ่านจากที่เคยเป็นประชากรเยาว์วัยกลายเป็นประชากรสูงวัย ในอดีตเมื่อ 50 ปีก่อน สยามะโนประชากรปี 2513 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยขณะนั้นเป็นสังคมเยาว์วัยที่

มีประชากรเด็ก อายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึงร้อยละ 45 และมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพียงร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดเท่านั้น

ในช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงไทยมีลูกก้นน้อยลงอย่างมาก อัตราเจริญพันธุ์รวม หรือจำนวนบุตรเฉลี่ยที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะมีตลอดวัยของการมีบุตรของตน ได้ลดลงจากบุตรเฉลี่ยมากกว่า 5 คน เมื่อ 40 ปีก่อนเหลือเพียง 1.6 คน ในปัจจุบันอัตราเกิดซึ่งเคยสูงกว่า 40 ต่อ ประชากร 1,000 คน ลดลงเหลือเพียงประมาณ 12 ในปี 2556 นี้ ในขณะที่อายุของคนไทย ได้ยืนยาวขึ้นอย่างมาก จากที่เคยมีอายุคาดเฉลี่ยตั้งแต่แรกเกิดไม่ถึง 60 ปี เมื่อ 40 ปีก่อน ยืนยาวขึ้นถึง 74 ปีในปัจจุบัน

2. สถานการณ์สังคมสูงวัยไทยในอนาคต ตัวเลขจากการคาดประมาณประชากร ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่า อีก 10 ปีข้างหน้า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด เท่ากับว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” จึงกล่าวได้ว่าในเวลาอีกเพียงไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยก็จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” แล้วเมื่อมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึงหนึ่งในสี่ของ ประชากรทั้งหมด โครงสร้างอายุของประชากรที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่มีอายุสูงขึ้นเช่นนี้ เท่ากับเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมไทยโดยรวม ขณะนี้สภาพสังคมไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างต่อเนื่องการสูงวัยของประชากรย่อมมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ค่าใช้จ่ายทั้งของรัฐและครอบครัวในเรื่องสวัสดิการและสุขภาพอนามัยจะเพิ่มสูงขึ้น อย่างมหาศาล เนื่องจากการสูงวัยของประชากร ไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เรื่องการสูงวัยของประชากรจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่รัฐจะต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจน เพื่อรองรับสังคมที่มีระดับการสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มิฉะนั้นสังคมไทยในอนาคตจะกลายเป็น สังคมที่มีแต่ความทุกข์ยาก ขัดแย้ง แย่งชิงทรัพยากร และอยู่กันอย่างไม่มีความสุข

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า สถานการณ์สังคมสูงวัยปัจจุบันและในอนาคต มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสูงวัยของประชากรย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ค่าใช้จ่ายทั้งของรัฐและครอบครัวในเรื่องสวัสดิการและสุขภาพอนามัยจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมหาศาล เนื่องจากการสูงวัยของประชากรไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถของครอบครัวในการเกื้อหนุนผู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุที่ยืนยาวขึ้น มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะต้องกำหนดนโยบาย ให้ชัดเจน เพื่อรองรับสังคมที่มีระดับการสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปัญหาของผู้สูงอายุไทย

ผู้สูงอายุจะมีแรงใจและความกระตือรือร้นลดลงมีการมองปัญหาแตกต่างไปจากกลุ่มคนหนุ่มสาว เพราะมีปัญหาามากกว่าทำให้มีความสุขรอบคอบว่าแต่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดต่าง ๆ ได้ยากจะมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมส่วนตัวที่รวดเร็วเป็นช้าลงในทุก ๆ ด้าน คนเราเมื่ออายุมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ อาจมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง หลายประการ ทั้งปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ความเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ปัญหาสุขภาพจิต จะมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ เป็นอย่างมาก ส่งผลต่อการปรับตัวใน สถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ผู้สูงอายุ มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต ปัญหาเหล่านี้ เกิดจากสาเหตุหลายประการซึ่งมีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548 : 1 - 2) ได้กล่าวว่าปัญหาของผู้สูงอายุไทยไว้ ดังนี้

1. ปัญหาสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับ เรื้อรัง หรือทุพพลภาพ โรคเรื้อรังของผู้สูงอายุไทย คือ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคระบบกล้ามเนื้อและกระดูก และ โรคอื่น ๆ อิกมายหมาย มีมากกว่า ร้อยละ 50 ของผู้สูงอายุไทยที่มีอายุมากกว่า 90 ปี มีหลายโรครวมกันในคนเดียวกันถึง ร้อยละ 70 ภาวะทุพพลภาพในประเทศไทยพบถึง 1 ใน 4 ของผู้สูงอายุ และ 1 ใน 5 เป็นทุพพลภาพระยะยาวที่ ต้องการดูแลโดย 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุที่มีการสำรวจส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคจากความเสื่อมของ ร่างกาย เช่น ระบบกล้ามเนื้อ กระดูกและข้อ ฯลฯ

2. ปัญหาด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและสังคม ส่งผลให้ผู้สูงอายุมี แนวโน้มต้องอยู่ลำพังมากขึ้น เช่น ขนาดของครอบครัวที่เปลี่ยนไป ความต้องการมีบุตรลดน้อยลง การอยู่เป็น โสดมากขึ้น การย้ายถิ่นของคนวัยแรงงาน จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า จากปี 2537 มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียว ร้อยละ 3.6 ปี 2560 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 7.7 ทำให้เกิด ปัญหาผู้สูงอายุจะขาดคนดูแล และปัญหาสุขภาพจิตด้วย เนื่องจากในวัยนี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางร่างกายไปในทางที่เสื่อมถอยลงไป

3. สภาพเศรษฐกิจและการพึ่งพา ผู้สูงอายุที่อยู่ในฐานะยากจน ปัจจุบันมีจำนวน 1.14 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 15.12 ของคนยากจนทั้งหมด หรือมีผู้สูงอายุที่ยากจนประมาณ ร้อยละ 17.5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด โดยครัวเรือนขนาดใหญ่มีความเสี่ยงต่อความยากจนมากกว่าครัวเรือนขนาดเล็ก (ในปี 2547 จากในครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิก 6 คน มีสัดส่วนคนจนถึง ร้อยละ 18.6 ของ

ครัวเรือน) ซึ่งอาจเกิดจากในครัวเรือนขนาดใหญ่มีเด็กหรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานสร้างรายได้ และหรือมีค่าใช้จ่ายโดยรวมสูงกว่ารายได้ และครัวเรือนที่มีสูงอายุเป็นเทียบกับคนวัยทำงาน

สำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (2554 : 18) กล่าวว่า บุคคลเมื่อก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นวัยท้ายของชีวิต เป็นช่วงที่ควรได้รับการช่วยเหลือประคับประคองจากสังคม แต่ปัจจุบัน ต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และปัญหาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ได้แก่

1. ปัญหาทางด้านสุขภาพกาย ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียน ทั้งโรคสมองเสื่อม โรคหลงลืม โรคซึมเศร้า
2. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่มีฐานะไม่ดี ไม่มีลูกหลานดูแลอุปการะเลี้ยงดู อาจจะไม่มียาได้ หรือรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ อาจจะไม่มียาที่อยู่อาศัยทำให้ได้รับความลำบาก
3. ปัญหาทางด้านความรู้ ผู้สูงอายุอาจไม่มีโอกาสได้รับความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ให้เหมาะสมกับวัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่
4. ปัญหาทางด้านสังคม ผู้สูงอายุอาจจะไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเหมือนเดิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการ ตำแหน่งสูงซึ่งเคยมีอำนาจและบริวารแวดล้อม เมื่อเกษียณอายุราชการ อาจเสียดายอำนาจและตำแหน่งที่เสียไป เยาวชนและหนุ่มสาวหลายคนมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้สูงอายุ เห็นคนรุ่นเก๋าล้าสมัย พูดไม่รู้เรื่องและไม่มีประโยชน์
5. ปัญหาทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับความเอาใจใส่และความอบอุ่นจากลูกหลานอย่างเพียงพอ ทำให้รู้สึกว้าเหว่ อ้างว้าง และอาจจะมีอาการวิตกกังวลต่าง ๆ เช่น กังวลว่าจะถูกลูกหลาน และญาติพี่น้องทอดทิ้ง กังวลในเรื่องความตาย ผู้สูงอายุมักมีอาการเปลี่ยนแปลง เช่น เศร้า เฉยเมย เอาแต่ใจตนเอง ผู้สูงอายุบางคนก็ยังมีความต้องการความสุขทางโลกีย์ ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยของตนทำให้ได้รับความผิดหวัง
6. ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุที่น่าเป็นห่วงคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในอดีตจะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่เรียกว่า ครอบครัวขยายทำให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น และเกิดความอบอุ่นระหว่างพ่อ แม่ และลูกหลาน ในปัจจุบันครอบครัวคนไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ลูกหลานจะมาทำงานในเขตเมือง ทั้งพ่อแม่ให้เฝ้าบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการดูแลและได้รับความอบอุ่น ดังเช่นอดีตที่ผ่านมา

7. ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เยาวชนมีความกตัญญูแก่พ่อแม่ ครูอาจารย์น้อยลง ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแล ต้องอาศัยสถานสงเคราะห์คนชรา

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์ (2558 : 29) กล่าวว่าจากรายงานสถานการณ์ทางสังคมและปัญหาของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) จากการสำรวจ พบว่าจังหวัดบุรีรัมย์มีปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 6,198 คน คิดเป็นร้อยละ 24.41 ของจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัญหาเชิงกลุ่มเป้าหมายที่พบมากเป็นลำดับที่ 2 ของจังหวัดบุรีรัมย์ และเมื่อจำแนกประเด็นปัญหาของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) พบว่า ประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาและมีมากเป็นลำดับแรก คือ ปัญหาผู้สูงอายุที่ยากจนและมีภาระ ต้องเลี้ยงดูบุตรหลานจำนวน 2,429 คน คิดเป็นร้อยละ 39.19 รองลงมาคือ ปัญหาผู้สูงอายุ ไม่สามารถเข้าถึงบริการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ จำนวน 1,733 คน คิดเป็นร้อยละ 27.96 และประเด็นปัญหาผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีคนดูแล ไม่มีรายได้ และสมควรได้รับการช่วยเหลือ จำนวน 1,556 คน คิดเป็นร้อยละ 25.11 ของปัญหาผู้สูงอายุ ตามลำดับ โดยมี ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 99,889 คน (ของจำนวนประชากรที่สำรวจ) ดังตาราง 2.1

ตาราง 2.1 แสดงปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่ต้องได้รับการพัฒนาของจังหวัดบุรีรัมย์ปี 2558

ปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้สูงอายุที่ยากจนและมีภาระต้องเลี้ยงบุตรหลาน	2,429	39.11
2. ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	1,733	27.96
3. ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีคนดูแล ไม่มีรายได้ และสมควรได้รับการช่วยเหลือ	1,556	25.11
4. ผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้ไปแจ้งจดทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพได้	315	5.08
5. ผู้สูงอายุที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน/ไม่มีบัตรประชาชน	83	1.34
6. ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายหรือจิตใจ	82	1.32
7. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ	99,889	-
รวม	6,198	100.00

ที่มา : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์ (2558 : 29)

จากสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบัน พอสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข จึงทำให้จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อายุยาวมากขึ้น ผู้สูงอายุขาดคนดูแล หรือถูกทอดทิ้ง ปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุจึงเป็นผู้ที่มีความเปราะบางทางจิตใจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองลดลงและคำนึงต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้เกิดความใกล้ชิดต่อประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีการกำหนดนโยบาย การบริหารงานอย่างเป็นอิสระ ภายใต้กรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม มีส่วนได้เสีย ในการปกครอง อันจะทำให้เกิดความรับผิดชอบ ทำให้เกิดสำนึกต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัย อันจะนำมาซึ่งศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตย จึงมีนักวิชาการให้ความหมาย ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ (2546 : 15) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชนเรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ ภายในกรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

บุญอริ ยีหะมะ (2555 : 14) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครอง ชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ภายในชุมชนตามขอบเขตอำนาจที่ได้รับจากรัฐบาลกลางหรือส่วนกลาง โดยจัดตั้งเป็นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิ์ตามกฎหมายในการตรวจตรากฎหมาย ในการตรวจตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนมีงบประมาณที่มาจากภาษีและ รายได้ในรูป

ต่างๆ ภายในท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร ในการปฏิบัติงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง (2557 : 13) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีหน้าที่บริหารในแต่ละท้องถิ่นมีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้บริหารงานอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงิน และการคลัง กำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมาย บัญญัติ เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2563 : 1) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองระดับที่ต่ำกว่ารัฐหรือประเทศ และองค์การส่วนท้องถิ่นที่มีองค์การตัดสินใจและบริหารภายในพื้นที่อันจำกัดของตนอาจเกิดโดยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายระดับสูงของรัฐบาลกลางหรือกฎหมายลำดับรองและทำหน้าที่ทางการบริหารและการนิติบัญญัติ

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลาง ให้กับคนในท้องถิ่น โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่าองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารงานบุคคล การจัดเก็บรายได้ การออกข้อบัญญัติข้อบังคับ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนของคนในท้องถิ่นมาบริหารงานและ ตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ของท้องถิ่นตนเองอย่างเป็นอิสระภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ และการกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้ และได้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

อลงกรณ์ อรรคแสง (2547 : 7) ได้เสนอความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นองค์กรชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัย

และกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ

4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารท้องถิ่น และฝ่ายสภาท้องถิ่น

5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิทย์ พวงงาม (2552 : 33) ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหของ ท้องถิ่นตนเอง

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

สุรัชย์ เจนประโคน (2563 : 1) ได้กล่าวว่า ถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่า ประเทศใดจะมีแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น โดยรูปลักษณะเช่นใด ย่อมขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ

1. การปกครองท้องถิ่นตามแบบฉบับของแองโกล - แซกซอน ซึ่งมีประเทศอังกฤษเป็นแม่บท

2. การปกครองท้องถิ่นตามแบบฉบับของยุโรป ซึ่งมีฝรั่งเศสเป็นแม่บท

ตามแนวความคิดให้มีการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่เน้นความจริงที่ว่าถ้ารัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ท้องถิ่น ได้มีการปกครองตนเองแล้ว องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นก็จะสามารถจัดบริการต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของรัฐบาลได้ดีกว่ารัฐบาลกลางเป็นผู้จัดทำ นอกจากนี้ยังยอมรับกันทั่วไปว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะมีส่วนช่วยปลูกฝังความรู้ความเข้าใจการปกครอง ทำให้ประชาชนรู้สึกว่ามี

ส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารและเกิดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและซำรงรักษาระบบประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น คือ หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง องค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในระดับหนึ่ง และที่สำคัญคือประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อกำกับดูแลทุกข์สุข และให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล ในเขตพื้นที่แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมและหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ เองมีนักวิชาการได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2550 : 34) การปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้ท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองไม่ว่าจะเป็นการกำหนดงบประมาณ ตลอดจนอำนาจหน้าที่อื่น โดยอยู่ในความกำกับดูแลจากส่วนกลาง โดยได้จำแนกวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นชัดได้ว่าการบริการประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด การกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญ ให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งด้านการเงิน ตัวบุคคล เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้าหน่วย

การปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัดโดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

ลิขิต ชีรเวทิน (2525 : 3 ; อ้างถึงใน ปียานุกุ เพ็งคำ. 2553 : 10) ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง ดังนี้

1. ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ

2. รัฐบาลกลางมีอาจจะดำเนินการในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่างทั่วถึง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือการจัดการบริหาร โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหา และเข้าใจได้ดีกว่า ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้มากที่สุด

3. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นและไม่เกี่ยวกับส่วน ได้ส่วนเสียของประเทศ โดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าว

บุญเกียรติ ภาวะเวกพันธุ์ (2563 : 1) ได้กล่าวว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ว่าเป็นรูปแบบการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) คือรัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจทางการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆเพื่อบำบัดการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและมีวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นดังนี้

1. เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพื่อให้เกิดความทั่วถึงในการให้บริการสาธารณะและแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชน
2. เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงและรวดเร็ว เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวย่อมไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า
3. เพื่อช่วยเหลือรัฐบาลในการประหยัดงบประมาณหรือเป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล เพราะกิจการส่วนใหญ่ที่ท้องถิ่นรับมอบจากรัฐบาล ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้โดยใช้รายได้ของตนเอง ซึ่งมาจากข้อกำหนดของกฎหมาย
4. ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเบื้องต้น เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองไม่ว่าจะโดยการเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง หรือการตรวจสอบการกำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของสภาท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการปกครองในระดับประเทศ

กล่าวโดยสรุป การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางเพื่อให้ท้องถิ่นได้ มีการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และเพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารูปแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน การปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้การปกครองตนเอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่บริการซึ่งบุคคลหรือเอกชนไม่สามารถจัดทำได้ การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามาแก้ไขปัญหา เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งผลประโยชน์หรือเป็นผู้ตัดสินใน กรณีพิพาททั้งสองฝ่ายจะต้องยอมรับคำตัดสิน

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถ

แก้ปัญหานั้นท้องถิ่น แต่ ละแห่งได้รวดเร็วและมีความสอดคล้องของการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ (2546 : 20) กล่าวว่า ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. เป็นองค์กรที่มีฐานเป็นนิติบุคคลและทบวงการเมือง การจัดตั้งองค์กรมีกฎหมายรองรับ มีเขตปกครองที่แน่นอน มีอำนาจอิสระบริหารงานสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้
2. มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเองในขอบเขตของกฎหมาย และกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องรอกำสั่งจากรัฐบาลกลาง
4. มีงบประมาณและรายได้เพียงพอ กล่าวคือ งบประมาณและรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการของตนเอง ได้อย่างคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ
5. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม หมายถึง การกำหนดเขตการปกครองท้องถิ่นแน่นอนชัดเจน มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
6. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจจัดหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองได้
7. หน่วยการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อใช้ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นแต่ไม่ขัดต่อกฎหมายของรัฐ
8. การควบคุมดูแลของรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลางเป็นไปในลักษณะของการควบคุม ดูแล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22 ; อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม 2552 : 31 - 32) กำหนดองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมี 8 ประการด้วยกัน คือ

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น จะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับ ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ (UNO) โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและ บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากรเป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้อง ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยส่วนร่วม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเมื่ออิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น

สำนักงานกฎหมายและทนายความ (2555 : 1) การปกครองท้องถิ่น คือ การให้คนในท้องถิ่นแต่ละแห่งมีอิสระในการปกครองตนเอง

1. ความเป็นนิติบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นนิติบุคคลมหาชนซึ่งมีความเป็นอิสระในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเอง การเป็นนิติบุคคลทำให้มีสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีทรัพย์สิน บุคคลการ และเงินของตนเอง เพื่อประกันความเป็นอิสระ

2. มีพื้นที่ของตนเององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้อง มีพื้นที่ชัดเจนในการจัดทำบริการสาธารณะของตนเอง ซึ่งหมายถึง

2.1 พื้นที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ

2.2 พื้นที่ในการบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น

2.3 พื้นที่สมาชิก (ราษฎร) ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารหรือสภาท้องถิ่น และใช้สิทธิ

ถอดถอน

3. องค์กรมาจากการเลือกตั้งตามหลักการกระจายอำนาจการปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปกครองตนเอง การที่จะมีอิสระได้จะต้องมีผู้แทนของตนเองอย่างน้อยสภาท้องถิ่นจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น แต่ผู้บริหารท้องถิ่นอาจมีที่มาแตกต่างกันได้ คือ มาจากการเลือกตั้งประชาชนโดยตรงมาจากการเลือกกันเองของสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากบุคคลภายนอกโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

4. อำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะที่ตนเองสามารถจัดทำบริการสาธารณะได้ และจะต้องมีอำนาจทางภาษีด้วยภารกิจหน้าที่จะต้องชัดเจนแยกต่างหากจากภารกิจหน้าที่รัฐหลักเกณฑ์การแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 อำนาจหน้าที่พื้นฐาน เช่น กิจการทหาร ตำรวจ การต่างประเทศ การเงิน เป็นอำนาจเฉพาะของรัฐ

4.2 อำนาจหน้าที่เฉพาะท้องถิ่น เช่น การเก็บขยะมูลฝอย

4.3 อำนาจหน้าที่ที่อยู่กึ่งกลาง เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การคมนาคม (ทำถนน) แล้วแต่จะจัดสรร ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวแน่นอน

5. มีการคลังท้องถิ่น (รายได้และงบประมาณ)องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรายได้ของตนเอง ดังนั้น กฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องกำหนดวิธีการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการคลังของตนเอง รวมทั้งงบประมาณรายจ่ายของตนเองที่เป็นอิสระ

กล่าวโดยสรุป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเอง โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร การพัฒนาและการบริการประชาชน และจะต้องอยู่ในการดูแลควบคุมจาก

รัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม มีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง อำนาจท้องถิ่นนี้มีอำนาจที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทวงวงการเมือง มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นมีที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มีอิสระในการปกครองตนเอง มีเขตการปกครองที่ชัดเจน และเหมาะสม มีงบประมาณรายได้ที่เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

การกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลางลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในการตอบสนองปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท โดยอาจมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นหรือรวมศูนย์อำนาจกลับสู่ศูนย์กลางได้ตามสถานการณ์หรือทิศทางของผู้มีอำนาจ ทำให้การกระจายอำนาจมีความเป็นพลวัตบริบททางสังคม9 ทำให้การกระจายอำนาจคือ “การจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับภาคส่วนอื่นในสังคมในทิศทางที่รัฐให้ภาคส่วนอื่นมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจรัฐและมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะหรือการดำเนินการในกิจการอื่นใดที่จำเป็นตามที่รัฐเห็นสมควร” ซึ่งมีนัยวิชาการ ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สิตางค์ แสงสุริย์วัชชรา (2545 : 12) กล่าวถึงการกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจ คือ หลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศในระบบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจ หรือถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง

โกวิทย์ พวงงาม (2552 : 37) กล่าวถึงความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไป

ให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่าง เป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่อง ภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอน การบริการสาธารณะบางกิจการ หรือจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบาง หน่วยงานรับผิดชอบ จัดทำแยกต่างหากและอยู่เป็นอิสระ

บุศดี ไชยสุโพธิ์ (2564 : 1) อธิบายความหมายของการกระจายอำนาจ คือการถ่ายโอน อำนาจตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลาง ให้แก่องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็น องค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน โดยเฉพาะภาคประชาชน ไปดำเนินการแทนซึ่งการถ่ายโอนดังกล่าวอาจจะมีลักษณะเป็นการถ่ายโอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็น การถ่ายโอนโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วน ให้แก่องค์กรอื่น ๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีความเป็นอิสระตามสมควร และยังเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบา ภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองต่อความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งเมื่อมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่ เกี่ยวข้องครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ท้องถิ่นก็จะมีอำนาจอิสระในการบริหารงานของตนเองได้มากขึ้น โดยส่วนกลางก็ยังมีกลไกในการกำกับดูแลการดำเนินการของท้องถิ่นผ่าน คณะกรรมการระดับ ต่างๆในรูปแบบไตรภาคี ทำให้ การใช้อำนาจจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เกิดดุลยภาพที่ เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วน ให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ให้จัดทำบริการ สาธารณะบางอย่าง โดยมีอิสระตามสมควรเป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามนโยบาย ท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมได้เอง

โกวิท พวงงาม (2552 : 36) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครองไว้ดังนี้

1. ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผ่านผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

ฮีย์วูด (Heywood. 2002 : 159 ; อ้างถึงใน บุญศรี ยี่หะ. 2555 : 9 - 10) กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่น หรือชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง จากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ก็คือการสร้างการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งการปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้มากกว่าการเมืองในระดับชาติ เนื่องจากใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น
2. การตอบสนอง (Responsiveness) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีความรู้สึกไวต่อความต้องการของประชาชนมากกว่ารัฐบาลกลาง ย่อมส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็งในแง่ของการตรวจสอบ และเป็นหลักประกันว่าปัญหาเฉพาะหรือความต้องการเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากสังคมโดยรวมจะได้รับการตอบสนองเช่นเดียวกัน
3. ความชอบธรรม (Legitimacy) รัฐบาลกลางซึ่งห่างไกลจากชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีผลต่อการยอมรับ หรือถูกตั้งคำถามต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างจากองค์กรปกครองท้องถิ่นที่การตัดสินใจต่างๆ ในระดับท้องถิ่น ได้รับการยอมรับว่าอยู่บนรากฐานของความรู้ของท้องถิ่นส่งผลทำให้มีความชอบธรรมในการดำเนินงาน
4. เสรีภาพ (Liberty) อำนาจมีแนวโน้มที่จะเกิดการฉ้อฉล การรวมศูนย์อำนาจมีแนวโน้มที่จะทำให้รัฐบาลกลายเป็นทรราชย์ที่เป็นภัยต่อปัจเจกชน แต่การกระจายอำนาจเป็นการปกครอง

เสรีภาพของปัจเจกชน เนื่องจากอำนาจถูกกระจายไปยังที่ต่างๆ ง่ายต่อการตรวจสอบและ การถ่วงดุล

สถาบันพระปกเกล้า (2556 : ออนไลน์) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัด ระเบียบการบริหารราชการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครอง ท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยสาระสำคัญ และหลักการกระจายอำนาจ สถาบันพระปกเกล้าได้แบ่งหลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบ สำคัญ 4 ประการ คือ

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคล ต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ขององค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เป็นของตนเอง
2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญ ประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้น ไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเหล่านี้จะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วน ท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนด นโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจะต้องมีไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพ และอธิปไตยของ ประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีไม่ขึ้นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง หากแต่ว่ามี อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้
3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วม ในการปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านี้ ถึงกับสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาท ในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นด้วยตนเอง ก็อาจทำได้
4. งบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บ รายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบ

อำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานการจัดเก็บรายได้การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

สรุปได้ว่า รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุข โภค และสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น

ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ และจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่น ได้มีการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 15 - 18) ได้ระบุไว้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุข โภคและสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานฯ นอกจากนั้น ในหมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 282 - 290 ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง โดย รัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังกำหนดอำนาจของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการเสนอให้สภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่าง รัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรร สัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2543 กำหนด กรอบแนวคิด เป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุตาม เจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้ จาก ประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นทั้งนี้ได้กำหนดกรอบไว้ 3 ด้าน คือ

3.1 ความอิสระในการกำหนดกรอบนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษา ความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและ ความมั่นคงของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง ท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

3.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยปรับ บทบาทของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการ บริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รับผิดชอบภารกิจมหาภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายและด้าน กฎหมายเท่าที่จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

3.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน ได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐานการบริหารมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาคมและชุมชนมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

4. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทาง การดำเนินงานไว้ ประกอบด้วย

4.1 การถ่ายโอนภารกิจ และการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้งการสร้าง

กลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารับรอง ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.2 การกระจายอำนาจเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น 3 องค์ประกอบ คือ รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาทั้งที่เป็นภาษีและรายได้อื่น รายได้ที่รัฐจัดแบ่งหรือจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่มและรายได้ประเภทอุดหนุน

4.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหารงานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น จูงใจให้คนทำงานในท้องถิ่นมีหลักประกันความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

4.4 แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทั้งยังปรับปรุงกลไกการตรวจสอบทางการเงิน และการใช้จ่ายงบประมาณ การให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเสริมการทำงานตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนและภาคประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดซื้อจัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

4.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีการกิจที่จะต้องดำเนินการประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ การพัฒนาองค์กร ในระดับจังหวัดการปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล การกำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน และภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

4.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ การแก้ไขกฎหมายมีสาระเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับ การจัดสรรเงินจากภาครัฐ การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบการตรวจสอบทาง

การเงินและการคลัง ทั้งภายในและภายนอก การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการ ส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง การปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใส ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้าง ของหน่วยงานของรัฐ

4.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวจะมีหน้าที่ กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและ ประชาชน มีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการถ่ายโอน มีการศึกษา พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ และแนวทางการถ่ายโอน ภารกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์

4.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำกับในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กร กลางเข้ามาร่วมทำการประเมินร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น จึงเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สนับสนุนการดำเนินงานตาม แนวทางการถ่ายโอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการ ดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะอนุกรรมการต่าง ภายใต้คณะกรรมการ กระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจ รับผิดชอบภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในกลุ่มภารกิจ ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยมีภารกิจด้านการพัฒนา ท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องการประสานการจัดทำแผนพัฒนา และ

การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยรับงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.2 การกระจายอำนาจการเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับ การเงิน การคลัง และงบประมาณ หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือสำนักบริหารการคลังท้องถิ่น

5.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการ กระจายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากร ที่ได้ทำหน้าที่ประสานงานและมอบหมายให้ กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายโอนบุคลากรในระดับจังหวัด ทุกจังหวัดรับผิดชอบกาจัดทำ และปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือสำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

5.4 แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหน่วยงานของกรม ให้มีส่วนรับผิดชอบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคมขึ้นรับผิดชอบในการประสานงาน การพัฒนาองค์ความรู้ และแนวทาง การดำเนินการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือสำนักพัฒนาและ ส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว คือ การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับ โครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคม ในการตรวจสอบหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น สถาบัน

พัฒนาบุคลากรท้องถิ่น สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การปรับปรุงระเบียบเพื่อรองรับภารกิจการถ่ายโอน ได้แก่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2541 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ

5.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานศึกษาวิจัย เรื่องนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

สัมพันธ์ เตชะชอติก และคณะ (2546 : 1 - 2) กล่าวว่า เป็นการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็น รัฐธรรมนูญที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้กำหนดในหมวดที่ 9 รวม 9 มาตรา ตั้งแต่มาตรา ที่ 282 ถึงมาตราที่ 290 สรุปได้ว่า รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงาน บุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง และมาตราที่ 334 ของรัฐธรรมนูญ ได้มีบทบังคับให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ภายใน 1 ปี

วุฒิสาร ตัน ไชย (2564 : 14 - 15) ได้กล่าวว่า การกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลบังคับใช้ จะเห็นว่ามีคามจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง บทบาทและภารกิจของตน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ จะต้องดำเนินการกิจเพิ่มขึ้นกว่าเดิมเนื่องจากมีภารกิจจำนวนหนึ่งซึ่งราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาคได้ถ่ายโอน หรือมอบหมายให้ดำเนินการ ถ้าพิจารณาจากกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 พบว่าการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ มักจะกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในลักษณะที่กว้าง เช่น พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 กำหนดว่า อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามมาตรา 45 ได้แก่

1. ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
2. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
3. สนับสนุนตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
5. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
6. อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น
8. จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจกรรมนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
9. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจฯ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการของการกระจายอำนาจของประเทศไทย ซึ่งต้องการกลไกและมาตรการที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคตเพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการความเข้าใจที่ตรงกันและความมุ่งมั่น เชื่อมั่นต่อปรัชญาและคุณค่าของการกระจายอำนาจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับแต่รัฐบาลส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนที่พร้อมจะร่วมกันพัฒนาการกระจายอำนาจโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและมั่นคงเป็นต้น

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการแผ่นดินไทย เน้นหนักไปในทางรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา มีลักษณะการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง เพื่อความมั่นคงและความสะดวกในการบริหารงาน และด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดอันเนื่องมาจากระบบโครงสร้างระบบงบประมาณ บุคลากร และศักยภาพในการดำเนินงานของการบริหารงานแบบรวมศูนย์ของรัฐบาล ไม่อาจตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในด้านการบริการ สาเหตุปัญหาความมั่นคง ซึ่งมีผู้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ในบทความ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคมในหัวข้อ รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

สงวน ลีวัน โนมน์ (2548 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นคือ ให้คนในท้องถิ่นปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในอดีต ได้มีกฎหมายหลายฉบับ กำหนดโครงสร้างการบริหารของท้องถิ่นไว้หลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดความแตกแยก สับสน รวมทั้งการที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงถูกมองว่าการบริหารกิจการของท้องถิ่นอาจไม่ตรงกับความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองพัทยา
2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบจะกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ในกฎหมายมีอยู่หลายประการ แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีอำนาจหน้าที่และการให้บริการ แก่สาธารณะ แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองน้อย เนื่องจากมีหน้าที่ซ้ำซ้อนกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค
3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ คือ ปัญหาเรื่องรายได้ของท้องถิ่นซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีดังนี้ ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย อากรฆ่าสัตว์ ภาษีที่เป็นของรัฐบาล รัฐบาลจัดเก็บเพิ่มและจัดสรรให้แก่ท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีที่เป็นของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัญหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มีรายได้ น้อยมาก จึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงาน คือ ข้าราชการท้องถิ่นเป็นผู้รับนโยบายของผู้บริหารไปปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายกำหนดให้องค์กร

บริหารงานบุคคลของท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการหมุนเวียนและมีความเหลื่อมล้ำกันในความก้าวหน้า

5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการปกครองท้องถิ่น คือต้องให้คนในท้องถิ่นตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองภายในกรอบของกฎหมาย รัฐหรือผู้แทนของรัฐเข้าไปกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือ ประชาชนชาติ โดยรวมแต่การปกครองท้องถิ่นไทยในอดีต ข้าราชการส่วนภูมิภาคจะเข้าไป มีบทบาทในฐานะผู้ควบคุมหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปฏิบัติงาน เป็นผู้บริหารหรือพนักงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอีกตำแหน่งหนึ่งทำให้การบริหารงานท้องถิ่น ไม่มีอิสระเท่าที่ควร และมุ่งเน้นตอบสนองนโยบายของส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคมากกว่า ความต้องการในท้องถิ่น

6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิก สภาท้องถิ่น มีคณะผู้บริหารแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชน สนใจจะมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไร ได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

โกวิท พวงงาม (2552 : 413 - 415) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ตามกรอบของแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาอุปสรรคมากมาย ประเด็นปัญหาสำคัญก็คือ แม้นว่าทิศทางและแผนการกระจายอำนาจ จะถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ แต่กระบวนการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับดำเนินไปอย่างไร้ระเบียบ ซึ่งประเด็นสำคัญปัญหาได้แก่

1.1 การถ่ายโอนภารกิจที่เกิดขึ้นยังคงเป็นไปอย่างจำกัดทั้งนี้จะกระจุกตัวอยู่เฉพาะภารกิจในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อีกทั้งกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนจริงก็จำกัดเฉพาะในบางกิจกรรมเท่านั้น เช่น การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการอาหารเสริมนมและอาหารกลางวัน การสงเคราะห์เบี้ยผู้สูงอายุ เป็นต้น

1.2 การถ่ายโอนภารกิจยังไม่เป็นไปอย่างสอดคล้องระหว่างภารกิจ งบประมาณ บุคลากรแนวปฏิบัติ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านทรัพยากร อีกทั้งในหลายกิจกรรม แม้นว่า

ท้องถิ่นจะมีความพร้อมในการจัดทำ แต่ก็พบว่ายังขาดการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจในกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่

1.3 กระบวนการถ่ายโอนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการผู้ถ่ายโอนเป็นอย่างมาก แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาว่า ส่วนราชการต่าง ๆ มักจะถ่ายโอนให้เฉพาะภารกิจหน้าที่ แต่ในด้านวัสดุ แนวปฏิบัติ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลับมิได้มีการส่งมอบอย่างเป็นระบบระเบียบ อันนำไปสู่ปัญหาการจัดทำภารกิจนั้นๆ

2. ปัญหาในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การขาดการบูรณาการระหว่างแผนการกระจายอำนาจ กับทิศทางการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สภาวะของการซบเซาและแข่งขันในเชิงระบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สภาวะของการซบเซาและแข่งขันในเชิงบทบาทระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการต่าง ๆ ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป เนื่องจาก ทิศทางที่ปรากฏในแผนการกระจายอำนาจ ย่อมหมายถึงการลดขนาดและถอนตัวเองออกไป ของส่วนราชการต่าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติ ทิศทางการปฏิรูประบบบริหารส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค ยังแสดงให้เห็นว่าส่วนราชการต่าง ๆ จะยังคงมีบทบาทอย่างสำคัญในพื้นที่การบริหาร ปกครองนอกศูนย์กลางต่อไป เช่น การสร้างระบบบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ ในด้านหนึ่ง แม้ว่าจะจะเป็นความพยายามแก้ปัญหารวมศูนย์อำนาจที่เป็นไปอย่างกระจัดกระจาย (Fragmented Centralism) แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็เท่ากับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบ การปกครองท้องถิ่น โดยรัฐ (Local State Government) ให้คงอยู่ควบคู่กับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกระบวนการกระจายอำนาจ และการจัดระบบบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นนั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่บทบาทและอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ในอันที่จะผลักดันกระบวนการถ่ายโอนทรัพยากรต่าง ๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามแผนและขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันองค์กรสำคัญดังกล่าวกลับต้องพบ ปัญหาอุปสรรคทั้งในเชิงสถาบัน ซึ่งต้องอิงแอบและอาศัยความร่วมมือและผลักดันจากรัฐบาล ที่ส่วนกลางค่อนข้างมาก รวมถึงปัญหาในองค์กรซึ่งยังคงมีบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร ค่อนข้างจำกัด เป็นผลให้การทำงานไปอย่างยากลำบาก

4. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการให้บริการสาธารณะ ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการถ่ายโอนภารกิจ แต่ยังขาดความสนใจ

อย่างเพียงพอต่อเรื่องวิธีการในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ภายใต้อำนาจกำหนดในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยยังคงมีช่องทางในการจัดทำภารกิจค่อนข้างจำกัด โดยมากมักจะเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะต่างๆ ด้วยตนเอง ผ่านการใช้ทรัพยากรทางการบริหารภายในองค์กรของตนเองเป็นหลัก แต่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการบริหารในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ ในการจัดหาบริการสาธารณะให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับ การบริการสาธารณะให้เกิดขึ้น และที่สำคัญจะเป็นการป้องกันปัญหาอาการของการเติบโต ไปสู่ความเป็นระบบราชการ (Bureaucratization) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังเช่น ที่เคยเกิดขึ้นกับระบบราชการส่วนกลาง นอกจากปัญหาตามกรอบของแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจทั้ง 4 ประการข้างต้นแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาพื้นฐาน ที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการบริการสาธารณะอีกอย่างน้อย 3 ประการดังนี้

4.1 ปัญหาการแทรกแซงการทำงานของรัฐบาลและการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เช่น การให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางและราชการส่วนภูมิภาค เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะแทนท้องถิ่นหรือชุมชนในท้องถิ่น การกำกับดูแลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ปัญหาด้านการเงิน การคลังและการให้เงินอุดหนุน เป็นต้น

4.2 ปัญหาความเพิกเฉยในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในท้องถิ่น

4.3 ปัญหาของผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นไม่ตระหนักหน้าที่ของตนผู้แทนท้องถิ่น แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง การเล่นพรรคเล่นพวก การทุจริต เป็นต้น

ยุทธธรรม ปีทมะ (2558 : 4) ได้กล่าวว่า ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีหลายสาเหตุหลายปัจจัยแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดความอิสระอย่างแท้จริงในการบริหารจัดการตนเอง เนื่องจากอำนาจรวมถึงทรัพยากรส่วนใหญ่ยังคงคงไว้ที่ส่วนกลาง ขณะที่การบริหารในระดับท้องถิ่นมักถูกควบคุมตรวจสอบอย่างเข้มงวดจากราชการส่วนกลางที่ไม่ได้รับรู้ปัญหาอย่างแท้จริง นอกจากนั้นความไม่ชัดเจนในเรื่องอำนาจหน้าที่บางส่วนระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับราชการส่วนท้องถิ่น ที่ยังคงทับซ้อนกันอยู่มาก ทำให้ประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารลดน้อยลงไป ในส่วนของกลไกในการคัดเลือกผู้เข้ามารับตำแหน่งผู้บริหารของท้องถิ่นเองก็ยังคงมองว่าไม่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับความโปร่งใส และความบริสุทธิ์ยุติธรรมในกระบวนการเข้าสู่อำนาจของผู้บริหาร อปท. ในระดับต่าง ๆ รวมไปถึงเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญและซับซ้อน จนมีผล

ทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยยังไม่สามารถตอบสนอง และดูแลความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

จากปัญหาข้างต้นจะเห็นว่า สภาพปัญหาสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไทยในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อม และความต้องการของประชาชนและสังคมได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังส่งผลให้เกิดปัญหาเรื้อรังกับประเทศชาติ การพัฒนาการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ้งทางการเมือง สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง เป็น การกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางมาให้คนในระดับท้องถิ่นดูแลปกครองกันเอง ทั้งนี้ ก็เพื่อท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่คุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควรภายใต้ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยปัจจุบัน ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ประเทศไทยได้จัดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 5 รูปแบบ คือ เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา คณะผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ฉะนั้น จึงขอเสนอการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล มากล่าวดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยมีรัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหารราชการ ในการจัดทำบริการสาธารณะ มีผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลในระดับจังหวัดและในระดับอำเภอทำหน้าที่ เป็นหน่วยกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีจำนวนราษฎร ไม่น้อยกว่า 2,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดูแลทุกข์สุข และให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขต อบต. แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล

และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ อบต. เอง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 49) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึงองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ได้รับยกฐานะ มาจากสภาตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 67) ได้ให้คำนิยามขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ตั้งตามพระราชบัญญัติ สภาตำบล และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ที่สภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทหรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ย สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2564 : 1) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบลแต่ละตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชน ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้ประชาชนในชนบทได้มีโอกาสในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ต้องการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นมากขึ้น โดยที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและชุมชน โดยมีองค์กรผู้รับผิดชอบมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจ มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาค

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 14 มาตรา 252 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562

(2562 : 152 - 153) กล่าวถึง โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ให้ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่หมู่บ้านใดมีราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรไม่ถึงยี่สิบห้าคน ให้รวมหมู่บ้านนั้นกับหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกันและเมื่อรวมกันแล้วจะมีราษฎรถึงยี่สิบห้าคนเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน การนับจำนวนราษฎรดังกล่าวให้นับ ณ วันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดคราวละสี่ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง สำหรับ นายองค์การบริหารส่วนตำบล ให้้องค์การบริหารส่วนตำบล มีนายองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยให้นายองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่ง นับตั้งแต่วันเลือกตั้งและมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และนายองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกินสองคน และแต่งตั้งเลขานุการนายองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในตำบล โดยวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 82 - 85) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66) ภายใต้นบังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 และหน้าที่อาจทำตาม

มาตรา 68 ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66)
2. หน้าที่ที่ต้องทำ (ตามมาตรา 67) ดังนี้
 - 2.1 จัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของท้องถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง กำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
 - 2.7 ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
 - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
 - 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร
3. หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการ (ตามมาตรา 68) ดังนี้
 - 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร
 - 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
 - 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
 - 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
 - 3.8 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
 - 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
 - 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

3.12 การท่องเที่ยว

3.13 การผังเมือง

4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้นไม่เป็น การตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปประกอบพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (ตามมาตรา 69)

5. การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยกรณีนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด (ตามมาตรา 69/1)

6. เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของราชการนตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคง แห่งชาติ (ตามมาตรา 70)

7. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (ตามมาตรา 71)

8. การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายการนั้น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้ โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม (ตามมาตรา 72)

9. องค์การบริหารส่วนตำบล อาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้น เป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (ตามมาตรา 73)

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ในส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 159 - 160)

ในด้านกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะในมาตรา 16 ซึ่งกำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการระบบสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
 17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
 18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
 19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
 20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
 21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
 22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
 23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
 24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 25. การผังเมือง
 26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
 27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
 28. การควบคุมอาคาร
 29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน
 31. กิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- ด้านความรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้
- อำนาจตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 87 - 79)
1. อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้
 - 1.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
 - 1.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายก
องค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.5 รักษาการให้เป็นไปตามที่ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

1.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

2.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการ
บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่าง
ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติรายจ่ายเพิ่มเติม

2.3 ควบคุมการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย
นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

3. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

3.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.4 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.5 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

3.6 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

3.7 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

3.8 รายได้อื่นที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

4.1 เงินเดือน

4.2 ค่าจ้าง

4.3 เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ

4.4 ค่าใช้สอย

4.5 ค่าวัสดุ

4.6 ค่าครุภัณฑ์

4.7 ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้างและทรัพย์สินอื่น ๆ

4.8 คำสาธารถูปโภค

4.9 เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

4.10 รายจ่ายอื่นตามใดก็ตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบ

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย

บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงเข้าใจ เข้าถึงปัญหาที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้มีความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (2553 : 23) กล่าวว่า หัวใจการให้บริการผู้สูงอายุในชุมชนมี 3 ส่วนหลัก คือ

1. ภาคลึก 3 ภาคลึ สามประสานที่สำคัญในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน คือ ภาควิชาการชุมชน/ท้องถิ่นบริการสุขภาพและภาควิชาการสังคม
2. เจตคติผู้ให้บริการต่อผู้สูงอายุและความสูงอายุจัดเจตคติทางลบต่อผู้สูงอายุและความสูงอายุเสริมเจตคติทางบวก ทั้งผู้ให้บริการและผู้ให้บริการเป็นพื้นฐานการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ
3. รูปแบบบริการใหม่ที่ใส่ใจผู้สูงอายุ: รพ.สต. เอื้ออาทรผู้สูงอายุ มีดังนี้

3.1 บุคลากรที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ คือ หน่วยบริการที่มีเจตคติที่ดีต่อผู้สูงอายุและความสูงอายุที่มีความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ และมีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุคือบุคลากรที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ

3.2 ระบบบริการที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ คือ หน่วยบริการที่มีระบบการให้บริการที่นำความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุมาเป็นตัวชี้ นำ มีกระบวนการทำอย่างเป็นระบบและครอบคลุมเป้าหมายของทุกกลุ่มผู้สูงอายุ

3.3 สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยเข้าถึงได้และต้องเอาใส่ใจทั้งสิ่งแวดล้อมในหน่วยบริการในชุมชนและที่บ้าน

กัมพล กล่ำสีทอง (2555 : 20) กล่าวว่า ความจำเป็นในการดำเนินงานเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาล มีดังนี้

1. การเพิ่มบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจตามบทบัญญัติจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2544 มาตรา 248
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ
3. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนในการกระจายอำนาจซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ
4. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ซึ่งภารกิจหน้าที่การให้บริการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับการถ่ายโอนภารกิจมาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ตามบทบัญญัติ พระราชบัญญัติเทศบาลแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 51 (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ที่ได้วางหลักเกณฑ์คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึง โดยสังเขป ดังนี้

5.1 มีสัญชาติไทย

5.2 มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบบ้าน

5.3 มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.4 ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นได้จากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญพิเศษหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนรายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้เป็นประจำแก่เว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์

สุชาติ สุธสมบูรณ์ และคณะ (2559 : 1) กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบถึงปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนมากที่สุด ได้ให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมายแต่ละประเภทตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายหลักในการบริหารประเทศ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุค รวมทั้งนโยบายของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ ที่กำลังอยู่ในระยะเริ่มต้น เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ระบบการบริหารจัดการเชิงรุก เป็นต้น

สรุปได้ว่า กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบถึงปัญหาและความต้องการด้านต่างๆ ของประชาชนมากที่สุด ได้ให้การสงเคราะห์และดูแลผู้สูงอายุเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมายและแต่ละประเภทตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักในการบริหารประเทศ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องต่างๆ และนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุค รวมทั้งนโยบายของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ ที่กำลังอยู่ในระยะเริ่มต้น เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนก่อนผู้สูงอายุ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการให้บริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นการนำเสนอทางปฏิบัติของบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ การวางระบบคุ้มครองทาง

สังคมสำหรับผู้สูงอายุ การบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุและพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุ ตลอดจนนำเสนอตัวชี้วัดขึ้นพื้นฐานและขั้นพัฒนา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ประเมินตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่ เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 29 - 32) กล่าวว่า แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นขั้นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานต่าง ๆ รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
 - 1.1 จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.2 บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน
 - 1.3 บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกต้องวิธีให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ เช่น จัดโครงการฝึกอบรมให้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือน
 - 1.4 บริการตรวจสุขภาพประจำปี
 - 1.5 บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล
 - 1.6 บริการออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อให้รักษาฟรีในโรงพยาบาลผู้สูงอายุ มาสิทธิรับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลแห่งนั้น โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล รักษาพยาบาลในที่นี้หมายถึง เงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บในการรักษาพยาบาล ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2535
 - 1.7 การบริการทางการแพทย์และการบริการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุ บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล การประกันสุขภาพบริการด้านกายภาพบำบัด
2. มาตรฐานด้านรายได้
 - 2.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจน และไม่มีแหล่งที่พึ่งพิงที่เพียงพอ
 - 2.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน
 - 2.3 การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน

- 2.4 จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ
- 2.5 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- 2.6 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- 2.7 ให้ส่วนลดในรายการต่าง ๆ เช่น ค่าเช่า ค่าโดยสารรถสาธารณะ ค่าโรงแรม ภัตตาคาร กิจกรรมด้านบันเทิง และสถานที่ราชการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ
- 2.8 ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย
 - 3.1 บ้านพักคนชรา ที่เป็นบริการที่พักรักษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ และอารมณ์ หรือปัญหาอื่น ๆ
 - 3.2 สถานพยาบาลที่เป็นบริการที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและต่อเนื่อง หรือต้องการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด
 - 3.3 บ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่ง
 - 3.4 บริการครอบครัวอุปการะเป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไว้ที่พึ่งพิง
 - 3.5 การจัดที่พักรักษาและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
4. มาตรฐานด้านนันทนาการ
 - 4.1 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ทางด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ
 - 4.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุ และสมาชิกในครอบครัวเป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อนหย่อนใจทำงานอดิเรก
 - 4.3 สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อนออกกำลังกายพบปะสังสรรค์ การรับบริการตรวจสุขภาพ การเรียนอาชีพ การเรียนภาษา ปรึกษาปัญหาการบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เช่น สอนหนังสือ เล่านิทาน สอนดนตรี สอนศิลปะ ตลอดจน การเยี่ยมชมผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและพิการ
 - 4.4 บริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์
 - 4.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่มเครือข่าย
 - 4.6 การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถานแหล่งที่ท่องเที่ยวนอกสถานที่

5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
 - 5.1 โอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการทางสังคม
 - 5.2 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น
 - 5.3 การส่งเสริมการจัดการศพตามประเพณี
 - 5.4 จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน โดยมีลักษณะการให้บริการดังนี้
 - 5.4.1 การบริการภายในศูนย์ ได้แก่ บริการด้านสุขภาพอนามัย กายภาพบำบัด สังคมสงเคราะห์ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมเสริมความรู้ นันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนา เป็นต้น
 - 5.4.2 บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำแก้ไขปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น
 - 5.4.3 บริการด้านที่พักฉุกเฉิน เป็นการบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยการรับเข้าบ้านพักในบ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว
 - 5.5 บริการด้านเศรษฐกิจ และบริการฌาปนกิจให้คนชราที่ไม่มีญาติ
 - 5.6 ฌาปนกิจสงเคราะห์
 - 5.7 ลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตร ซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่บุพการีไม่มีรายได้ หรือมีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท (ซึ่งขณะนี้กรมสรรพากรได้ดำเนินการในส่วน ดังกล่าวแล้ว)
 - 5.8 จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
 - 5.9 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง จนวาระสุดท้ายของชีวิต
 - 5.10 รมรงค์ให้คนในครอบครัวและชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ
 - 5.11 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุ
 - 5.12 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัว ให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

5.13 บริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ และสวัสดิการ
แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

5.14 การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดกรรม หรือถูกแสวงหา
ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

5.15 การให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทาง
การแก้ไขปัญหาครอบครัว

6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

จัดตั้งและพัฒนาบริการทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด
โดยเน้นการให้บริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการสุขภาพและทางสังคม
โดยครอบคลุมบริการดัง

6.1 ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ

6.2 ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน

6.3 บริการเยี่ยมบ้าน

6.4 ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

6.5 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล

6.6 จัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน

6.7 จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

6.8 ให้ความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

6.9 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

6.10 บริการแม่บ้าน โดยการจัดส่งแม่บ้านไปช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานบ้าน

ต่าง ๆ เช่น การจ่ายของ ทำความสะอาดบ้าน ประกอบอาหาร การช่วยเหลืออื่น ๆ จะช่วยให้
ผู้สูงอายุสบายขึ้น

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดทำมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งประเภท
มาตรฐานต่างๆ รวม 6 ด้าน มีด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้าน
นันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการ
และเครือข่ายเกื้อหนุนนั้น ทำให้ผู้สูงอายุมีการจัดมาตรฐานสำหรับวัยผู้สูงอายุ มีบริการตรวจ
สุขภาพที่บ้าน มีการจัดสวัสดิการด้านรายได้ ได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจน และไม่มีแหล่งที่พึ่งพิงที่
เพียงพอ มีการช่วยเหลือค่าครองชีพแก่ผู้สูงอายุ มีบ้านพักคนชรา ที่เป็นบริการที่พักอาศัยที่จัดให้แก่

ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพและอารมณ์ หรือปัญหาอื่น ๆ มีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนา ศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการทางสังคม

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการ จัดทำแผนงาน หรือวางแผนแนวทาง กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนรวมทั้งจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูง อายุได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ มีแนวคิดพื้นฐานหลักการทำงาน และแนวทางการ ดำเนินงาน ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 37 - 38) กล่าวว่า แนวทางขั้นตอนการ ดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อในการจัดทำแผนงาน หรือวางแผนกิจกรรม ส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ มีแนวคิดพื้นฐานหลักการทำงาน แนวทางการดำเนินงานดังนี้

แนวคิดพื้นฐาน

แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การคิดและวางแผนการส่งเสริมและการพัฒนา ผู้สูงอายุ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การฝึกอบรมและพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ มีกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุปรับตัวเข้ากับ สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย

1. การเห็นคุณค่าผู้สูงอายุ ผู้บริหารท้องถิ่นสมาชิกสภาท้องถิ่น และประชาชนกลุ่ม องค์กรชุมชน ต้องมีค่านิยมที่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น
2. เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง ตระหนักว่าการจัดสวัสดิการเพื่อการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจและอำนาจ หน้าที่สำคัญที่จะต้องให้บริการและจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ

3. สร้างค่านิยมการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ถือเป็นความร่วมมือร่วมใจของชุมชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ เพื่อให้การสงเคราะห์และ พัฒนา ผู้สูงอายุเป็น ไปอย่างยั่งยืน

หลักการทำงาน

แนวทางการวางแผนนโยบาย และการวางแผนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยการรณรงค์ในเชิงความคิดเพื่อให้ทุกภาคส่วนในชุมชน เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ และก่อให้เกิดค่านิยมการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ซึ่งเห็นว่าผู้สูงอายุ เป็น

ทรัพยากรที่สำคัญ ที่จะเป็นเสาหลักแห่งภูมิปัญญาให้กับท้องถิ่นและควรจะได้จัดเวทีประชาคม เพื่อระดมความคิด วางนโยบายและแผนงาน เพื่อการจัดสวัสดิการสงเคราะห์

2. ยึดหลักประสานงานกับส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ การประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อเป็นพี่เลี้ยง และเพื่อให้เป็นทีปรึกษา แนะนำเพื่อพัฒนาองค์ความรู้

3. ยึดหลักการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จะต้องมึข้อมูลพื้นฐานด้านผู้สูงอายุ ที่จัดเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบและสามารถ รู้จำนวน และ โครงสร้างผู้สูงอายุของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการรู้ศักยภาพของผู้สูงอายุทั้งที่ พึ่งตนเองได้และพึ่งตนเองไม่ได้ ซึ่งจะต้องจัดไว้เป็นทำเนียบข้อมูลผู้สูงอายุ

4. ยึดหลักการเตรียมกลไกการทำงานด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบุคลากรขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบงานบริการ และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และ อาสาสมัคร ตลอดจนการจัดให้มีคณะกรรมการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงต้อง จัดการ วางแผนเตรียมการเรื่องบุคลากร งบประมาณ สถานที่ เครื่องมือ และความรู้ความเข้าใจ แนว ทิศทางการพัฒนา

สรุปได้ว่า แนวคิดที่สำคัญที่นำไปสู่การคิดและวางแผนส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เห็นคุณค่าผู้สูงอายุต้องมีค่านิยมที่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตระหนักว่าการจัด สวัสดิการเพื่อการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่สำคัญที่ ต้องให้บริการประชาชนและจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ เพื่อให้การให้ผู้สูงอายุพัฒนาไปอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกภาคส่วนในชุมชน ได้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ มีการประสานงานกับส่วนราชการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และร่วมกันพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

การเตรียมความพร้อมและเงื่อนไขความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ สงเคราะห์ผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน

เป็นการเตรียมความพร้อมของประชากรทุกกลุ่มที่จะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เพื่อมี หลักประกันในยามชราภาพโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเตรียมความพร้อมของ ประชาชนเพื่อวัยสูงอายุได้ และการดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุเป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่

สำคัญ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเห็นคุณค่าผู้สูงอายุ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และประชากร กลุ่มองค์กรชุมชน ต้องมีค่านิยมที่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 57 - 58) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อม และเงื่อนไขความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ปัจจัยที่มีความสำคัญในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

1. การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ฐานข้อมูลผู้สูงอายุ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา การสนับสนุน และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจ่ายเบี้ยยังชีพ

2. การจ่ายเบี้ยยังชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมและมีเงินรายได้จากภาษีอากรในท้องถิ่น เป็นจำนวนมาก หรือมีศักยภาพ หรือสถานะทางการคลัง สามารถจัดสรรรายได้ โดยตั้งงบประมาณของตนเอง เพื่อช่วยเหลือเป็นเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ตามบัญชีรายชื่อในบัญชีสำรอง ซึ่งยังไม่ได้รับการช่วยเหลือทั้งนี้ เป็นไปตามขั้นตอนแนวทางที่ระเบียบกฎหมายกำหนด แนวทางการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ โดยวิธีการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ในนามผู้สูงอายุเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการป้องกัน ปัญหาการ

3. การจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยโครงสร้างคณะกรรมการ อาจจะประกอบด้วย ผู้แทนชมรม หรือกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นการระดมความร่วมมือ จัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ฝ่ายละ 3 คน เท่า ๆ กัน โดยทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ วางระเบียบการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุ การแก้ไขปัญหาและการวางแผนนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุ การคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อสงเคราะห์

4. การจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่รับผิดชอบ ด้านผู้สูงอายุ หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีอาสาสมัคร ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

5. การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียง

ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียง เพื่อก่อให้เกิดศักยภาพในแนวทางเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ

สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุจากแนวคิดมาตรฐาน และศักยภาพที่แตกต่างกัน เพื่อให้การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุมีรูปแบบ มีทิศทางไปในทางเดียวกัน จึงได้กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดขั้นพัฒนาในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐาน ด้านต่าง ๆ รวม 6 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มาตรฐานด้านรายได้ มาตรฐานด้านที่พักอาศัย มาตรฐานด้านนันทนาการ มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

1. ด้านกายภาพ

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ (2562 : 1 - 9) ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเมืองไผ่ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 19 มกราคม 2539 ลงนามโดย นายบรรหาร ศิลปะอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นับแต่ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ปฏิบัติตามภารกิจตามอำนาจหน้าที่เป็นอย่างดีมาตลอด แม้ในขณะนั้นจะยังไม่มีสำนักงานถาวรในการปฏิบัติงานก็ตาม โดยเบื้องต้นได้ใช้ศูนย์พัฒนาอาชีพประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 18 บ้านขามใหญ่ เป็นที่ทำการชั่วคราว ต่อมาในปีงบประมาณ 2539 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ได้ประชุมสภาพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการก่อสร้างที่ทำการถาวร ณ ที่สาธารณะราชพัสดุ หมู่ที่ 4 บ้านหนองไผ่ ได้ดำเนินการจนก่อสร้างจนแล้วเสร็จในวันที่ 28 กันยายน 2541 และได้เปิดให้บริการตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ตำบลเมืองไผ่เป็นหนึ่งในสิบตำบลของอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2539 ห่างจากที่ว่าการอำเภอ

หนองกี่ไปทางทิศเหนือประมาณ 18 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 52.30 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 32,678.50 ไร่

ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

- โทรศัพท์ 0 4411 4433

- โทรสาร 0 4411 4434

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นที่ราบสูง โดยเฉพาะทางทิศเหนือและทิศตะวันตก จะลาดต่ำไปทางทิศตะวันออก ซึ่งมีลำห้วยลิก ไหลลงสู่ลำน้ำมาศเข้าเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนทางทิศตะวันตกนั้น จะเป็นที่สูงไม่มีแหล่งน้ำไหลผ่านต้องอาศัยน้ำฝนอย่างเดียว สำหรับทิศใต้ของตำบลเป็นที่ราบ มีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กสามารถเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร

1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศมีลักษณะร้อนชื้นอากาศเปลี่ยนแปลงไปตามฤดู ซึ่งมี 3 ฤดู ดังนี้ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีอากาศเย็น บ้างครั้งเกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง หรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนทุกปี เรียกว่า“พายุฤดูร้อน”อากาศร้อน จะมีอุณหภูมิระหว่าง 35 – 39.9 องศาเซลเซียส ร้อนจัด มีอุณหภูมิประมาณ 40 องศาเซลเซียสขึ้นไป

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ฝนตกมากในช่วงเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม แต่อาจเกิด“ช่วงฝนทิ้ง” ซึ่งอาจนานประมาณ 1 - 2 สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนานราว 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวนไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็นหรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง อากาศหนาวอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 15 องศาเซลเซียส

1.3 ลักษณะของดิน

ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย ประมาณร้อยละ 75 ดินลูกรังประมาณร้อยละ 15 ลักษณะดินในพื้นที่เป็นดินเหนียวประมาณร้อยละ 10

1.4 ลักษณะของแหล่งน้ำ

มีแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับอุปโภคทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการปรับปรุงก่อสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้เพียงพอกับการอุปโภคและบริโภคของประชาชน มีดังนี้

ลำห้วย / หนองน้ำ 6 แห่ง สระน้ำ 19 แห่ง บ่อบาดาล 46 แห่ง ฝ่าย 6 แห่ง
ประปาหมู่บ้าน 18 แห่ง

1.5 ลักษณะของไม้และป่าไม้

ในตำบลเมืองไผ่ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเมืองไผ่ มีไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจได้แก่ ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่า ไม้ประดู่ เป็นต้น โดยในปัจจุบันสภาพป่าเป็นป่าโปร่งเกือบทั้งหมด เนื่องจากมีการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าเพื่อแปลงสภาพเป็นที่ทำกิน

2. ด้านการเมือง/การปกครอง

2.1 เขตการปกครอง

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตตำบลหนองชัยศรี ตำบลสระแก้ว และ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตตำบลท่าโพธิ์ชัย และตำบลเขี่ยปราสาท อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตตำบลละลาด อำเภอขามัน และตำบลก้านเหลือง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตำบลเขี่ยปราสาท และตำบลโคกสูง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 การเลือกตั้ง

- จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ข้อมูลเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2562)
- จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่

จำนวน 7,586 คน

- จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ จำนวน 7,586 คน จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งล่าสุด (พ.ศ. 2551)

- จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 4,650 คน จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 6,665 คน คิดเป็นร้อยละ 69.77

- จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 4,650 คน จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 6,665 คน คิดเป็นร้อยละ 69.77

ปัจจุบันนายก อบต.และสมาชิกสภา อบต.มาจากคำสั่ง คสช. และปัจจุบันยังไม่มี การเลือกตั้ง

3. จำนวนประชากร

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ตำบลเมืองไผ่ มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 9,714 คน แยกเป็นประชากรชาย 4,957 คน ประชากรหญิง 4,757 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 185 คน/ตารางกิโลเมตร และจำนวนบ้านทั้งหมด 2,327 หลังคาเรือน แยกแต่ละหมู่บ้านดังนี้

ตาราง 2.2 แสดงจำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนบ้าน (หลัง)
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านหนองปรือ	253	232	485	118
2	บ้านสระขาม	474	442	916	191
3	บ้านโนนสำราญ	164	172	336	104
4	บ้านหนองไผ่	393	388	781	210
5	บ้านสระขามใหญ่	306	314	620	146
6	บ้านนาจาน	167	177	344	121
7	บ้านหนองม่วง	170	167	337	80
8	บ้านห้วยลึก	227	327	514	148
9	บ้านหนองเต่า	261	223	484	107
10	บ้านโคกกระชาย	347	300	647	164
11	บ้านเมืองไผ่	224	238	462	94
12	บ้านน้อยพัฒนา	422	406	828	172
13	บ้านโนนรัง	131	125	256	47

ตาราง 2.2 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนบ้าน (หลัง)
		ชาย	หญิง	รวม	
14	บ้านหนองไผ่ล้อม	461	435	914	227
15	บ้านหนองพันธุลี	147	157	304	58
16	บ้านน้อยหนองแก	221	227	438	118
17	บ้านโนนจันทา	215	174	389	88
18	บ้านขามใหญ่	335	327	662	133
รวม		4,958	4,849	9,717	2,327

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอหนองกี่ จ.บุรีรัมย์ ณ เดือน เมษายน 2561

3.2 จำนวนประชากรผู้สูงอายุ

จำนวนประชากรผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ 2562 ตำบลเมืองไผ่
อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ตาราง 2.3 แสดงจำนวนผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านแยกชาย-หญิง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ		
		ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านหนองปรือ	27	35	62
2	บ้านสระขาม	54	56	110
3	บ้านโนนสำราญ	27	29	56
4	บ้านหนองไผ่	38	49	87
5	บ้านสระขามใหญ่	35	45	80

ตาราง 2.3 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ		
		ชาย	หญิง	รวม
6	บ้านนาจาน	20	35	55
7	บ้านหนองม่วง	13	21	34
8	บ้านห้วยลึก	35	44	79
9	บ้านหนองเต่า	26	34	60
10	บ้านโคกกระชาย	40	41	81
11	บ้านเมืองไผ่	24	41	65
12	บ้านน้อยพัฒนา	38	48	86
13	บ้านโนนรัง	16	15	31
14	บ้านหนองไผ่ล้อม	49	64	113
15	บ้านหนองพันธุลี	6	14	20
16	บ้านน้อยหนองแก	28	26	54
17	บ้านโนนจันทา	25	20	45
18	บ้านขามใหญ่	48	51	99
	รวม	549	668	1,217

ที่มา : ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562 : ออนไลน์)

4. สภาพทางสังคม

4.1 การศึกษา

ข้อมูลสถานศึกษา ณ ปัจจุบัน

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 แห่ง

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.เมืองไผ่

- จำนวนครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน

- จำนวนผู้ดูแลเด็ก 2 คน
- จำนวนนักเรียน 55 คน
- 1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสระขาม
 - จำนวนครูผู้ดูแลเด็ก 1 คน
 - จำนวนผู้ดูแลเด็ก 2 คน
 - จำนวนนักเรียน 60 คน
- 1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาจาน
 - จำนวนผู้ดูแลเด็ก 3 คน
 - จำนวนนักเรียน 38 คน
- 2. โรงเรียนสังกัด สพฐ. จัดนวน 7 แห่ง
 - 2.1 โรงเรียนระดับประถมศึกษา 6 แห่ง
 - 2.3 โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง
- 3. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 1 แห่ง
- 4. ศูนย์การเรียนรัฐชุมชน (ศรช.) สังกัดศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน 1 แห่ง
- 5. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องประชาชน 18 แห่ง
 - 4.2 สาธารณสุข

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า ประชาชนกรส่วนมากมีสุขภาพที่ดี มีการคัดกรองสุขภาพให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยง โรคที่มักเกิดแก่ประชากรในชุมชน ได้แก่ โรคความดัน เบาหวาน โรคเอดส์ โรคไขเลือดออก มือ – ปาก - เท้าในเด็ก และโรคอื่นๆ อีกมาก มีสถิติเข้ารับการรักษาพยาบาล ปัญหาคือประชาชนบางรายไม่ยอมไปคัดกรองหรือตรวจสุขภาพประจำปี การแก้ไขปัญหา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานสาธารณสุข โรงพยาบาล ได้จัดกิจกรรมร่วมมือกันรณรงค์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่ง ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ต้องเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

(1) หน่วยงานด้านสาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง

4.3 อาชญากรรม

ตำบล ไม่มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น แต่มีเหตุการณ์ลักขโมยทรัพย์สินประชาชนเกิดขึ้นเป็นบางครั้ง จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่าส่วนมากครัวเรือนมีการป้องกันอุบัตินัยอย่างถูกวิธี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาคือจากข้อมูลที่สำรวจพบว่ามี 2 ครัวเรือน

ที่ไม่มีการป้องกันอุบัติเหตุ อาชญากรรม วิธีการแก้ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สามารถดำเนินการได้ตามอำนาจหน้าที่และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด คือการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด จุดบริการ ในช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดหลายวันเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แต่ปัญหาที่พบเป็นประจำคือการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะในสถานที่จัดงานดนตรี งานมหรสพ เป็นปัญหาที่ชุมชนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก การแก้ไขปัญหาคือการแจ้งเตือนให้ผู้ปกครอง ดูแลบุตรหลานของตนประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงผลกระทบ ผลเสียหาย และโทษที่ได้รับจากการเกิดเหตุทะเลาะวิวาท การขอความร่วมมือไปยังผู้นำ การขอกำลังจาก ตำรวจ ผู้นำ อปพร. เพื่อระงับเหตุไม่ให้เกิดความรุนแรง แต่จะไม่ให้เกิดขึ้นเลยยังเป็นปัญหาที่ปัจจุบันไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ ทั้งที่มีการร่วมมือกันหลายฝ่าย เป็นเรื่องที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนต่อไปตามอำนาจหน้าที่ที่สามารถดำเนินการได้

4.4 ยาเสพติด

ปัญหาเสพติดในหมู่บ้านของตำบลเมืองไผ่ จากการที่ทางสถานีตำรวจภูธรหนองกี่ ได้แจ้งให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ทราบนั้นพบว่า มีผู้ที่ติดยาเสพติดแต่เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นถือว่าน้อย และยังไม่พบผู้ค้า เหตุผลก็เนื่องมาจากว่าได้รับความร่วมมือกับทางผู้นำประชาชน หน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ช่วยสอดส่องดูแลอยู่เป็นประจำ การแก้ไขปัญหасสามารถทำได้เฉพาะตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น เช่น การรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งเบาะแส การฝึกอบรมให้ความรู้ ถ้านอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ ก็เป็นเรื่องของอำเภอหรือตำรวจแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ให้ความร่วมมือมาโดยตลอด นอกจากนี้ข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็น ปี 2559 ระดับตำบล เพื่อนำผลการสำรวจมาพิจารณาแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้น ให้แก่หมู่บ้าน พบว่าประชากรที่สูบบุหรี่ จำนวน 574 คน ดื่มสุรา 415 คน

4.5 การสังคมสงเคราะห์

องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการด้านสังคมสงเคราะห์ ดังนี้

1. ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์
2. รับลงทะเบียนและประสานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
3. ประสานการทำบัตรผู้พิการ
4. ตั้งโครงการช่วยเหลือผู้ยากจน ยากไร้ รายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาสไว้ที่

5. ระบบบริการพื้นฐาน

5.1 การคมนาคมขนส่ง

ในเขตตำบลเมืองไผ่ มีเส้นทางคมนาคมที่เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ร้อยละ 70 เป้าหมายคือต้องการให้ได้มากกว่านี้หรือร้อยละ 100 โดยผู้บริหารมีนโยบายที่จะดำเนินการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กทุกสาย ปัญหาคือ องค์กรบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากงบประมาณที่อยู่อย่างจำกัดแต่จำนวนเส้นทางมีอยู่จำนวนมาก

5.2 การไฟฟ้า

การขยายเขตไฟฟ้า ปัจจุบันมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ปัญหา คือ ไฟฟ้าส่องสว่างทางหรือที่สาธารณะยังไม่สามารถดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่ที่มีความต้องการให้ติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างนั้นมีจำนวนมาก องค์กรบริหารส่วนตำบล จึงยังไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่

5.3 การประปา

องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ได้ดำเนินการก่อสร้างระบบประปาภายในหมู่บ้านส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำ สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ปัญหา คือ มีข้อร้องเรียนเรื่องน้ำประปาไม่ไหลหรือไม่เพียงพอบ่อยครั้งและในหลายพื้นที่ สาเหตุเนื่องจากในฤดูแล้งในหลายพื้นที่น้ำจะเหือดแห้งทำให้น้ำน้อยไม่เพียงพอต่อการผลิตน้ำประปา เพื่อการอุปโภคบริโภค องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่แก้ปัญหาโดยการให้บริการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคทุกหมู่บ้าน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในเบื้องต้น

5.4 ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

ตำบลเมืองไผ่ ไม่มีที่ตั้งของไปรษณีย์ แต่มีระบบการขนส่งของไปรษณีย์บริการขนส่งวัสดุ ครุภัณฑ์มายังหมู่บ้านครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ยังมีบริการระบบการสื่อสารอินเทอร์เน็ต FREE WIFI เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนศึกษาหาความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อสถานการณ์โลก

6. ระบบเศรษฐกิจ

6.1 การเกษตร

ประชากรในเขตตำบลเมืองไผ่ ร้อยละ 45.85 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางการเกษตร ที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ดังนี้

- เกษตรกรรม (ทำนา) ร้อยละ 43.58 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

- เกษตรกรรม (ทำไร่) ไร่ละ 2.08 ของจำนวนประชากรทั้งหมด
- เกษตรกรรม (ทำสวน) ไร่ละ 0.19 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

6.2 การประมง

ในเขตตำบลเมืองไผ่ไม่มีการประมง

6.3 การปศุสัตว์

การปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประกอบการในลักษณะเลี้ยงในครัวเรือนเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ เป็ด โค สุกร กระบือ นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการด้านปศุสัตว์ในลักษณะของการพาณิชย์ ดังนี้

- ฟาร์มเลี้ยงไก่ 19 แห่ง
- ฟาร์มเลี้ยงหมู 3 แห่ง

6.4 การบริการ

- ร้านอาหาร 3 แห่ง
- ร้านเสริมสวย 7 แห่ง
- อู่ซ่อมรถ 13 แห่ง

6.5 การท่องเที่ยว

ในเขตตำบลเมืองไผ่ไม่มีแหล่งท่องเที่ยว แต่ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีต่างๆ

6.6 อุตสาหกรรม

- จำนวนกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (โรงสีข้าวขนาดเล็ก) จำนวน 34 แห่ง (ดำเนินกิจการด้วยตัวเองหรือจ้างแรงงานไม่เกิน 10 คน งบลงทุนไม่เกิน 1,000,000 บาท)
- บริษัทแปรรูปยูคาลิปตัส 2 แห่ง
- บริษัทส่งเสริมการผลิตอ้อย 2 แห่ง

6.7 การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

การพาณิชย์

ร้านค้าต่างๆ 118 แห่ง

สถานีบริการน้ำมัน 4 แห่ง

ร้านรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร 1 แห่ง

กลุ่มอาชีพ

มีกลุ่มอาชีพ จำนวน 3 กลุ่ม

1. กลุ่มทอเสื่อจากต้นกกและต้นไผ่
2. กลุ่มทอผ้าไหม
3. กลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิ

6.8 แรงงาน

ประชากรอายุระหว่าง 25 - 50 ปี บางส่วน ไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ รวมทั้งแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ ปัญหาที่พบคือ ประชากรต้องไปทำงานนอกพื้นที่ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรม บริษัท ห้างร้านใหญ่ๆ เพราะในพื้นที่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการจ้างแรงงานเยอะและพื้นที่ส่วนมากทำการเกษตรที่อยู่อาศัย ปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้

ยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ (แผนพัฒนาท้องถิ่น. 2561 - 2565 : 96 - 101)

ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อแสดงสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า ซึ่งจะสามารถสะท้อนถึงสภาพการณ์ของท้องถิ่นในอนาคตอย่างรอบด้าน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์คาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

“ชุมชนน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรู้คู่คุณธรรม เศรษฐกิจมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม”

ยุทธศาสตร์

คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้กำหนดยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบล 7 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านศิลปะ วัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านการบริหารจัดการ

เป้าประสงค์

1. ขุดลอก คูคลองและจัดสร้างแหล่งน้ำ สงวนและเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร
2. พัฒนาชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการศึกษาในสังกัด อปท.
4. พัฒนาและเตรียมบุคลากรด้านการศึกษา
5. สนับสนุนให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือและประกอบการศึกษา
6. ส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
7. ประชาชนได้ใช้เส้นทางคมนาคมที่มีมาตรฐานปลอดภัยใช้งานได้ดี
8. ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิต
9. สนับสนุนการทำเกษตรทางเลือก
10. ส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้มีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ
11. ส่งเสริมพัฒนาบทบาทและคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และด้อยโอกาส
12. สนับสนุนและประสานรัฐบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับเพื่อป้องกันและให้มีการปราบปรามและแก้ไขปัญหาการเสพติด
13. สนับสนุนการจัดตั้งกองทุน และเพิ่มสวัสดิการ
14. ส่งเสริมและสนับสนุนให้การรักษาพยาบาลประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน และชุมชนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน
15. ส่งเสริมสุขภาพและอนามัยของประชาชนในระดับหมู่บ้านและชุมชน ให้มีสุขภาพแข็งแรง
16. ส่งเสริมสนับสนุนการวางระบบการพัฒนาด้านโครงสร้างคุณภาพชีวิตพื้นฐาน
17. ก่อสร้าง ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมอย่างทั่วถึง
18. ประสาน สนับสนุน ร่วมมือกับส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ
19. พัฒนาฟื้นฟูและส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน
- ท้องถิ่น โคราช
20. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมลานกีฬาชุมชน และจัดการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
21. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมการบริหารงาน

22. ส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

23. ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานให้ ศึกษา/อบรม หลักสูตรต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

24. ส่งเสริมและสนับสนุนการติดตั้งระบบเตือนภัยธรรมชาติ และภัยพิบัติต่าง ๆ

25. ส่งเสริมและสนับสนุน และร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงาน มูลนิธิการกุศลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัย และการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

26. ส่งเสริมสนับสนุน และร่วมมือกับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ในการพัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ คู่น้ำลำคลอง และป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์

27. ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมมือกับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการรณรงค์สร้างจิตสำนึก เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นทุกระดับ

28. ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำระบบกำจัดขยะรวม

ตัวชี้วัด

1. ประชาชนมีแหล่งกักเก็บน้ำใช้สำหรับอุปโภค บริโภคและการเกษตรอย่างพอเพียง

2. ประชาชนในตำบลเมืองไผ่มีรายได้เพิ่มขึ้น

3. โรงเรียน สพฐ. 6 แห่ง ได้รับการสนับสนุนอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม

4. ศพด. 3 แห่ง ได้รับการสนับสนุนอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม รวมทั้งพัฒนาอาคารสถานที่และ ระบบบริหารจัดการ

5. เด็กและเยาวชนได้ร่วมกิจกรรม

6. ผู้ดูแลเด็กเล็กได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

7. เด็กเล็กได้มีความรู้ และมีทักษะเพิ่มขึ้น

8. มีวัสดุ อุปกรณ์ การเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

9. อาสาสมัครในการช่วยเหลือชุมชนและประสานงานในชุมชน

10. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5

11. ส่งเสริมสวัสดิการสังคม สงเคราะห์ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ 18 หมู่บ้าน

12. กลุ่มสตรี อสม. ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน และสร้างความสามัคคี

13. ประชาชนได้รับการบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง 18 หมู่บ้าน
 14. จัดวางผังเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามมาตรฐาน
 15. ก่อสร้าง ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมอย่างทั่วถึง 18 หมู่บ้าน
 16. ประสาน สนับสนุน ร่วมมือกับส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ
 17. ส่งเสริมขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- 18 หมู่บ้าน
18. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมลานกีฬาชุมชนและจัดการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ
- ทั้ง 18 หมู่บ้าน
19. ส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 18 หมู่บ้าน
 20. การจัดระเบียบโครงสร้างการบริหารจัดการภายในองค์กรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น 18 หมู่บ้าน
 21. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมการบริหารงาน
 22. ส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 18 หมู่บ้าน
 23. ส่งเสริมและสนับสนุนการติดตั้งระบบเตือนภัยธรรมชาติ และภัยพิบัติต่าง ๆ
- 18 หมู่บ้าน
24. ส่งเสริมการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยประจำหมู่บ้าน/ตำบลและทีมกู้ชีพกู้ภัยตำบล 18 หมู่บ้าน
 25. สนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการป้องกันและการช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ
 26. เพื่อทัศนียภาพที่สวยงามประชาชนเห็นประโยชน์ของการปลูกป่า
 27. ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมมือกับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการรณรงค์สร้างจิตสำนึก เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษและปัญหาสิ่งแวดล้อมของ 18 หมู่บ้าน
 28. การกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูลอย่างถูกวิธี 18 หมู่บ้าน
- ค่าเป้าหมาย
1. มีแหล่งน้ำพอเพียงต่อการอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร
 2. การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง
 3. ประชาชนมีทักษะในการประกอบอาชีพด้านเกษตร

4. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
 5. ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุข มีสุขภาพแข็งแรง
 6. ประชาชนได้ใช้เส้นทางคมนาคมที่มีมาตรฐาน ปลอดภัย
 7. ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการของท้องถิ่น
 8. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรฐานสากลดีขึ้น
 9. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 10. สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูและอนุรักษ์
กลยุทธ์
- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- แนวทางที่ 1 ส่งเสริมให้มีถนนสัญจรที่สะดวก ปลอดภัย
 - แนวทางที่ 2 ส่งเสริมการด้านการผลิตน้ำอุปโภค บริโภค
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการศึกษา
 - แนวทางที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาด้านสาธารณสุข
 - แนวทางที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนด้านสังคมสงเคราะห์
 - แนวทางที่ 4 ส่งเสริมสนับสนุนแผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
 - แนวทางที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานอื่นๆ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรม และการท่องเที่ยว
- แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการบริการชุมชนด้านพาณิชย์กรรมและ
การท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
- แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - แนวทางที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการศิลปะ วัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนศิลปะ วัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิ
 ปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านการบริหารจัดการ

แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการด้านต่างๆ

จุดยืนทางยุทธศาสตร์

1. การพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่มีความเข้มแข็ง โดยได้รับบริการสาธารณะด้านโครงสร้าง
 พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนและเศรษฐกิจ

2. การพัฒนาระบบการศึกษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคนและความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งตนเอง

4. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและมลภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีอย่างยั่งยืน

5. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
 แผนงาน

1. แผนงานบริหารงานทั่วไป

2. แผนงานการรักษาความสงบภายใน

3. แผนงานการศึกษา

4. แผนงานสาธารณสุข

5. แผนงานสังคมสงเคราะห์

6. แผนงานเคหะและชุมชน

7. แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

8. แผนงานการศาสนาและวัฒนธรรมและนันทนาการ

9. แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา

10. แผนงานการเกษตร

11. แผนงานงบกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากผลงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ด้วย ซึ่งมีผู้ที่สนใจทำผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ไว้ดังนี้

ธีรพัฒน์ ดีแก้ว (2551 : 46 - 50) ได้การศึกษา เรื่องปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ และสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ปัญหา ด้านสุขภาพและสวัสดิการ พบว่า ส่วนใหญ่ขาดการออกกำลังกาย มีโรคประจำตัว มีปัญหา ทางด้าน สยดา ไม่ได้รับการดูแลจากบุตรหลาน ไม่ได้รับสวัสดิการคำปรึกษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการ พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดบริการหรือประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำปรึกษา หรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และ โรคภัยไข้เจ็บ ให้แก่ผู้สูงอายุอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง ต้องการให้มีการจัดหาบุคลากรให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ ด้านสุขภาพ ต้องการให้มีการจัดสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ต้องการจัดแผนพัฒนา ผู้สูงอายุ ต้องการให้รัฐจัดให้มีการจัดแผนพัฒนาผู้สูงอายุ ต้องการให้รัฐจัดให้มีการจัดหางาน ที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ควรมีการณรงค์และ ประชาสัมพันธ์ เรื่องการออกกำลังกายเพื่อลดอัตราการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ ควรจัดหาสถานที่ออก กกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ สาเหตุของโรคภัย ไข้เจ็บ และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ให้มีกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุในวัน สำคัญต่างๆ จัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมหรือ สนับสนุนให้มีการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ พร้อมข้อมูลตามหลักเกณฑ์การจ่าย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ชาญวิทย์ บ่วงราบ (2551 : 87 - 91) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการการได้รับสวัสดิการของ ผู้สูงอายุในตำบลเสาชิงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชิงหิน อำเภอบาง ใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเสาชิงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัด นนทบุรี มีความต้องการได้รับสวัสดิการในภาพรวม และรายด้านแต่ละด้านทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับ มาก ด้านที่ผู้สูงอายุมีความต้องการมากที่สุด คือ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข รองลงมา คือ ด้านที่ อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสาธารณสุขโรค และด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และ การจัดการ ศพตามประเพณี ผลการเปรียบเทียบความต้องการ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเสาชิงหิน มีความ

ต้องการการได้รับสวัสดิการแตกต่างกัน เมื่อจำแนกกลุ่มตามปริมาณเงินที่เหลือเก็บออมโดยผู้สูงอายุที่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความต้องการได้รับสวัสดิการมากกว่าผู้สูงอายุที่มีเงินเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร และด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและการจัดการศพตามประเพณี สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เช่น รัฐบาล กระทรวงที่เกี่ยวข้อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลสาธิตหิน ควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุประชากรที่วิจัยอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่ผู้สูงอายุมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแพทย์ และสาธารณสุข ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสาธารณสุขโรค และด้านสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและการจัดการศพตามประเพณี ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีรายได้เสริมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า และรายได้สำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดูแลและจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุตามสมควรมากกว่าจะให้ผู้สูงอายุรอรับสวัสดิการจากภาครัฐเพียงลำพังซึ่งอาจได้รับไม่เพียงพอไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกับความต้องการ

อุซุกร เหมื่อนเดช (2552 : 74) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านรายด้าน พบว่าผู้สูงอายุที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสุขภาพอนามัย และมีความต้องการในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านนันทนาการ วัฒนธรรมและสังคม ด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน และด้านบริการการศึกษา

ปรารอดนา มะลิไทย (2553 : 106 - 115) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุที่มีปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ การดูแลครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะสุขภาพกาย ภาวะสุขภาพจิตแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม และแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคมแตกต่างกัน แต่ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยด้านระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและรายได้ต่างกัน มีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมไม่แตกต่างกัน สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทมากขึ้นและได้ร่วมกิจกรรมกับครอบครัว และชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าในตนเอง ได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากครอบครัวและ

ชุมชน รวมถึงได้รับการยอมรับจากสังคมในด้านความสามารถในการทำงาน และมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตบั้นปลายอย่างมีความสุข ควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ หากผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงก็ส่งผลให้มีจิตใจที่แจ่มใส สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ตรีภพ กองศรีมา (2553 : 155 - 165) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการบริการสวัสดิการสังคม โดยภาครัฐของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอตาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการบริการสวัสดิการสังคม โดยภาครัฐของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขต อำเภอตาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดบริการด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัย มีความคิดเห็น โดยรวมระดับมาก การให้ความช่วยเหลือ ปรีกษาให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ มีความคิดเห็น โดยรวมระดับมาก การบริการ ทางการแพทย์และสุขภาพอนามัย มีความคิดเห็น โดยรวมระดับมาก การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ มีความคิดเห็น โดยรวมระดับมาก การจัดที่พักอาศัยและให้การดูแลอย่างเหมาะสม มีความคิดเห็น โดยรวมระดับมาก การให้การศึกษาหรือฝึกอาชีพเพื่อเป็นรายได้ มีความคิดเห็น โดยรวมระดับมาก และการบริการนันทนาการ วัฒนธรรมและสังคมมีความคิดเห็น โดยรวมระดับปานกลาง สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการจัดบริการทางการแพทย์และสุขภาพอนามัยให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ควรทำข้อตกลงกับองค์กรฝึกอบรมด้านวิชาชีพ และองค์กรเอกชนเพื่อดำเนินกิจกรรมการให้การศึกษาหรือฝึกอาชีพเพื่อเป็นรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีการบริการนันทนาการ วัฒนธรรม และสังคมสำหรับประชาชนในพื้นที่ ภาครัฐควรจัดที่พักอาศัยและให้การดูแลอย่างเหมาะสมกับผู้สูงอายุคนพิการและผู้ป่วยเอดส์ มีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุแบบบูรณาการทุกภาคส่วนเข้ามาให้การดูแลเพื่อป้องกันความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายบริการที่จัดขึ้นเพียงหน่วยงานเดียว

ลัดดา บุญเกิด (2557 : 74) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ และลักษณะที่พัก

อาศัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี จำนวน 184 คน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสวัสดิการอยู่ในระดับมากเมื่อวิเคราะห์ตามรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับ มาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 ด้านรายได้ผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ด้านนันทนาการผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมากโดยให้ความสำคัญ เป็นอันดับที่ 5 ด้านที่พักอาศัยผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 6 และผลการเปรียบเทียบความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะที่พักอาศัยต่างกัน มีความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกันแต่ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่างกัน มีความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิชชาภา มณีวัฒน์ (2558 : 71 - 72) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยที่ได้ศึกษาระดับความต้องการที่ผู้สูงอายุมีต่อสวัสดิการจากเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านที่มีความต้องการของผู้สูงอายุมีต่อสวัสดิการที่ได้รับจากเทศบาลตำบลบ้านด่านมากที่สุดคือ ด้านเบี้ยยังชีพ รองลงมา ด้านอำนวยความสะดวกในการมาบริการเทศบาล ด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่พักอาศัย และด้านอาชีพ ตามลำดับ

ทิพวรรณ พลสุขสมบัติ นภา จันทร์ตรี และราตรี พิงกุศล (2558 : 50) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองขลุงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้ ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการแก้ไขปัญหาคนจนและด้อยโอกาส ด้านการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ ด้านนันทนาการ และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับมาก

สำเนาวั รัสมิทัต (2562 : 61 - 62) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการได้รับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทร

ปรากฏ พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อพิจารณารายได้ พบว่าระดับมากที่สุด 3 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.71 รองลงมา คือ ด้านความปลอดภัยในชีวิต มีค่าเฉลี่ย 4.63 และด้านนันทนาการ มีค่าเฉลี่ย 4.61 ตามอันดับ และพบว่า อยู่ระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและการส่งเสริมอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.25 และ ด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ย 3.99 ตามอันดับ

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมที่ผู้สูงอายุต้องการจะเป็นเรื่องปัญหาด้านสุขภาพมาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ เรื่องของรายได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลไกหลักที่สำคัญในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด และสามารถรับรู้ปัญหา ให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการและทันทั่วถึง จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการตอบสนองกับความต้องการ เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งต้องทำให้ครอบคลุมและเป็นธรรม โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของผู้วิจัย ควรจัดหาสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ สาเหตุของโรคภัยไข้เจ็บ และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ควรให้การดูแลและจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุตามสมควรมากกว่าจะให้ผู้สูงอายุรอรับสวัสดิการจากภาครัฐเพียงลำพังซึ่งอาจได้รับไม่เพียงพอไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกับความต้องการ ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดบริการทางการแพทย์และสุขภาพอนามัยให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ หากผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงก็จะส่งผลให้มีจิตใจที่แจ่มใส สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ควรกำหนดมาตรการในการใช้บริการของผู้สูงอายุเพื่อลดค่าใช้จ่าย ซึ่งอาจจะจัดศูนย์บริการผู้สูงอายุในพื้นที่หรือชุมชนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้สูงอายุ ควรให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุ เช่น อาชีพรับจ้างค้าขาย เพื่อให้มีรายได้ต่อเดือนเพียงพอ ควรจัดรถรับ - ส่งบริการให้กับผู้สูงอายุให้มีจำนวนที่เพียงพอไปยังสถานพยาบาล เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย จึงทำให้ต้องการที่จะได้รับการรักษาให้ทันทั่วถึงเมื่อยามเจ็บป่วย โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1,217 คน (ระบบสารสนเทศการจัดการฐานข้อมูลเบี้ยยังชีพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2562 : ออนไลน์)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 149) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 แสดงจำนวนประชากรผู้สูงอายุและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	บ้านหนองปรือ	62	15

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
2	บ้านสระขาม	110	27
3	บ้านโนนสำราญ	56	14
4	บ้านหนองไผ่	87	21
5	บ้านสระขามใหญ่	80	20
6	บ้านนาจาน	55	13
7	บ้านหนองม่วง	34	8
8	บ้านห้วยลึก	79	19
9	บ้านหนองเต่า	60	15
10	บ้านโคกกระชาย	81	20
11	บ้านเมืองไผ่	65	16
12	บ้านน้อยพัฒนา	86	21
13	บ้านโนนรัง	31	8
14	บ้านหนองไผ่ล้อม	113	27
15	บ้านหนองพันธุลี	20	5
16	บ้านน้อยหนองแก	54	13
17	บ้านโนนจันทา	45	11
18	บ้านขามใหญ่	99	24
รวม		1,217	297

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-lists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา และด้านรายได้ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับความต้องการด้านสวัสดิการ สังคมของผู้สูงอายุ แบ่งระดับความต้องการเป็น 6 ระดับ สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนน ในกรณีคำถามเป็นข้อความเชิงบวก ได้กำหนดไว้ดังนี้

ระดับ 6 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมาก

ระดับ 4 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 3 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 2 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 1 หมายถึง ไม่มีความต้องการ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open - ended Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง ได้เสนอปัญหาความต้องการ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลเมืองไผ่ ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องด้วยเนื้อหา และโครงสร้างเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพความเป็นจริงเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิง ประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบเครื่องมือมีจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิวัดนา ผู้อำนวยการศูนย์สำนัก วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ประธานสภาวิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์

2.4.3 นายหิรัญวุฒิ บุญล้อม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้หน้าพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try - out) ใช้กับผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลโคกกระชาย อำเภอบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง

2.7 หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9345 ผ่านเกณฑ์ สามารถจัดเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือส่งถึงนายก องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัย แจกแบบสอบถามให้กับผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผลปรากฏว่าผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 297 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วในการจัดทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

2. กรอกรหัสแบบสอบถาม

3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล

4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

2. ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เมือง ไร่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายด้าน รายข้อ และโดยภาพรวมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี, 2539 : 424)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51 – 6.00	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
4.51 – 5.50	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
3.51 – 4.50	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
2.51 – 3.50	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
1.51 – 2.50	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.00 – 1.50	ไม่มีความต้องการ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอที่เป็นคำถามปลายเปิด ให้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ร้อยละ

2.2 ค่าเฉลี่ย

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	297	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	106	35.70
1.2 หญิง	191	64.30
2. อายุ		
2.1 60 - 65 ปี	60	20.20
2.2 66 - 70 ปี	178	59.90
2.3 71 - 80 ปี	37	12.50
2.4 81 ปีขึ้นไป	22	7.40
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ	57	19.20
3.2 ประถมศึกษา	168	56.60
3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	47	15.80
3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/หรือเทียบเท่า	15	5.10
3.5 อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า	8	2.70
3.6 ปริญญาตรี	2	0.70
4. สถานภาพสมรส		
4.1 โสด	8	2.70
4.2 สมรส	152	51.20
4.3 หม้าย	116	39.10
4.4 หย่าร้าง	10	3.40
4.5 แยกกันอยู่	11	3.70

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
5.1 ต่ำกว่า 500 บาท	0	0.00
5.2 501 - 1,000 บาท	140	47.10
5.3 1,001 - 2,000 บาท	36	12.10
5.4 2,001 - 5,000 บาท	77	25.90
5.5 5,001 - 10,000 บาท	24	8.10
5.6 10,001- 20,000 บาท	16	5.40
5.7 20,000 บาทขึ้นไป	4	1.30
5.8 อื่น ๆ (ไปรตระบุ).....	0	0.00

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน เมื่อจำแนกตามเพศเป็นชาย 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70 และเป็นหญิง 191 คน คิดเป็นร้อยละ 64.30

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 66 - 70 ปี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 60 - 65 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 81 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ประถมศึกษา จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมา คือ ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สมรส จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 รองลงมา คือ หม้าย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ โสด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70

เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รายได้ต่อเดือน 501 - 1,000 บาท จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10 รองลงมา คือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 2,001 - 5,000

บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 500 บาท จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ตอนที่ 2 ระดับความต้องการด้านจิตสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 4.2 – 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านจิตสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	5.26	0.35	มาก
2. ด้านรายได้	5.26	0.64	มาก
3. ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย	5.17	0.45	มาก
4. ด้านนันทนาการ	5.07	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	5.19	0.36	มาก

จากตาราง 4.2 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านรายได้ ($\bar{X} = 5.26$) รองลงมา คือ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย ($\bar{X} = 5.17$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 5.07$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล			
1. ท่านต้องการให้มีบริการสุขภาพเคลื่อนที่ออกไปให้บริการแก่ผู้สูงอายุถึงชุมชน	5.47	0.55	มาก
2. ท่านต้องการให้มีบริการด้านกายภาพบำบัด	5.24	0.52	มาก
3. ท่านต้องการให้หน่วยงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขมาแนะนำการดูแลสุขภาพ	5.26	0.57	มาก
4. ท่านต้องการให้มีหน่วยงานภาครัฐมาจัดอบรมให้ความรู้ ด้านอาหารและโภชนาการ	5.21	0.65	มาก
5. ท่านต้องการให้มีการจัดตรวจสุขภาพประจำปีให้	5.29	0.66	มาก
6. ท่านต้องการได้รับการช่วยเหลือคำปรึกษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	5.28	0.67	มาก
7. ท่านต้องการสถานที่ในการออกกำลังกาย	5.18	0.63	มาก
8. ท่านต้องการให้บุคลากรหน่วยงานรัฐแนะนำและส่งเสริมการออกกำลังกายอย่างถูกวิธี	5.22	0.63	มาก
9. ท่านต้องการได้รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิต โดยมีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มาให้บริการถึงชุมชน	5.27	0.52	มาก
10. ท่านต้องการให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษา	5.23	0.48	มาก
รวมเฉลี่ย	5.26	0.35	มาก

จากตาราง 4.3 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านต้องการให้มีบริการสุขภาพเคลื่อนที่ออกไปให้บริการแก่ผู้สูงอายุถึงชุมชน ($\bar{X} = 5.47$) รองลงมา คือ ข้อ 5. ท่านต้องการให้มีการจัดตรวจสุขภาพประจำปีให้ ($\bar{X} = 5.29$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 7. ท่านต้องการสถานที่ในการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 5.18$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านรายได้ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านรายได้			
11. ท่านต้องการให้ช่วยส่งเสริมด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ	5.42	2.88	มาก
12. ท่านต้องการให้จัดตั้งกองทุนชุมชนไว้สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุยามจำเป็นและยามเดือดร้อน	5.23	0.63	มาก
13. ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดให้มีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับอาชีพผู้สูงอายุ	5.16	0.63	มาก
14. ท่านต้องการให้มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ	5.22	0.68	มาก
15. ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนการออมเงินในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงต่อชีวิต	5.23	0.67	มาก
16. ท่านต้องการได้รับความรู้เรื่องการออมเงินและการสร้างรายได้ที่มั่นคง	5.23	0.66	มาก
17. ท่านต้องการให้ส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ	5.23	0.56	มาก

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านรายได้			
18. ท่านต้องการส่งเสริมกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างรายได้	5.39	2.92	มาก
รวมเฉลี่ย	5.26	0.64	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11. ท่านต้องการให้ช่วยส่งเสริมด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 5.42$) รองลงมาคือ ข้อ 18. ท่านต้องการส่งเสริมกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างรายได้ ($\bar{X} = 5.39$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 13. ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดให้มีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับอาชีพผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 5.16$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย			
19. ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดที่พักอาศัยในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง	5.23	0.57	มาก
20. ท่านต้องการให้มีสถานสงเคราะห์คนชราในตำบล	5.18	0.74	มาก
21. ท่านต้องการให้มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม	5.13	0.72	มาก
22. ท่านต้องการสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สูงอายุ	5.08	0.69	มาก
23. ท่านต้องการบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุแบบอยู่ประจำโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	5.18	0.68	มาก
24. ท่านต้องการบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้	5.15	0.67	มาก
25. ท่านต้องการให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี	5.17	0.71	มาก
26. ท่านต้องการให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สูงอายุ	5.19	0.69	มาก
27. ท่านต้องการให้มีครอบครัวอุปการะบริการให้ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวและไร้ที่พึ่ง	5.22	0.52	มาก
รวมเฉลี่ย	5.17	0.45	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 19. ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดที่พักอาศัยในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง ($\bar{X} = 5.23$) รองลงมา คือ ข้อ 27. ท่านต้องการให้มีครอบครัวอุปการะบริการให้ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวและไร้ที่พึ่ง ($\bar{X} = 5.22$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 22. ท่านต้องการสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 5.08$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านนันทนาการ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านนันทนาการ			
28. ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ	5.14	0.54	มาก
29. ท่านต้องการที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีที่ไม่มีมลพิษ	5.05	0.69	มาก
30. ท่านต้องการสถานที่ที่เป็นสวนสาธารณะเพื่อออกกำลังกาย	4.97	0.77	มาก
31. ท่านต้องการแหล่งพักผ่อนหย่อนใจรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์	4.95	0.88	มาก
32. ท่านต้องการร่วมทำกิจกรรมกับเยาวชนและหน่วยงานของรัฐ	4.98	0.84	มาก
33. ท่านต้องการให้มีสถานที่เพื่อพบปะสังสรรค์รื่นเริงดูหนัง ฟังเพลงและงานอดิเรกต่าง ๆ ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน	5.12	0.71	มาก

ตาราง 4.6 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านนันทนาการ			
34. ท่านต้องการจัดให้มีกีฬาสามัคคีผู้สูงอายุในหมู่บ้าน / ชุมชน	5.19	0.72	มาก
35. ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้าร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค	5.21	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	5.07	0.53	มาก

จากตาราง 4.6 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองที่ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 5.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 35. ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้าร่วมจัดทำกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ($\bar{X} = 5.21$) รองลงมา คือ ข้อ 34. ท่านต้องการจัดให้มีกีฬาสามัคคีผู้สูงอายุในหมู่บ้าน/ชุมชน ($\bar{X} = 5.19$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 31. ท่านต้องการแหล่งพักผ่อนหย่อนใจรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ ($\bar{X} = 4.95$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังปรากฏในตาราง 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน	50	47.62
2	ผู้สูงอายุต้องการเบี้ยยังชีพเพิ่ม	30	28.57
3	ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น	25	23.81
รวม		105	100

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 รองลงมา คือ ผู้สูงอายุต้องการเบี้ยยังชีพเพิ่ม จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลและมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

วิธีการดำเนินวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ รวม 18 หมู่บ้าน จำนวน 1,217 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เกรจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกระชาย อำเภอกนครบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9345

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหน้าที่สื่อจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในระยะเวลาที่กำหนด ได้แบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด จำนวน 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

5.2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่เฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลและด้านรายได้ รองลงมา คือ ด้านที่อยู่อาศัยส่วนด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนันทนาการความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุต้องการเบียดชีพเพิ่ม รองลงมา คือ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพและภูมิปัญญา และผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและด้านการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย และด้านนันทนาการ ทำให้มีข้อมูลที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำไปปรับปรุงเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้สูงอายุตระหนักในเรื่องสุขภาพร่างกาย ความเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจที่ต้องการรับสวัสดิการสังคม เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม การจัดสวัสดิการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งสำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (2554 : 18) ได้อธิบายว่า บุคคลเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุซึ่งวัยท้ายของชีวิต เป็นช่วงที่ควรได้รับความช่วยเหลือ ประคับประคองจากสังคม ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัยที่พักอาศัยร่วม ทั้งในด้านนันทนาการอีกทั้ง พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐ รัฐวิสาหกิจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่จัดบริการให้ผู้สูงอายุให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่น การบริการทางการแพทย์ การจัดการด้านที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็น การจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุและการนันทนาการ การมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญวิทย์ บ่วงราบ (2551 : 87 - 91) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการสวัสดิการสังคมภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสภาพร่างกายของผู้สูงอายุจะมีความเสื่อมถอยไปตามสภาพกาลเวลา

มีภาวะเจ็บป่วยได้ง่าย ผู้สูงอายุอาจจะเกิดความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ จึงทำให้มีความต้องการได้รับบริการสุขภาพโดยให้มีหน่วยงานได้ให้บริการแก่ผู้สูงอายุถึงที่พักอาศัย เพื่อความสะดวกและมีความเร็ว รวด มีหน่วยงานแพทย์ไปให้คำปรึกษา แนะนำดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หากผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดี ไม่เจ็บป่วย ถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ก็สามารถทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลมาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษุกร เหมือนเดช (2552 : 74) ได้ศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 จากผลการวิจัย ด้านรายได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีแรงงานเหมือนวัยต่าง ๆ จึงทำให้มีการขาดแคลนรายได้ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะหยุดทำงานก็ต่อเมื่ออายุมากขึ้นและร่างกายไม่อำนวย ทำให้ต้องประสบปัญหากับการขาดรายได้ โดยผู้สูงอายุอยากมีรายได้มีงานทำที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย เพื่อจะได้มีรายได้ไว้ใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัวและใช้จ่ายเมื่อยามเจ็บป่วยหรือไม่สบาย หรือเมื่อยามที่ไม่สามารถทำงานได้อีก และยังต้องการให้ช่วยส่งเสริมด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ ให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ ให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้เรื่องการออมเงินและการสร้างรายได้ที่มั่นคง ซึ่งผลการวิจัย ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา บุญเกิด (2557 : 74) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้ด้านรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 จากผลการวิจัย ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดที่พักอาศัยในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง ให้ได้รับการดูแลและช่วยเหลือในเรื่องของที่พัก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวและไร้ที่พึ่ง หรือผู้ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากผู้สูงอายุ ไม่สามารถที่จะดูแลซ่อมแซมที่พักหรือบ้านเรือนที่ทรุดโทรม ให้มีความมั่นคง แข็งแรง ตามความจำเป็นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ชาญวิทย์ บ่างราบ (2551 : 87 - 91) ได้ศึกษาความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการ ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 จากผลการวิจัย ด้านนันทนาการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดให้มีกีฬาสามัคคีผู้สูงอายุในหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถออกกำลังกาย และส่งผลให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรง ทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะสังสรรค์กัน มีกิจกรรมนันทนาการที่ทำร่วมกัน ผู้สูงอายุมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการจัดกิจกรรมระหว่างผู้สูงอายุกับเยาวชนและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ พลสุขสมบัติ นภา จันทร์ตรี และราตรี พิงกุศล (2558 : 50) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน เพื่อทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตมาก และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางหนึ่งทางใดมาก่อน มีพลังสร้างสิ่งต่าง ๆ ได้ดี ลูกหลานควรคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ของผู้สูงอายุ โดยทั่วไปผู้สูงอายุก็มีความยินดีและเต็มใจให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่อ่อนวัยกว่าอยู่แล้ว ในอดีตที่ผ่านมาผู้สูงอายุยังใช้ชีวิตที่เป็นสุขตามสมควร ซึ่งจะให้ประโยชน์จากการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในเวลาเดียวกันด้วย ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประรณนา มะลิไทย (2553 : 106 - 115) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์นั้น โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และด้านรายได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ควรวางแผนการจัดสวัสดิการสังคมของ

ผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุเป็นหลักและวางแผนประสานงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อรักษามาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุ โดยมีการจัดบริการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ไปให้บริการแก่ผู้สูงอายุถึงชุมชน แนะนำให้คำปรึกษาเรื่องอาหารและโภชนาการ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้สูงอายุ และด้านรายได้ควรวางแผนการด้านการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองได้ สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ มีการวางแผนดำเนินการกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่ดีและรายได้ที่มั่นคงซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนันทนาการทั้งนี้ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ควรให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันผู้สูงอายุ วันสงกรานต์ วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว เป็นต้น จัดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรม มาพบปะสังสรรค์กัน โดยจัดให้มีชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมาแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้ผู้สูงอายุไม่เหงามีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุทำ เช่น เล่นเกมส์ เล่นกีฬา เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี จากการร่วมทำกิจกรรมนันทนาการดังกล่าว

1.3 ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด ที่มีจำนวนมากที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมภายในครอบครัวและภายในชุมชน เพื่อทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีประสบการณ์ชีวิตมาก และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางหนึ่งทางใดมาก่อน มีพลังสร้างสิ่งต่าง ๆ ได้ดี ถูกหลานควรคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ของผู้สูงอายุ โดยทั่วไปผู้สูงอายุก็มีความยินดีและเต็มใจให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่อ่อนวัยกว่าอยู่แล้ว ในอดีตที่ผ่านมาผู้สูงอายุยังใช้ชีวิตที่เป็นสุขตามสมควร ซึ่งจะให้ประโยชน์จากการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในเวลาเดียวกันด้วย ควรจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อพัฒนาให้ชุมชนมีความก้าวหน้า มีความเป็นระเบียบและอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สูงอายุก็สามารถปฏิบัติต่อชุมชนได้ เช่น ช่วยกันรักษาความสะอาดหน้าบ้านและภายในชุมชน ทั้งขยะให้ถูกที่ ไม่ทำลายสาธารณสมบัติของชุมชน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดสวัสดิการด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
แก่ผู้สูงอายุในชุมชนและสภาพสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกอร ทองกลิ้ง. (2560,พฤษภาคม-สิงหาคม). “การศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่อยู่เพื่อลดความเสี่ยงต่อการหกล้มในผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชุมชนหัวตะเข้ เขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร”. **บทความวิชาการ**. 10(2) : 11.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). **การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2548). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2550). **คู่มือการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : อาร์.ที.ดีไซค์.
- _____. (2562). **ผู้สูงอายุ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2562, จาก <http://welfare.dla.go.th/Login.action>.
- _____. (2564). **องค์การบริหารส่วนตำบล**. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2564, จาก <https://1th.me/XrmOp>.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : เจเอสการพิมพ์.
- _____. (2549). **แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 - 2549)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ.
- กานดา พูนลาภทวี. (2539). **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- กาสี ขกน้อยวงษ์. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการออกกำลังกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การจัดการกีฬาและสุขภาพ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. (2554). **นโยบายและสวัสดิการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกวิท พวงงาม. (2550). **การปกครองท้องถิ่นว่าด้วยทฤษฎีแนวคิดและหลักการ**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

- โกวิท พวงงาม. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง. (2557). **คู่มือมติใหม่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- กัมพล กล่ำสีทอง. (2555). การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลสิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. การค้นคว้าอิสระ ropic. (รัฐประศาสนศาสตร์). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ขนิษฐา พิทขาว. (2551). **ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยหิน อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์**. รายงานการศึกษาอิสระ ropic. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- ชาญวิทย์ บ่วงราบ. (2551). **ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการโครงการและการประเมินโครงการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชินชัย ชีเจริญ. (2557). **การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมไทย**. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก www.m-society.go.th/documentpage/page_5177.doc.
- ตรีภพ กองสีมา. (2553). **ความต้องการสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอतालสุม จังหวัดอุบลราชธานี**. วารสารอีสานศึกษา. 18 (1) : 121.
- ทิพวรรณ พลสุขสมบัติ นภา จันทร์ตรี ราตรี พิงกุศล. (2558). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี**. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธีรพัฒน์ ดีแก้ว. (2551). **ความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล บุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย**. รายงานการศึกษาอิสระ ropic. (การปกครองท้องถิ่น) ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นกรินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- บุญมัน ธนาศุกวาทน์. (2549). **จิตวิทยาธุรกิจ**. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- บุญรอด ศรีผดุง. (2553). **การศึกษาความต้องการความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์**. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์. (2563). **การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2563, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>.
- บุญอริ ยี่หะ. (2555). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุสดี ไชยสุโพธิ์. (2564). **ความหมายของการกระจายอำนาจ**. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/323219>.
- ปฐมภรณ์ บุญป้ารง. (2556, เมษายน-มิถุนายน). “สวัสดิการสังคมในประเทศไทย : กรณีศึกษาสวัสดิการสังคมในบริบทประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน.” **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**. 38 (2) : 76.
- ประพิมพ์ ศรีสวรรค์. (2549). **การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : วารสารรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ. (2555). **ผู้สูงอายุ คนวงในที่จะถูกผลักดันให้อยู่ชายขอบ**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรารณา มะลิไทย. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม**. **วารสารอีสานศึกษา**. 18 (1) : 101.
- ปิยนุก เพ็งคำ. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2541). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- _____. (2543). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- “พระราชบัญญัติการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546.” (2546, 24 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 120 ตอนที่ 94 ก. หน้า 1 - 8.

- “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.” (2546, 22 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 120 ตอนที่ 130ก. หน้า 5 - 6.
- “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553.” (2553, 15 กันยายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 127 ตอนที่ 56 ก. หน้า 1 - 5.
- “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562.” (2562, 16 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 152 - 153.
- พັນนี ขนิษฐาวงศ์. (2554). **ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร : กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง**. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.dld.go.th/person/>.
- พิชชาภา มณีวัฒน์. (2558). **ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว**. งานนิพนธ์ รม.ม. (การเมืองการปกครอง). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2544). **การปฏิรูประบบราชการของต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.
- มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ. (2540). **ความคาดหวังและความเป็นจริงในการดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัว**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณฑิรา สุวรรณมณีรัตน์. (2553). **ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอแหลมฉบัง จังหวัดตราด**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา การจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มัทยา ศรีพนา. (2557, ธันวาคม). “การจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย.” **บทความวิชาการ**. 4 (22) : 3.
- ยุติธรรม ปัทมะ. (2558, มีนาคม). “การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น.” **บทความวิชาการ**. 5 (8) : 4.
- รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2546). **เอกสารการสอนวิชาการบริหารท้องถิ่น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : น้ำกั้ง.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2549). **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อารยณ์มีเดีย.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช.” (2550, 24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 23 - 24.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2563). ความรู้เกี่ยวกับการบริหารส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2563, จาก

<http://bkfsao.go.th/UserFiles/File/Sao1.human%20resource%20Management%20Local>.

ลัดดา บุญเกิด. (2557). ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบล

เกาะจันทร์ อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (การบริหารทั่วไป).

ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบสุขภาพในประเทศไทย :

รากฐานสำคัญของการบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า. สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2564,

จาก https://www.thelancet.com/pb-assets/Lancet/pdfs/S0140673618301983_Thai.pdf.

วชิราภรณ์ โนราช. (2553). ความต้องการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและครอบครัวในการดูแล

ด้านจิตและสังคม จากทีมเยี่ยมบ้านโรงพยาบาลแม่เอย. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม.

(สาขารณสุขศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ. (2546). การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง :

ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปโดยรวม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันเพ็ญ วาลิกะสิน และคณะ. (2547). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์.

พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วุฒิสาร ตันไชย. (2564). การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่.

สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2564, จาก <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam1.htm>.

ศรีชล ฉายาพงษ์. (2553). ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการตำรวจ ชั้นสัญญาบัตร

และชั้นประทวนกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค 2 ในสังกัดสำนักงานตำรวจ

แห่งชาติ. งานนิพนธ์ ปร.ม. (การบริหารงานยุติธรรมและสังคม). ชลบุรี : มหาวิทยาลัย

บูรพา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิตติ และธนวรรษ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). การจัดการและ

พฤติกรรมมอค์การ. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงวน ลิขสิทธิ์. (2548). รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น. (2548, 12 เมษายน).

สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก :

<http://wev.schq.mi.th/ndc./thinktank/local%20admin.htm>.

สถาบันพระปกเกล้า. (2556). การปกครองท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2562, จาก

<http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php/การปกครองท้องถิ่น>.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง **สู่ระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2553). **การจัดการความรู้และสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล : แนวทางปฏิบัติในการบริการผู้สูงอายุ**. นนทบุรี : บริษัทสหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2546). **อบต. เทศบาล อบจ. อำนาจของใคร**. ขอนแก่น :

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557,มกราคม-มิถุนายน). “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย.”วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. 7 (1) : 75.

_____. (2559,มกราคม-มิถุนายน). “บทบาทขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย.” วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. 9 (1) : 1.

สำนักงานกฎหมายและทนายความ. (2555). **ความเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2563, จาก

<https://www.facebook.com/DroitAdministrative/posts/517301504952431/>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). **กรอบยุทธศาสตร์การ**

เตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2549, จาก

<http://social.nesdb.go.th/nesdbsoc/modules/report/dbreport.aspx?module=rpp>.

สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นอำเภอหนองกี่. (2561). **จำนวนครัวเรือนและประชากร 2561**.

บุรีรัมย์ : อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์. (2558). **สถานการณ์ปัญหาทาง**

สังคมจังหวัดบุรีรัมย์ (ตามแบบ อบท.1).บุรีรัมย์ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ จังหวัดบุรีรัมย์.

- สำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. (2554). **คู่มือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับบุคลากร สาธารณสุข**. นนทบุรี : สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2550). **พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550**. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- สำเนา รัศมีทัด. (2562). **ความต้องการได้รับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. งานนิพนธ์ ปร.ม. (ยุทธศาสตร์และความมั่นคง). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายสวาท เกตราสุวรรณ.(2542). **ความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีเฉพาะ จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิตางค์ แสงสุริย์วัชรรา. (2545). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษา เฉพาะกรณีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล**. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริกาญจน์ ยอดนุรี และคณะ. (2555). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องโครงการความพึงพอใจ และความคาดหวังของบุคลากรที่มีต่อการให้บริการเว็บไซต์และจุดสารของกองประกัน คุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรัชย์ เจนประ โคน. (2563). **วัตถุประสงค์ ความสำคัญ และหลักการปกครองท้องถิ่นในนานา ประเทศ**. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2563, จาก http://surachaichenprakhon.blogspot.com/2011/04/blog-post_1619.html.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่. (2562). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565)**. บุรีรัมย์ : องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่.
- อนิวัช แก้วจางค์. (2552). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ Human resource management**. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อลงกรณ์ อรรถแสง. (2547). **สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่องการจัดรูปแบบและ โครงสร้างภายใน**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- อุซุกร เหมือนเดช. (2552). **ความต้องการในการได้รับสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัด สมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (สังคมศาสตร์) : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

อัศวรัตน์ พระเกตุ ศรีปริญญา ฐประจ่าง และนพดล บุรณรัฐ. (2562,กันยายน-ธันวาคม). “ปัจจัย
ที่มีผลต่อการจัดบริการสวัสดิการสังคมแบบมีส่วนร่วมสำหรับผู้สูงอายุ.” *สมาคมนักวิจัย.*
(24) : 209.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือแบบสอบถาม

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/ว๒๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นางสาวคณินนิตย์ पुलันรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระเรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสานงาน ๐๖ ๔๖๐๑ ๑๑๑๕

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/ว๒๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จิวพัฒนา

ด้วย นางสาวคณินนิตย์ पुलันรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระเรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสานงาน ๐๖ ๔๖๐๑ ๑๑๑๕

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/ว๒๓๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๓ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน นายหิรัญวุฒิ บุญล้อม

ด้วย นางสาวคณินนิตย์ ปุสันรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระเรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มือถือผู้ประสานงาน ๐๖ ๔๖๐๑ ๑๑๑๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/๓๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๓๐ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโคกกระชาย

ด้วย นางสาวคณินนิตย์ ปล้นรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในกรณีนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวคณินนิตย์ ปล้นรัมย์ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑ - ๒

โทรสาร. ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ. ๐๘ ๔๔๗๔ ๖๙๙๕

มือถือผู้ประสานงาน ๐๖ ๔๖๐๑ ๑๑๑๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๐๖๒๔.๑๑/๓๗๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองคํการบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่

ด้วย นางสาวคณินนิตย์ บุลันรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาการค้นคว้าอิสระเรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลผู้เกี่ยวข้องในการวิจัยด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒
โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘
มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖
มือถือผู้ประสาน ๐๖ ๔๖๐๑ ๑๑๑๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเรื่องความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 35 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

2.1 ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

2.2 ด้านรายได้

2.3 ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย

2.4 ด้านนันทนาการ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามครั้งนี้ จะเสนอผลในภาพรวม ไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม ณ โอกาสนี้ด้วย

คณินันต์ ปลูกรัมย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

รุ่นที่ 19 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย	() หญิง
---------	----------
2. อายุ

() 60 - 65 ปี	() 66 - 70 ปี
() 71 - 80 ปี	() 81 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ	() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น	() มัธยมศึกษาตอนปลาย / หรือเทียบเท่า
() อนุปริญญา / หรือเทียบเท่า	() ปริญญาตรี
4. สถานภาพสมรส

() โสด	() สมรส	() หม้าย	() หย่าร้าง	() แยกกันอยู่
---------	----------	-----------	--------------	----------------
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า 500 บาท	() 501 - 1,000 บาท
() 1,001 - 2,000 บาท	() 2,001 - 5,000 บาท
() 5,001 - 10,000 บาท	() 10,001 - 20,000 บาท
() 20,001 บาทขึ้นไป	() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับระดับความต้องการที่เป็นจริงสำหรับท่าน

ระดับ 6 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมาก

ระดับ 4 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 3 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 2 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 1 หมายถึง ไม่มีความต้องการ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ					
		มากที่สุด 6	มาก 5	ปานกลาง 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่ต้องการ 1
1.	ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ท่านต้องการให้มีบริการสุขภาพ เคลื่อนที่ออกไปให้บริการแก่ ผู้สูงอายุถึงชุมชน						
2.	ท่านต้องการให้มีบริการด้าน กายภาพบำบัด						
3.	ท่านต้องการให้หน่วยงานด้าน การแพทย์และสาธารณสุขมาแนะนำ การดูแลสุขภาพ						
4.	ท่านต้องการให้มีหน่วยงานภาครัฐมา จัดอบรมให้ความรู้ ด้านอาหารและ โภชนาการ						
5.	ท่านต้องการให้มีการจัดตรวจ สุขภาพประจำปีให้						
6.	ท่านต้องการได้รับการช่วยเหลือค่า รักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย						
7.	ท่านต้องการสถานที่ในการออกกำลังกาย						
8.	ท่านต้องการให้บุคลากรหน่วยงาน รัฐแนะนำและส่งเสริมการออกกำลังกาย อย่างถูกวิธี						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ					
		มากที่สุด 6	มาก 5	ปานกลาง 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่ต้องการ 1
9.	ท่านต้องการได้รับคำปรึกษาด้านสุขภาพจิต โดยมีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มาให้บริการถึงชุมชน						
10.	ท่านต้องการให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมบ้านเพื่อตรวจสุขภาพและให้คำปรึกษา						
11.	ด้านรายได้ ท่านต้องการให้ช่วยส่งเสริมด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ						
12.	ท่านต้องการให้จัดตั้งกองทุนชุมชนไว้สำหรับช่วยเหลือผู้สูงอายุยามจำเป็นและยามเดือดร้อน						
13.	ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดให้มีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับอาชีพผู้สูงอายุ						
14.	ท่านต้องการให้มีการจัดสรรเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ						
15.	ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนการออมเงินในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงต่อชีวิต						
16.	ท่านต้องการได้รับความรู้เรื่องการออมเงินและการสร้างรายได้ที่มั่นคง						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ					
		มากที่สุด 6	มาก 5	ปานกลาง 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่ต้องการ 1
17.	ท่านต้องการให้ส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ						
18.	ท่านต้องการส่งเสริมกิจกรรมรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างรายได้						
19.	ด้านที่พักอาศัย/ที่อยู่อาศัย ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดที่พักอาศัยในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง						
20.	ท่านต้องการให้มีสถานสงเคราะห์คนชราในตำบล						
21.	ท่านต้องการให้มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม						
22.	ท่านต้องการสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรมสำหรับผู้สูงอายุ						
23.	ท่านต้องการบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุแบบอยู่ประจำโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย						
24.	ท่านต้องการบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้						
25.	ท่านต้องการให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี						
26.	ท่านต้องการให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สูงอายุ						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความต้องการ					
		มากที่สุด 6	มาก 5	ปานกลาง 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่ต้องการ 1
27.	ท่านต้องการให้มีครอบครัวอุปการะบริการให้ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวและไร้ที่พึ่ง						
28.	ด้านนันทนาการ ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ						
29.	ท่านต้องการที่พักผ่อนหย่อนใจที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี ที่ไม่มีมลพิษ						
30.	ท่านต้องการสถานที่ที่เป็นสวนสาธารณะเพื่อออกกำลังกาย						
31.	ท่านต้องการแหล่งพักผ่อนหย่อนใจรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์						
32.	ท่านต้องการร่วมทำกิจกรรมกับเยาวชนและหน่วยงานของรัฐ						
33.	ท่านต้องการให้มีสถานที่เพื่อพบปะสังสรรค์ รื่นเริง ดูหนัง ฟังเพลงและงานอดิเรกต่างๆระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน						
34.	ท่านต้องการจัดให้มีกีฬาสมัครใจผู้สูงอายุในหมู่บ้าน/ชุมชน						
35.	ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมจัดทำกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค						

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
นางสาวคณินนิตย์ ปุณรัตน์
ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	169.57	196.254	.690	.928
A2	169.63	200.447	.555	.929
A3	169.33	200.092	.676	.928
A4	169.73	199.995	.588	.929
A5	169.60	204.041	.432	.931
A6	169.10	210.507	.124	.933
A7	169.83	197.799	.636	.928
A8	169.67	197.540	.672	.928
A9	170.17	202.213	.620	.929
A10	169.73	196.271	.686	.928
B11	169.43	203.426	.501	.930
B12	169.57	197.633	.713	.928
B13	169.83	198.282	.443	.931
B14	169.73	202.547	.428	.931
B15	169.36	204.102	.443	.930
B16	169.53	204.189	.557	.930
B17	169.83	202.695	.330	.932
B18	169.70	198.562	.640	.928

C19	169.77	203.082	.449	.930
C20	169.70	196.286	.707	.928
C21	169.77	194.461	.747	.927
C22	169.97	199.964	.426	.931
C23	169.73	197.720	.586	.929
C24	169.63	198.792	.597	.929
C25	169.73	202.064	.573	.929
C26	169.77	202.806	.557	.930
C27	170.00	201.724	.434	.931
D28	170.00	204.483	.424	.931
D29	170.10	201.748	.505	.930
D30	169.93	201.857	.444	.931
D31	170.20	201.131	.323	.933
D32	170.10	198.852	.491	.930
D33	170.10	204.369	.347	.932
D34	169.93	201.651	.520	.930
D35	170.00	203.793	.392	.931

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 35

Alpha = .9317

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	คณิงนิตย์ บุณันรัมย์
วัน เดือน ปีเกิด	3 เมษายน 2532
สถานที่เกิด	อำเภอลำปลายมาศ
ภูมิลำเนา	บ้านเลขที่ 236 หมู่ 1 บ้านห้วยศาลา ตำบลหนองบัวโคก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่	นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2551 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) บริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2553 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) บริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2555 ระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต (ระบบสารสนเทศ ทางคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2564 ระดับปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์